T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

365 GÜN ÖYKÜ KİTAPLARI SETİNİN İÇ YAPI VE DIŞ YAPI ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

DİLAN KARAMAN

Danışman : Prof. Dr. Atila ÇAĞLAR
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Naim ÜNVER
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Selahattin SEMİZ

KASTAMONU-2026

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Dilan KARAMAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

365 GÜN ÖYKÜ KİTAPLARI SETİNİN İÇ YAPI VE DIŞ YAPI ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

DİLAN KARAMAN

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
DANIŞMAN: PROF. DR. ATİLA ÇAĞLAR

Çocukluk dönemi, bireyin gelişim sürecinde yalnızca biyolojik bir evre değil; aynı zamanda toplumsal, kültürel ve psikolojik boyutları içeren çok yönlü bir gelişim alanıdır. Bu dönemde çocukların karşılaştıkları nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri, onların bilişsel, duyuşsal, dilsel ve sosyal gelişimlerini destekleyen önemli araçlar arasında yer almaktadır. Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan 365 Gün Öykü setinde yer alan eserleri çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda incelemektir. Araştırmada eserler; dış yapı özellikleri ile konu ve kurgu, tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti ve eğitsel ilkeler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma karma yöntem yaklaşımıyla yürütülmüştür. Nitel boyutta doküman incelemesi yöntemi kullanılarak 365 Gün Öykü setindeki eserler incelenmiş, nicel boyutta ise "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği'nden elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, eserlerin boyut, kâğıt ve kapak özellikleri bakımından hedef kitlenin gelişimsel özelliklerine büyük ölçüde uygun olduğunu, resimleme ve tipografik düzenlemelerin ise çocukların görsel algılarını desteklediğini göstermektedir. Bununla birlikte tel dikiş kullanımı ve kapak malzemesinin dayanıklılık açısından yetersiz olduğu belirlenmiştir. İç yapı özelliklerine ilişkin sonuçlar, eserlerde çocuğa görelik ilkesinin benimsendiğini, doğrudan öğretici bir yaklaşım yerine yazınsal kurgu ve sezdirici anlatımın tercih edildiğini ortaya koymuştur. Ayrıca metinlerde Türkçenin olanaklarından etkili biçimde yararlanıldığı saptanmıştır. Ancak karakterlerin psikolojik derinliği, inandırıcılığı ve problem çözme becerilerini destekleme düzeyi açısından eserler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Sonuç olarak, MEB tarafından hazırlanan 365 Gün Öykü setinin genel olarak çağdaş çocuk edebiyatı ölçütlerini karşıladığı ve erken çocukluk dönemindeki okuryazarlık sürecine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Çocuk Edebiyatı, Erken Çocukluk Dönemi, Çocuk Kitaplarında İç Yapı, Çocuk Kitaplarında Dış Yapı, 365 Gün Öykü Kitap Seti.

Temmuz 2026, 107 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

CHILDREN'S LITERATURE, EARLY CHILDHOOD, INTERNAL STRUCTURE OF CHILDREN'S BOOKS, EXTERNAL STRUCTURE OF CHILDREN'S BOOKS, 365-DAY STORYBOOK SET

DİLAN KARAMAN

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
BASIC EDUCATION DEPARTMENT
EARLY CHILDHOOD EDUCATION
SUPERVISOR: PROF. DR. ATİLA ÇAĞLAR

Childhood is not only a biological stage in human development but also a multidimensional period encompassing social, cultural, and psychological aspects. High-quality children's literature encountered during this period plays a significant role in supporting children's cognitive, emotional, linguistic, and social development. The aim of this study is to examine the works included in the 365 Days of Stories (365 Gün Öykü) set, prepared by the Ministry of National Education for preschool children, in accordance with the fundamental principles of children's literature. The works were evaluated in terms of their external structural characteristics as well as their subject matter and plot, themes, characters and protagonists, language and expression, messages, and educational principles. The study was conducted using a mixed-methods approach. In the qualitative dimension, the works included in the 365 Days of Stories set were analyzed through document analysis. In the quantitative dimension, the data obtained from the "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği" were analyzed using the SPSS statistical package program. Descriptive statistics, including frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation, were employed in the analysis process. The findings revealed that the books were largely appropriate for the developmental characteristics of the target audience in terms of size, paper quality, and cover design. In addition, the illustrations and typographic arrangements effectively supported children's visual perception. However, the use of wire stitching as a binding technique and the cover material were found to be insufficient in terms of durability. The analysis of the internal structural features indicated that the books adhered to the principle of child-centeredness and preferred literary fiction and implicit messages rather than a direct didactic approach. Furthermore, the texts were found to make effective use of the expressive possibilities of the Turkish language. Nevertheless, differences were identified among the books regarding the psychological depth and credibility of the characters and their capacity to support problem-solving skills. Overall, the findings suggest that the 365 Days of Stories set generally meets contemporary standards of children's literature and possesses qualities that can contribute positively to early childhood literacy development.

KEYWORDS: Children's Literature, Early Childhood, İnternal Structure in Children's Books, External Structure in Children's Books, 365 Gün Öykü Book Set.

July 2026, 107 Page

TEŞEKKÜR

6 Şubat depremini yaşadıktan sonra başladığım yüksek lisans eğitimimi, bu süreçte karşılaştığım psikolojik, maddi ve manevi zorluklara rağmen başarıyla tamamlamış olmanın gururunu yaşamaktayım. Bu nedenle, öncelikle tüm güçlükler karşısında kararlılığımı koruyarak vazgeçmeyen, mücadele etmeye devam eden kendime teşekkür etmek isterim. Zor zamanlarda dahi hedeflerimden uzaklaşmamış olmak benim için önemli bir kazanım olmuştur. Eğitim hayatım boyunca sevgileri, destekleri, anlayışları ve fedakârlıklarıyla her zaman yanımda olan, bana koşulsuz güvenen ve her anlamda güç veren aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmanın tamamlanmasında onların katkısı ve desteği paha biçilemez bir değere sahiptir. Tez çalışmamın her aşamasında bilgi, deneyim ve rehberliğiyle bana yol gösteren, akademik gelişimime önemli katkılar sağlayan değerli danışmanım Prof. Dr. Atilla ÇAĞLAR'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerinden faydalanma fırsatı bulduğum Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyelerine ve eğitim hayatıma katkı sağlayan tüm Kastamonu Üniversitesi mensuplarına teşekkür ederim. Benim için aileden farksız olan değerli arkadaşlarıma, zor zamanlarımda yanımda oldukları, desteklerini ve dostluklarını esirgemedikleri için içten teşekkürlerimi sunarım. Ve son olarak bu süreçte beni hiç yalnız bırakmayan her zaman yanımda olan kişiye sonsuz ve en içten teşekkürlerimi sunarım.

Dilan KARAMAN

Kastamonu, 2026

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **xi**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xii**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Çocuk Kavramı ve Çocuk Kavramına İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar 1
1.1.1 Gelişim Psikolojisi Perspektifinden Çocukluk Dönemi 2
1.1.2 Gelişim Sosyolojisi Perspektifinden Çocukluk Dönemi 3
1.2 Problem Durumu 5
1.3 Araştırmanın Amacı 6
1.4 Araştırmanın Önemi ve Özgün Değer 7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE **9**
2.1 Edebiyatın Tanımı ve Kavramsal Çerçevesi 9
2.2 Çocuk Edebiyatının Tanımı, Kapsamı ve İşlevleri 11
2.2.1 Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kitaplarının Önemi ve Nitelikleri 14
2.2.2 Çocuk Kitaplarının Yapısal Özellikleri 17
2.2.2.1 Çocuk kitaplarının dış yapı özellikleri 17
2.2.2.1.1 Boyut 18
2.2.2.1.2 Kitap ağırlığı 18
2.2.2.1.3 Kapak ve ciltleme 18
2.2.2.1.4 Harf 19
2.2.2.1.5 Sayfa düzeni 19
2.2.2.1.6 Resimleme 19
2.2.2.2 Çocuk kitaplarının iç yapı özellikleri 21
2.2.2.2.1 Tema 21
2.2.2.2.2 Konu 22
2.2.2.2.3 Karakter ve kahraman 22
2.2.2.2.4 Dil ve anlatım 23
2.2.2.2.5 İleti 23
2.2.3 Erken Çocukluk Eğitimde "365 Gün Öykü" Projesi ve İçerik Geliştirme Süreçleri 24
3. YÖNTEM **26**
3.1 Araştırmanın Modeli 26
3.2 Evren ve Örneklem 27
3.3 Veri Toplama Aracı 27
3.4 Verilerin Toplanması ve Kodlanması 28
3.5 Verilerin Analizi 28
4. BULGULAR **29**

4.1 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Tasarım ve Resim Özelliklerine İlişkin Bulgular 29
4.1.1 Fiziksel Yapı Uygunluğu ve Dayanıklılık (Maddeler, Tasarım 1, 2, 4) 30
4.1.2 Tipografik Standartlar ve Okuma Rahatlığı (Maddeler, Tasarım 3, 5, 6, 7, 8, 9) 31
4.1.3 Görsel Dil ve Resim-Metin İlişkisi (Maddeler, Tasarım 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16) 31
4.2 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Konu ve Kurgu Özelliklerine İlişkin Bulgular 33
4.2.1 "Çocuğa Görelik" ve Pedagojik Düzey Uyumu (Maddeler; Konu 1, 2, 4, 6) 34
4.2.2 Yazınsal Nitelik ve Anlamsal Tutarlılık (Maddeler Konu 3, 5, 7, 9, 11) 34
4.2.3 Karakter İnşası ve İnandırıcılık (Maddeler Konu 10, 12) 35
4.3 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İzlek (Tema) Özelliklerine İlişkin Bulgular 36
4.3.1 Duyuşsal Etki ve Evrensel Değerler (Maddeler Tema 1, 3, 7) 37
4.3.2 Yeni Yaşantılar Kazandırma ve Soyutlama Yetisi (Maddeler Tema 2, 4, 6) 37
4.3.3 "Sevgi" Teması ve Tematik Varyans (Tema 5) 37
4.4 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Karakter ve Kahraman Özelliklerine İlişkin Bulgular 38
4.4.1 Karakter Gelişimi ve Betimsel Derinlik (Maddeler Karakter 1, 2, 10, 12) 39
4.4.2 Karakter Yapılandırması: Kurgusal Bütünlük ve Duyuşsal Etkileşim (Maddeler; Karakter 3, 4, 7, 8) 40
4.4.3 Kurgusal İnandırıcılık ve Yazınsallık (Maddeler; Karakter 5, 6, 9, 11, 13) 40
4.5 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular 42
4.5.1 Türkçenin Kullanımı ve Sözvarlığı (Maddeler: Dil ve Anlatım 1, 6, 7) 43
4.5.2 Anlatım Tekniği ve Dilsel Düzey (Maddeler: Dil ve Anlatım 2, 3, 5, 12) 44
4.5.3 İmgelem Gücü ve Kavramsal Gelişim (Maddeler: Dil ve Anlatım 4, 8, 13) 44
4.5.4 Şiirsel Formdaki Metinlerin Dilsel Düzenlenişi (Maddeler: Dil ve Anlatım 9, 10, 11) 44
4.6 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İleti Özelliklerine İlişkin Bulgular 46
4.6.1 İletinin Yazınsal Bağlamda Sunulması (Maddeler: İleti 1, 2, 7, 8) 46
4.6.2 Pedagojik Uygunluk ve Duyuşsal Derinlik (Maddeler. İleti 3, 4, 5) 47
4.6.3 Sosyal Beceriler ve Girişimcilik Desteği (Madde: İleti 6) 47
4.7 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Eğitsel İlkelere İlişkin Bulgular 48
4.7.1 Yazınsal Nitelik ve Didaktik Denge (Maddeler: Eğitsel İlke 1, 2, 11, 12) 50

4.7.2 Toplumsal Cinsiyet ve Bireysel Gelişim (Maddeler: Eğitsel İlke 3, 4, 5, 6) 50
4.7.3 Demokratik Değerler ve Sorun Çözme Becerileri (Maddeler: Eğitsel İlke 7, 8, 9, 10) 50
5. TARTIŞMA VE SONUÇ 53
5.1 "Eserlerin Dış Yapısal Özellikleri ve Fiziksel Dayanıklılık Ölçütlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 53
5.1.1 Fiziksel Yapı Uygunluğu ve Dayanıklılığa İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 53
5.1.2 Tipografik Standartlar ve Okuma Rahatlığına İlişkin Bulguların İncelenmesi 57
5.1.3 Görsel Dil ve Resim-Metin İlişkisi Yönelik Bulguların İncelenmesi 59
5.2 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İç Yapı Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 62
5.2.1 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Konu ve Kurgu Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 62
5.2.1.1 Çocuğa görelik ve pedagojik düzey uyumuna yönelik bulguların değerlendirilmesi 63
5.2.1.2 Yazınsal nitelik ve anlamsal tutarlılığa ilişkin bulguların değerlendirilmesi 65
5.2.1.3 Karakter inşası ve inandırıcılık boyutuna ilişkin bulguların değerlendirilmesi 66
5.2.2 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İzlek (Tema) Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 68
5.2.2.1 Duyuşsal etki ve evrensel değerler boyutuna ilişkin bulguların değerlendirilmesi 68
5.2.2.2 Yeni yaşantılar kazandırma ve soyutlama yetisine ilişkin bulguların değerlendirilmesi 69
5.2.2.3 "Sevgi" teması ve tematik varyans 70
5.2.3 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Karakter ve Kahraman Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 71
5.2.3.1 Karakter gelişimi ve betimsel derinlik 72
5.2.3.2 Karakter yapılandırılması, kurgusal bütünlük ve duygusal etkileşim boyutlarına ilişkin bulguların değerlendirilmesi 73
5.2.3.3 Kurgusal inandırıcılık ve yazınsallık boyutuna ilişkin bulguların değerlendirilmesi 75
5.2.4 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 78
5.2.4.1 Türkçe'nin kullanımı ve sözvarlığına ilişkin bulguların değerlendirilmesi 78
5.2.4.2 Anlatım teknikleri ve dilsel düzey özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi 79
5.2.4.3 İmgelem gücü ve kavramsal gelişim özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi 81
5.2.4.4 Şiirsel formdaki metinlerin dilsel düzenlenişine ilişkin bulguların değerlendirilmesi 82
5.2.5 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İleti Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 83

5.2.5.1 Pedagojik uygunluk ve duyuşsal derinlik özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi ... 83
5.2.5.2 İletinin yazınsal bağlamda sunulması özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi ... 84
5.2.5.3 Sosyal beceriler ve girişimciliğin desteklenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi ... 86
5.2.6 365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Eğitsel ilke Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi ... 87
5.2.6.1 Yazınsal nitelik ve didaktik denge özelliklerine yönelik bulguların değerlendirilesi ... 88
5.2.6.2 Toplumsal cinsiyet ve bireysel gelişim özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi ... 89
5.2.6.3 Demokratik değerler ve sorun çözme becerilerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi ... 90
6. ÖNERİLER ... 95
6.1 Kitapların Fiziksel Yapı ve Tasarım Özelliklerine İlişkin Öneriler ... 95
6.2 Resimleme ve Görsel Tasarıma İlişkin Öneriler ... 95
6.3 İç Yapı Özelliklerine İlişkin Öneriler ... 96
6.4 Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öneriler ... 96
6.5 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler ... 97
KAYNAKLAR ... 98
EKLER ... 104
EK A MEB 365 Gün Öykü Kitapları ... 105

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1 İncelenen eserlerin dış yapı (tasarım özellikleri ve metin) özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler 29
Tablo 4.2 İncelenen çocuk kitaplarının dış yapı (tasarım) özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 32
Tablo 4.3 İncelenen eserlerin konu ve kurgu özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler 33
Tablo 4.4 İncelenen eserlerin konu ve kurgu özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 35
Tablo 4.5 İncelenen eserlerin tema özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler 36
Tablo 4.6 İncelenen eserlerin tema özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 38
Tablo 4.7 İncelenen eserlerin karakter ve kahraman özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler 39
Tablo 4.8 İncelenen eserlerin karakter ve kahraman özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 41
Tablo 4.9 İncelenen eserlerin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler 42
Tablo 4.10 İncelenen eserlerin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 45
Tablo 4.11 İncelenen eserlerin ileti özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler 46
Tablo 4.12 İncelenen eserlerin İleti özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 48
Tablo 4.13 İncelenen eserlerin eğitsel ilkelere ilişkin betimsel istatistikler 49
Tablo 4.14 İncelenen eserlerin eğitsel ilkelerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı 51

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

%	**:** Yüzde
f	**:** Frekans
M	**:** Aritmetik Ortalama
N	**:** Örneklem Sayısı
SS	**:** Standart Sapma

Kısaltmalar

365 GÖ	**:** 365 Gün Öykü
MEB	**:** Milli Eğitim Bakanlığı

1. GİRİŞ

21. yüzyılda eğitim, bireysel gelişimin ve toplumsal kalkınmanın en temel belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmekte ve toplumların gelişimi açısından stratejik bir öneme sahip olmaktadır. Küresel düzeyde rekabet gücünü arttırmak isteyen ülkeler, eğitim sistemlerine daha fazla kaynak ayırmakta ve eğitim alanında politikalarının sürekli geliştirmektedirler (OECD, 2023). Eğitim politikalarının sürekli olarak güncellenmesi, değişen toplumsal ve ekonomik koşullara uyum sağlama açısından stratejik bir gereklilik haline gelmiştir.

Günümüzde eğitim alanında öne çıkan en önemli yaklaşımlardan biri, eğitimin bireyin yaşamında mümkün olan en erken dönemde başlaması gerektiği yönünde şekillenmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim, birçok ülkenin eğitim sisteminde oldukça önemli ve kritik bir aşama olarak konumlandırılmaktadır. Araştırmalar, erken çocukluk döneminde sunulan nitelikli eğitim hizmetlerinin bireyin bilişsel gelişimi, fiziksel gelişimi, sosyal ve duygusal gelişimi, akademik başarısı üzerinde uzun vadeli ve kalıcı etkiler oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Heckman, 2006).

Erken çocukluk dönemi; bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimin en hızlı gerçekleştiği yaşam evresidir. Bu dönemde edinilen deneyimler, bireyin öğrenme kapasitesi ve gelişimsel süreçleri üzerinde belirleyici rol oynamaktadır (Shonkoff ve Phillips, 2000). Gelişim kuramları da erken yaşantıların bireyin zihinsel yapılanması üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (Piaget, 1952; Vygotsky ve Cole, 1978). Bu nedenle erken çocukluk döneminde sağlanan nitelikli eğitim ortamları, bireyin yaşam boyu gelişimi açısından oldukça büyük önem taşımaktadır.

1.1 Çocuk Kavramı ve Çocuk Kavramına İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Çocuk kavramı; psikolojik, biyolojik, sosyal ve hukuki boyutları kapsayan çok yönlü ve disiplinler arası bir olgu olarak nitelendirilmektedir. Erken çocukluk dönemine ilişkin tanımlar, toplumların kültürel yapıları, değer sistemleri ve sosyoekonomik koşulları doğrultusunda farklılık gösterebilmektedir (Akyüz, 2012). Bununla birlikte alan yazında yaygın kabul gören yaklaşım, çocuğu doğumdan ergenlik döneminin

sonuna kadar devam eden gelişimsel bir süreç içerisinde bulunan birey olarak tanımlamaktadır. Bu süreç sadece kronolojik yaşla sınırlı olmayıp bireyin bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişim alanlarındaki değişimini ve gelişimini de kapsamaktadır (Kaya ve Öcal, 2025).

Hukuki boyutta çocuk kavramı, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF, 1989) tarafından esas alınan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme' de doğumundan 18 yaşına kadar olan her bireyi kapsayacak biçimde tanımlanmaktadır (UNICEF, 1989). Bu tanım, çocukların korunması ve haklarının güvence altına alınması doğrultusunda evrensel bir norm belirtmektedir. Ancak söz konusu yaklaşım, temelde kronolojik yaş ölçütüne dayalı bir sınıflandırma niteliği taşımakta olup, çocukluk döneminin gelişimsel, psikolojik ve sosyal boyutlarını kapsamlı bir çerçevede ele alma konusunda sınırlı kalmaktadır. Yaşa dayalı bu tanımlama, çocukların bireysel farklılıklarını, gelişim hızlarını ve çevresel etkileşimlerden kaynaklanan değişkenlikleri yeterli düzeyde yansıtmamaktadır. Gerçekte çocukluk dönemi, yalnızca biyolojik yaş ile açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgu olup; bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim dinamiklerinin eş zamanlı olarak ele alınmasını gerektiren çok katmanlı süreçtir.

1.1.1 Gelişim Psikolojisi Perspektifinden Çocukluk Dönemi

Gelişim psikolojisi perspektifinden değerlendirildiğinde çocukluk; bireyin kimlik gelişiminin temellerinin atıldığı, öğrenme kapasitesinin hızla artarak geliştiği ve çevresel uyaranlara duyarlılığın en yüksek düzeyde olduğu kritik bir dönemdir (Shonkoff ve Phillips, 2000). Bu dönemde bireyin yaşadığı deneyimler, ileriki yaşamındaki bilişsel işlevler, duygusal düzenleme becerileri ve sosyal uyum üzerinde kalıcı etkiler bırakabilmektedir. Dolayısıyla çocuk kavramının yalnızca hukuki sınırlar içinde değil; gelişimsel özellikler, çevresel etkileşimler ve eğitimsel gereksinimler bağlamında ele alınması gerekmektedir.

Gelişim psikolojisi açısından çocuk, yalnızca kronolojik yaşa dayanan bir kategori olarak ele alınamaz; çocukluk, biyolojik gelişme ile bilişsel, duygusal ve sosyal süreçlerin karşılıklı etkileşim içinde ilerlediği çok yönlü bir gelişim dönemidir (Atak,

2011). Bu süreçte çocuk, sadece fiziksel özellikleri açısından büyüme göstermez, aynı zamanda çevresini algılama, öğrenme, problem çözme, duygusal düzenleme ve sosyal etkileşim becerilerinde niteliksel dönüşümler yaşar. Bu yönüyle çocuk, çevresiyle sürekli etkileşim kurarak gelişimini aktif biçimde şekillendiren dinamik bir birey olarak nitelendirilmektedir (Özdemir ve Dinçer, 2000). Bilişsel gelişim bağlamında yapılan araştırmalar çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerinin birlikte değerlendirildiğini göstermektedir. Örneğin 48-72 aylık çocukların bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişim düzeylerinin sistematik olarak incelendiği çalışmalar, gelişimsel alanların birbirinden bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır (Köroğlu ve Tepeli, 2022). Çocuğun sosyal-duygusal gelişimi ve bu gelişimin desteklenmesi üzerine yapılan betimsel çalışmalar, okul öncesi yaş grubundaki çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik programların önemini vurgulamaktadır (Kalkan, 2021). Bu tür programlar, çocuğun duygularını anlama, ifade etme ve kişilerarası ilişkilerdeki uyum becerilerini güçlendirmeye odaklanmaktadır.

Bu bulgular, çocuğun gelişiminde sadece bireysel ve biyolojik süreçlerin değil; aile etkileşimi, sosyal çevre, eğitim ortamı ve kültürel bağlamın da önemli olduğunu göstermektedir. Çocuk gelişimi, bilişsel, duygusal ve sosyal alanların birbiriyle etkileşim içinde olduğu bütüncül bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle çocukluk, çok sayıda faktörün birlikte çalıştığı dinamik bir dönemdir ve bu dönem boyunca ortaya çıkan kazanımlar yaşam boyu öğrenme ve uyum süreçlerini derinden etkilemektedir.

1.1.2 Gelişim Sosyolojisi Perspektifinden Çocukluk Dönemi

Sosyolojik açıdan çocuk, yalnızca biyolojik ve psikolojik bir gelişim evresinin parçası olarak değil, aynı zamanda toplumsal yapı içerisinde konumlanan bir özne olarak ele alınmaktadır (Erdoğan ve Vakıf, 2020). Bu bakış açısına göre çocukluk, doğal ve evrensel bir dönem olmanın ötesinde, toplumsal değerler, kültürel normlar ve tarihsel koşullar tarafından şekillendirilen sosyal bir olgudur. Nitekim çocukluk kavramı, toplumdan topluma değişebilen ve sosyal yapı içerisinde yeniden tanımlanan dinamik bir kategori olarak değerlendirilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005). Çocukluğun sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınması, çocukların yalnızca gelişimsel özellikleriyle değil,

içinde bulundukları sosyal bağlam çerçevesinde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu yaklaşım, çocukların toplumsal normlar, kültürel beklentiler ve güç ilişkileri doğrultusunda konumlandırıldığını vurgulamaktadır (Şirin, 2005; Şirin, 2019). Dolayısıyla çocukluk, yalnızca bireysel gelişim süreçlerinin yaşandığı bir dönem değil; aynı zamanda toplumsal düzenin yeniden üretildiği bir sosyal alan olarak değerlendirilmektedir.

Çocukluğun toplumsal olarak inşa edildiğine yönelik çalışmalar, çocukluk deneyiminin kültürel ve bağlamsal niteliğine dikkat çekmektedir. James ve Prout (1997), çocukluğun yalnızca bireysel bir deneyim olmadığını, aynı zamanda toplumun sosyal ve kültürel bağlamında yeniden inşa edilen bir olgu olduğunu ileri sürerler. Bu bağlamda çocuk, toplumsal değerler, normlar, güç ilişkileri ve kültürel anlayışlarla şekillenen bir kimlik oluşturur. Çocukluğun sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınması, çocuğun yalnızca gelişen bir birey değil, toplumsal ve kültürel bir varlık olarak kabul görülmesini sağlar. Böylece, çocuklar toplumsal yapılar içinde sadece bireysel gelişimlerini gerçekleştiren varlıklar değil, toplumu etkileyen ve şekillendiren dinamik faktörler olarak da anlaşılabilirler (Gürdal, 2013).

Sonuç olarak, çocukluk dönemi yalnızca biyolojik temelli ve gelişimsel açıdan tanımlanan bir evre olarak ele alınmamalı; aynı zamanda toplumsal, kültürel ve psikolojik boyutları içeren çok katmanlı bir yapı olarak değerlendirilmelidir. Çocuk, çevresiyle kurduğu etkileşimler aracılığıyla pasif biçimde şekillenen bir varlık değil; anlam üreten, deneyimleyen ve toplumsal bağlam içinde konumlanan aktif bir özne niteliği taşımaktadır. Bu temellere dayanarak çocukluk, bireysel gelişimin ötesinde, toplumsal normların, değerlerin ve kültürel kodların yeniden üretildiği dinamik bir süreç olarak görülmektedir.

Bu bağlamda, çocuklara yönelik yazılı ve görsel metinler yalnızca bilgi aktarma işlevi görmez; aynı zamanda çocukların dünyayı algılama biçimlerini, değer yargılarını ve kimlik inşa süreçlerini etkileyen güçlü araçlar olarak öne çıkar. Metinlerde kullanılan dil, temsil biçimleri, görsel kurgular ve içerik tercihleri; çocuğun kendilik algısının, toplumsal rollerinin ve kültürel aidiyetlerinin oluşumunda belirleyici olabilir. Özellikle eğitim materyalleri, çocuk edebiyatı, medya içerikleri ve dijital

platformlarda sunulan anlatılar; çocukların sosyal gerçekliği nasıl anlamlandırdıkları üzerinde doğrudan etkiye sahiptir.

1.2 Problem Durumu

Çocuk edebiyatı, çocuğun dilsel yetilerini geliştirmesinin yanı sıra, estetik duyarlılık kazanması ve toplumsal değerleri içselleştirmesi sürecinde çocuğun çok yönlü gelişimini destekleyen önemli bir eğitim aracıdır. Yazınsal yapıtlar, çocuğun yaşamı ve insanı tanımasına, eleştirel düşünme becerisi kazanmasına olanak sağlayan en temel araçlardır (Sever, 2013). Bir çocuk kitabının niteliği; yalnızca sunduğu metnin edebî değeriyle değil, aynı zamanda dış yapı ve iç yapı özelliklerinin çocuğun gelişimsel özelliklerine uygunluğuyla da belirlenmektedir. Dış yapı özellikleri olarak tanımlanan boyut, kağıt kalitesi, tipografi ve görsel tasarım; okuma eyleminin ergonomisini ve görsel okuryazarlık becerisini doğrudan etkilemektedir (Oğuzkan, 2013). İç yapı unsurları olan tema, karakterizasyon ve dil-anlatım özellikleri ise çocuğun bilişsel şemasındaki kavramsal örüntüleri şekillendirmekte, onlara eleştirel bir bakış açısı kazandırmaktadır (Dilidüzgün, 2007).

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi ve ilkokul kademelerindeki çocuklar için temel bir referans kaynağı olarak sunulan 365 GÖ Seti, ulaştığı geniş hedef kitle ve devlet eliyle çocuklara sunulan bir eğitim materyali olması bakımından stratejik bir öneme sahiptir. Çocukların erken yaşlarda karşılaştıkları edebî eserler; dil gelişimi, bilişsel ve duyuşsal gelişim, estetik duyarlılık, okuma kültürü edinimi ve temel değerlerin kazandırılması gibi birçok gelişim alanını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle, geniş bir öğrenci kitlesine ulaştırılan çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda bilimsel ölçütlerle değerlendirilmesi, sunulan eğitsel içeriğin niteliğinin ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Mevcut durumda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından milyonlarca çocuğa ulaştırılan bu kitap setlerinin çocuk edebiyatı ilkelerine uygunluğunu sistematik ölçütlerle inceleyen araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi öğretmenlerine tavsiye edilen, 365 GÖ Setine yönelik literatür incelendiğinde**,** hem iç yapısal hem de dış yapısal özelliklerini çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla ele alan

kapsamlı bir araştırmaya rastlanmamaktadır. Mevcut çalışmaların daha çok belirli boyutlara veya sınırlı inceleme alanlarına odaklandığı, setin tamamını kapsayan bütüncül değerlendirmelerin ise yetersiz kaldığı dikkat çekmektedir. Bu durum, eğitim sisteminde yaygın olarak kullanılan ve milyonlarca çocuğa ulaştırılan bir eğitim materyalinin edebî ve pedagojik niteliğinin çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesine ortaya konulmasına ilişkin önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Dolayısıyla, 365 GÖ Seti'nin çocuk edebiyatının iç yapı ve dış yapı özellikleri açısından sistematik biçimde incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma, söz konusu bilimsel boşluğu gidermek, 365 GÖ Seti'nde yer alan eserlerin çocuk edebiyatının iç yapı ve dış yapı özellikleri bakımından mevcut durumunu ortaya koymak ve alanyazına katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki çocukların kullanımına sunulan "365 Gün Öykü" kitap setinde yer alan metinlerin, çocuk edebiyatının temel ilkeleri, pedagojik kriterler ve estetik standartlar açısından uygunluğunu çocuk edebiyatı ilkeleri doğrultusunda incelemektir. Araştırma, söz konusu setin hem fiziksel nesne olarak niteliğini hem de edebi içerik olarak çocuğun gelişimsel evrelerine hizmet etme derecesini nesnel ölçütlerle ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu genel amaç doğrultusunda, araştırmada aşağıdaki alt amaçlara/sorulara yanıt aranacaktır:

- İncelenen kitap setindeki eserlerin dış yapı özellikleri (boyut, ağırlık, kapak ve ciltleme, kağıt cinsi, sayfa düzeni ve yazı tipi) standartlara uygun mudur?

- İncelenen kitap setindeki eserlerin iç yapı özellikleri (tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım) pedagojik ilkelere uygun mudur?

- Eserlerin "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puanlar, setin genel niteliği hakkında ne söylemektedir?

1.4 Araştırmanın Önemi ve Özgün Değer

Bu araştırma hem kuramsal temelleri hem de uygulama odaklı sonuçları bakımından çocuk edebiyatı ve eğitim bilimleri literatürüne çok boyutlu bir katkı sağlamaktadır. Çalışmanın önemi şu temel gerekçelere dayanmaktadır:

- Literatürdeki Boşluğun Giderilmesi: Alan yazın; YÖK Ulusal Tez Merkezi**,** TR Dizin**,** ULAKBİM ve ERIC veri tabanları kapsamında incelendiğinde, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 365 Gün Öykü Seti'ni bütüncül olarak ele alan, çocuk edebiyatı ölçütleri doğrultusunda standart bir değerlendirme ölçeği kullanılarak yürütülmüş ve istatistiksel bulgularla desteklenmiş kapsamlı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum, gerçekleştirilen çalışmanın alana özgün bir katkı sunma potansiyelini ortaya koymaktadır. Eğitim materyallerinin niteliğinin belirlenmesi ve geliştirilmesi sürecinde yalnızca kuramsal değerlendirmeler değil, aynı zamanda sistematik veri toplama araçlarıyla elde edilen ampirik bulgular da büyük önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar, eğitim materyallerinin pedagojik uygunluğunun, içerik ve yapı özelliklerinin bilimsel ölçütler doğrultusunda değerlendirilmesine olanak sağlayarak hem araştırmacılara hem de eğitim politikalarının belirlenmesi sürecine önemli veriler sunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu çalışma, çocuklara sunulan eğitim materyallerinin niteliğini ortaya koyma ve alandaki araştırmalara veri temelli bir perspektif kazandırma açısından anlamlı bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

- Metodolojik Nesnellik: Çalışmanın yalnızca betimsel bir inceleme ile sınırlı kalmayıp, standart bir değerlendirme ölçeği kullanılarak elde edilen verilerin SPSS programı aracılığıyla nicel olarak analiz edilmesi, değerlendirme sürecinin sistematik ölçütlere dayalı olarak yürütülmesini sağlamıştır. Standart bir değerlendirme ölçeğinin kullanılması, araştırmacı kaynaklı öznel yorumların etkisini azaltarak değerlendirmelerin nesnelliğini ve tutarlılığını artırmıştır.

- Eğitim Politikalarına Geri Bildirim: Elde edilen bulgular, devlet eliyle hazırlanan eğitim materyallerinin standardizasyonu konusunda kalite geliştirme çalışmalarına

katkı sağlayacak ve gelecekte hazırlanacak benzeri setler için bilimsel bir rehberlik sağlayacaktır.

- Uygulamalı Rehberlik: Araştırma sonuçları, anaokulu ve sınıf öğretmenleri ile ebeveynler için kitap seçimi noktasında bilimsel bir referans kaynağı oluşturarak, çocuklara sunulan materyallerin niteliğinin artırılmasına hizmet edecektir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal temelleri ele alınmıştır. Öncelikle edebiyat kavramı ve edebiyatın birey üzerindeki işlevleri açıklanmış, ardından çocuk edebiyatının tanımı, kapsamı ve çocuk gelişimindeki önemi incelenmiştir. Devamında erken çocukluk döneminde çocuk kitaplarının önemi ve nitelikleri ile çocuk kitaplarının dış yapı ve iç yapı özellikleri kuramsal açıdan değerlendirilmiştir. Son olarak araştırmanın inceleme materyalini oluşturan 365 GÖ Projesi hakkında bilgi verilerek çalışmanın kuramsal altyapısı oluşturulmuştur.

2.1 Edebiyatın Tanımı ve Kavramsal Çerçevesi

Edebiyat, yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, kendine özgü ontolojik statüye sahip bir sanat disiplini olarak nitelendirilmektedir. Bu bağamda edebiyat, insanın tarihsel, kültürel ve varoluşsal deneyimlerini dil aracılığıyla anlamlandıran estetik bir üretim niteliği taşımaktadır (Aktaş, 2010). Edebî metin, dili gündelik kullanımın işlevsel sınırlarının ötesine taşıyarak ona estetik bir özerklik kazandırır. Böylece dil, yalnızca anlam ileten bir araç olmaktan çıkar ve sanat nesnesinin kurucu unsuruna dönüşür (Eagleton, 2011).

Edebiyat kuramlarının tarihsel gelişimi incelendiğinde, sanatın gerçeklikle ilişkisini açıklayan en köklü yaklaşımlardan birinin mimesis (yansıtma) kuramı olduğu görülmektedir. Aristoteles'ten bu yana süregelen bu yaklaşım, sanatın gerçekliği temsil etme biçimlerine odaklanmıştır. Ancak modern edebiyat anlayışında yansıtma, gerçekliğin pasif bir kopyalanması olarak değil, sanatçının öznel deneyimi ve yorumuyla biçimlenen aktif bir yeniden inşa süreci olarak ele alınmaktadır (Moran, 1981). Bu çerçevede edebiyat, bireyin içsel yaşantıları ile toplumsal gerçeklik arasında kurulan diyalektik bir ilişki alanı yaratır. Edebî eserler, yalnızca dış dünyayı betimleyen metinler değil; aynı zamanda bireyin duygu, düşünce ve kimlik süreçlerini estetik düzlemde yapılandıran anlatı formlarıdır. Dolayısıyla edebiyat hem bireysel hem de toplumsal gerçekliğin anlamlandırılmasında önemli bir kültürel ve düşünsel işlev üstlenmektedir.

Kavcar (1999)'ın estetik ve etkili anlatıma ilişkin vurgusu, Rus Biçimciliğinin ortaya koyduğu "yazınsallık" (literaturnost) kavramıyla örtüşmektedir. Rus Biçimcilerine göre edebiyatı diğer dilsel üretimlerden ayıran temel unsur, dilin gündelik işlevlerinin ötesine geçerek estetik bir düzenleme alanı oluşturmasıdır. Roman Jakobson, edebiyatın dilin şiirsel işlevi aracılığıyla mesajın kendi üzerine odaklanmasıyla karakterize edildiğini belirtmektedir (Jakobson, 1960). Şiirsel işlev, dilin biçimsel özelliklerinin ön plana çıkmasını sağlayarak okurun algısal dikkatini yoğunlaştırır. Bu yaklaşım, Shklovsky'nin "yabancılaştırma" (ostranenie/defamiliarization) kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Yazınsal dil, nesneleri ve deneyimleri alışılmış algı kalıplarının dışına taşıyarak okurun gerçekliği yeniden fark etmesini sağlar (Shklovsky, 1965). Dolayısıyla edebî metin, dilin semantik ve sentaktik olanaklarını estetik amaçlarla örgütleyen özgün bir yapı sunar. Moran (1981)'ın ifade ettiği üzere edebiyat, dış dünyayı doğrudan yansıtan edilgen bir araç değil; gerçekliği sanatsal bir süzgeçten geçirerek yeniden kuran estetik bir üretim biçimidir. Bu yönüyle yazınsal eylem, yaşantının estetik form içinde yapılandırılması süreci olarak değerlendirilebilir.

Edebiyatın sunduğu kurmaca evren, Bakhtin (1981)'in **"**diyalojik yapı" kavramı çerçevesinde, farklı seslerin ve bilinçlerin bir arada var olduğu çoğulcu bir anlam alanı yaratır. Okur, metin aracılığıyla kendi deneyim sınırlarını aşarak kültürel ve toplumsal olarak farklı özneliklerle karşılaşır. Bu durum, bireyin dünyayı tekil bir perspektiften değil, çoklu bakış açıları üzerinden anlamlandırmasına olanak tanır. Ricoeur (2007)'ün anlatısal kimlik kuramına göre anlatılar, bireyin benlik kurgusunun oluşumunda belirleyici bir rol oynar. Başkalarının deneyimlerine ilişkin anlatıları okumak, bireyin öz-anlayışını ve kimlik sürekliliğini destekleyen hermeneutik bir süreçtir.

Yaşamın karmaşık ve çoğu zaman düzensiz görünen yapısı, edebiyat aracılığıyla anlamlı örüntüler hâline getirilmektedir. Iser (1978)'in okur tepki kuramı**,** metindeki anlamın sabit olmadığını; okurun metinde yer alan "boşlukları" kendi deneyimsel ve bilişsel şemaları doğrultusunda doldurduğunu ileri sürer. Bu etkileşim süreci, okuma eylemini aktif bir anlamlandırma pratiğine dönüştürür. Okur, kurmaca karakterlerin yaşantıları üzerinden kendi duygusal ve varoluşsal deneyimlerini yeniden değerlendirme olanağı bulur. Böylece edebiyat, yaşamı yalnızca temsil eden değil, onu yorumlayan ve anlamlandıran bilişsel-estetik bir alan olarak işlev görür.

Sonuç olarak edebiyat, zaman ve mekân sınırlarını aşan yapısıyla kültürel ve toplumsal belleğin aktarımında merkezi bir rol üstlenmektedir. Parla (2021)'nın vurguladığı üzere metinler arası ilişkiler ağı, edebiyatın tarihsel sürekliliğini ve anlam üretim kapasitesini güçlendirmektedir. Bu bağlamda edebiyat, bireysel deneyim ile kolektif hafıza arasında aracılık eden estetik ve düşünsel bir alan olarak değerlendirilebilir.

2.2 Çocuk Edebiyatının Tanımı, Kapsamı ve İşlevleri

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden ergenlik dönemine kadar uzanan gelişim sürecini kapsayan; çocukların bilişsel, duygusal ve dil gelişim düzeylerine uygun biçimde kurgulanmış yazılı ve görsel edebî ürünler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu edebiyat türü, çocukların duygu ve düşünce dünyalarını beslemenin yanı sıra estetik duyarlılık ve zevk gelişimine katkı sağlayan dilsel ve görsel nitelikli eserleri içermektedir (Sever, 2013, s. 27).

Çocuk edebiyatı ürünleri, bireyin erken çocukluk evresinden itibaren bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kapasitesinin inşasında stratejik bir araç vazifesi görmektedir. Erken yaşlarda nitelikli çocuk kitaplarıyla kurulan etkileşim; çocuğun iç dünyasındaki karmaşık duygu durumlarını anlamlandırmasına, özgün düşünce yapısını şekillendirmesine ve bu unsurları dış dünyaya sağlıklı bir biçimde yansıtmasına olanak tanır. Kurgusal düzlemde yaratılan karakterlerle kurulan empati bağı, çocuğun teorik bilgiyi pratik yaşam tecrübesine dönüştürmesini sağlayan bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu bağlamda eserler, yalnızca birer anlatı nesnesi değil; aynı zamanda çocuğun kişilik gelişimini destekleyen, benlik algısını güçlendiren ve çevresine dair farkındalığını artıran çok boyutlu bir öğrenme ekosistemi sunmaktadır. Okul öncesi dönemden ergenlik sürecine kadar uzanan gelişimsel yelpazede; dilsel yetkinlik, problem çözme becerileri ve toplumsal adaptasyon süreçleri, bu materyallerin niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, çocuğun çok yönlü gelişim dinamikleriyle uyumlu bir biçimde tasarlanan hikâye kitapları, sağlıklı bir sosyalleşme sürecinin ve entelektüel gelişimin temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Sever, 2013).

Çocuk edebiyatı, çocukluk döneminde bulunan bireylerin gelişimsel özelliklerini, hayal dünyalarını, duygu ve düşünce evrenlerini merkeze alan sözlü ve yazılı edebî ürünlerin bütününü ifade etmektedir. Bu kapsamda masal, öykü, roman, anı, biyografi, gezi yazısı, şiir ve fen-doğa içerikli bilgilendirici metinler gibi farklı türlerde kaleme alınmış eserler çocuk edebiyatı çerçevesinde değerlendirilebilmektedir. Türsel çeşitlilik gösteren bu eserlerin, yalnızca pedagojik işlev taşımaları yeterli görülmemekte; aynı zamanda estetik değer, dilsel yetkinlik ve sanatsal nitelik bakımından da güçlü olmaları beklenmektedir (Oğuzhan, 2013). Bu bağlamda çocuk edebiyatı, yetişkin edebiyatından ayrı ve daha düşük düzeyde bir alan olarak değil; tersine, çocuk okurun bilişsel ve duygusal gelişimini gözetirken edebî ölçütlerden ödün vermeyen bir üretim alanı olarak ele alınmalıdır. Nitekim çocuk edebiyatı, alanında yetkin yazarlar tarafından özellikle çocuklara yönelik olarak kaleme alınan ve hem içerik hem de biçim açısından sanatsal değer taşıyan eserlerin genel adı şeklinde tanımlanabilir.

Çocuk edebiyatı aynı zamanda çocuklara hitap eden; onların ilgi alanlarına, hayal gücüne, duyarlılıklarına ve eğlenme gereksinimlerine yanıt vermeyi amaçlayan özgün bir alan olarak da değerlendirilmektedir (Şirin, 2016). Bir diğer yaklaşıma göre çocuk edebiyatı; çocukların bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişim özelliklerini dikkate alan, sade ancak yüzeysel olmayan, analiz ve sentez becerilerinin gelişimini destekleyen sözlü ve yazılı metinleri kapsamaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2017).

Çocukların edebî metinlerle karşılaştıkları ilk yazılı kaynaklar çoğunlukla çocuk kitaplarıdır. Bu eserler aracılığıyla çocuk, hayal gücünü geliştirir; çevresini, yaşantılarını ve dünyayı anlamlandırmaya yönelik bilişsel süreçlerini destekler. Çocuk kitaplarında yer alan görseller ise çocuklar için önemli uyaranlar niteliği taşımaktadır. Görsellerin pedagojik ve estetik açıdan özenle tasarlanması, çocuğun kitaba yönelik ilgisini ve metinle kuracağı etkileşimi anlamlı ölçüde artırmaktadır.

Nitelikli çocuk kitaplarında kapaktan son sayfaya kadar tüm tasarım unsurlarının metnin içeriğiyle uyum ve bütünlük içinde olması beklenmektedir. Metin ile görsel tasarım arasındaki bu bütünlük, kitabın çocuk tarafından ilgiyle karşılanmasını ve

okuma sürecine yönelik motivasyonun artmasını desteklemektedir (Karatay, 2011, s. 81).

Çocuk edebiyatının temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma alışkanlığı ve okuma sevgisi kazandırmaktır. Bu doğrultuda çocuklara sunulan edebî metinlerin, onların gelişim özellikleriyle uyumlu, nitelikli ve estetik değeri yüksek içeriklerden oluşması beklenmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri, yalnızca çocukları okumaya yönlendiren araçlar değil; aynı zamanda onların dilsel, bilişsel ve duygusal gelişim süreçlerini destekleyen önemli kültürel uyaranlar olarak değerlendirilmektedir. Nitelikli metinlerle erken yaşta kurulan etkileşim, çocukların okuma kültürü geliştirmelerinde belirleyici rol oynamaktadır (Tok ve Canatar, 2025).

Çocuk, edebiyat ve sanat arasında köprü kuran çocuk edebiyatı eserleri; çocukların hayal gücünü besleyen, estetik duyarlılıklarını geliştiren ve yaratıcı düşünme becerilerini destekleyen çok yönlü işlevlere sahiptir. Bu eserler aracılığıyla çocuk, farklı yaşam deneyimleriyle karşılaşmakta, alternatif bakış açıları geliştirmekte ve sembolik düşünme kapasitesini genişletmektedir. Özellikle kurmaca anlatılar, çocuğun empati kurma becerisini güçlendirirken sosyal ve duygusal farkındalığın gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuk edebiyatı aynı zamanda çocuğun dil gelişimi açısından kritik bir işleve sahiptir. Zengin sözcük dağarcığı, anlamlı bağlamlar ve estetik dil kullanımı içeren metinler, çocukların ifade becerilerinin gelişimini desteklemektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı, çocuğun yalnızca okuma becerisini değil; anlama, yorumlama ve anlam üretme süreçlerini de besleyen bir öğrenme alanı sunmaktadır.

Bununla birlikte çocuk edebiyatı, yalnızca eğitsel bir araç olarak sınırlandırılamaz. Şirin (2016)'in vurguladığı üzere çocuk edebiyatı; duygu, düşünce ve hayal gücünün estetik bir düzlemde yapılandırılmasını sağlayan özgün bir sanat alanıdır. Bu eserler, çocuğun iç dünyasını zenginleştirmenin yanı sıra estetik algı, değer geliştirme ve kimlik oluşumu süreçlerine de katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla çocuk edebiyatı, bilişsel ve dilsel gelişimi destekleyen pedagojik işlevinin ötesinde, çocuğun estetik ve duygusal gelişimini besleyen çok boyutlu bir kültürel deneyim alanı niteliği taşımaktadır.

2.2.1 Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kitaplarının Önemi ve Nitelikleri

Bireyin yaşam boyu sürecek gelişim serüveninde, doğumla başlayan erken çocukluk evresi; öğrenme potansiyelinin en üst seviyeye ulaştığı ve karakter yapısının ana hatlarının belirlendiği kritik bir süreç olarak görülmektedir. Bu yıllarda kazanılan beceri ve alışkanlıklar, yetişkinlik dönemindeki bilişsel, duygusal ve sosyal yetkinliklerin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır (Güler, 2011).

Erken çocukluk yıllarında çocuklara kitap okuma alışkanlığının kazandırılması ve kitaplara yönelik olumlu tutumların geliştirilmesi, yaşam boyu öğrenme süreci açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Kitaplar, çocukların yalnızca bilgi edinmelerine katkı sağlayan araçlar değil; aynı zamanda hayal gücünü besleyen, yaratıcılığı destekleyen ve estetik duyarlılığı geliştiren temel kültürel uyaranlardır. Çocuklar kitaplar aracılığıyla farklı yaşantılar, olaylar ve karakterlerle karşılaşarak dünyayı anlamlandırma süreçlerini zenginleştirirler. Bu etkileşim süreci, çocuğun empati kurma becerisini, sosyal farkındalığını ve iletişim yetkinliğini desteklemektedir. Özellikle anlatı temelli metinler, çocukların günlük yaşamda karşılaşabilecekleri sosyal durumları tanımalarına, davranış örüntülerini öğrenmelerine ve toplumsal normlara ilişkin farkındalık geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kitaplar, çocuklara anadilini doğru, etkili ve işlevsel biçimde kullanma olanağı sunmaktadır. Dilsel açıdan nitelikli metinlerle kurulan etkileşim, çocukların sözcük dağarcığını geliştirmekte, anlama ve ifade becerilerini güçlendirmekte ve dil bilincinin oluşumunu desteklemektedir (Yalçın ve Aytaş, 2017).

Çocuklar edebî metinlerle çoğunlukla ilk kez resimli çocuk kitapları aracılığıyla tanışmaktadır. Resimli çocuk kitapları, özellikle 0-6 yaş aralığındaki çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak ve onların bilişsel, dilsel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarını desteklemek amacıyla tasarlanan temel edebî ürünlerdir. Zengin ve nitelikli görsel içerikleri sayesinde bu kitaplar, çocukların dikkatini çekme ve okuma sürecine yönelik motivasyonlarını artırma potansiyeline sahiptir (Uzuner Yurt, 2011).

Bu dönemdeki çocuklar, ritmik yapı içeren, tekrarlar ve tekerlemeler barındıran metinlere ilgi duymaktadır. Hikâyelerin, çocukların soru sormasını teşvik eden ve

dünyayı keşfetmelerine olanak tanıyan günlük yaşam deneyimlerine dayanması; temaların ise çocukların çevresini, hayvanları, doğa olaylarını ve gündelik yaşantıları konu alması önerilmektedir. Bu özellikler, çocuğun hem bilişsel hem de dilsel gelişimini destekleyici bir okuma ortamı sunmaktadır (White, 2005).

Nitelikli bir hikâye kitabı, aynı zamanda çocuk için dil ve anlatım açısından doğru bir model oluşturmalıdır. Kitapta kullanılan dilin akıcı, anlaşılır ve estetik nitelik taşıması, çocuğun dil bilincinin gelişimi açısından önemlidir (Oktay, 2000). Bunun yanı sıra kitabın fiziksel özellikleri de çocukların kitaba erişimini ve okuma sürecine katılımını doğrudan etkilemektedir. Kitabın ağırlığı ve boyutunun çocuğun rahatlıkla tutabileceği ölçülerde olması, sayfaların kolay çevrilebilir şekilde tasarlanması gerekmektedir. Yazı puntolarının kitabın boyutuyla orantılı olması, genellikle 14-20 punto aralığında seçilmesi ve yazı karakterinin çocuğun harf algısını zorlamayacak biçimde sade ve okunabilir olması önerilmektedir (Gönen, 2000).

Erken çocukluk döneminde çocuklara sunulacak kitapların resimleri; anlaşılır, renkli, ilgi çekici ve çocuğun günlük yaşamında karşılaşabileceği tanıdık nesneleri içermelidir. Görsel unsurların, metni destekleyici nitelikte olması ve çocuğun anlatıyı anlamlandırma sürecine katkı sağlaması beklenmektedir. Metinlerde kullanılan cümlelerin sade, açık ve eğlenceli bir dil yapısına sahip olması; konuların ise çocukların ilgi ve merak duygularını harekete geçirecek biçimde sunulması önem taşımaktadır. Olay örgüsünün hızlı ilerlediği ve kitabın tek bir oturumda okunabilecek uzunlukta olması, bu yaş grubu için tercih edilen özellikler arasındadır (White, 2005).

Çocuk kitaplarında yer alan görseller, yalnızca estetik bir unsur olarak değerlendirilmemekte; metinle etkileşim içinde çeşitli bilişsel ve pedagojik işlevler üstlenmektedir. Bu doğrultuda resimler; kitabın görsel çekiciliğini artırma, metni açıklama ve anlatımı tamamlama gibi temel amaçlara hizmet etmektedir. Süsleme amacıyla tasarlanan görseller, kitabın dikkat çekiciliğini artırarak çocuğun okuma motivasyonunu güçlendirip arttırmaktadır. Bu tür resimler çoğu zaman sembolik nitelik taşır; yer yer masalsı ögeler barındırarak eserin duygusal ve hayal gücüne dayalı atmosferini zenginleştirmektedir. Metni açıklayıcı nitelikteki görseller ise özellikle okuma becerisinin kazanıldığı erken dönemlerde oldukça önem taşımaktadır. Bu

görseller, anlatımı somutlaştırarak çocuğun kavram, düşünce ve nesneleri metinle birlikte anlamlandırmasına katkı sağlamaktadır. Sözel ve görsel uyum sayesinde öğrenme süreci desteklenir ve kavramsal gelişim hızlanır.

Çocuk edebiyatı metinlerinde görseller, yalnızca estetik birer unsur olmanın ötesinde, yazılı anlatımın sınırlarını genişleten ve anlamı bütünleyen stratejik birer bileşen olarak işlev görür. Yazılı dilin soyut doğası gereği ifade etmekte zorlanılan karmaşık durumlar, yabancı nesneler veya soyut kavramlar, metne eşlik eden görsel temsilciler aracılığıyla somutlaştırılarak çocuğun bilişsel düzeyine uygun hale getirilir (Çetin, 2021). Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların sınırlı sözcük dağarcığı ve henüz gelişmekte olan deneyim dünyası göz önünde bulundurulduğunda, daha önce karşılaşılmamış bir canlının veya mekânın sadece özel betimlemelerle zihinde canlandırılması bilişsel bir yük oluşturabilmektedir. Bu noktada görseller, "tamamlayıcı işlev" üstlenerek metindeki boşlukları doldurmakta ve okuma sürecindeki anlam kurma eylemini kolaylaştırmaktadır (Şimşek, 2007, s. 16). Görsel destekle sunulan bu tür nitelikli etkileşimler, çocuğun sadece kavramları öğrenmesini sağlamakla kalmaz; aynı zamanda görsel okuryazarlık becerilerini geliştirerek metni çözümleme ve içselleştirme sürecine çok boyutlu bir katkı sunar.

Çocuk kitaplarında yer alan resimler, anlatıda ifade edilen içeriği görsel düzlemde yansıtmanın yanı sıra, bağımsız olarak da anlam üretebilen bir anlatım aracı niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle görseller, metni destekleyen ve zenginleştiren temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Çocuk kitaplarını resimleyen sanatçıların, hedef yaş grubunun gelişimsel özelliklerini dikkate alması gerekmektedir. Özellikle çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyleri ile kavrama ve algılama becerilerinin bilinmesi, görsel anlatımın etkililiği açısından belirleyici bir öneme sahiptir. Nitelikli görseller, metnin iletisini güçlendirmekte; sözcüklerle açıkça ifade edilmeyen anlam katmanlarını çizgi, renk ve kompozisyon aracılığıyla çocuğa aktarabilmektedir. Bu tür görseller, metnin kurgusuyla bütünleşerek çocuğun estetik algısını beslemekte; aynı zamanda eğlenme, düşünme ve duygusal olarak etkilenme süreçlerine katkı sağlamaktadır (Sever, 2000).

Resimli çocuk kitaplarında hikâye yapısı genellikle her sayfada yer alan kısa ve basit cümleler ile bu cümleleri destekleyen büyük, net ve anlaşılır görsellerden oluşmalıdır. Bu yapı, çocuğun metin–resim ilişkisini kurmasını kolaylaştırarak okuma sürecini daha anlamlı ve etkili hâle getirmektedir (Ural, 2013).

Erken çocukluk dönemine yönelik çocuk kitaplarının tasarımında, çocuğun gelişimsel özelliklerinin belirleyici olduğu görülmektedir. Bu kapsamda görsellerin anlaşılır, renkli ve çocuğun günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilebilir nitelikte olması; metinlerin ise sade, açık, akıcı ve ritmik dil unsurlarıyla desteklenmesi önem taşımaktadır. Tekrarlar ve tekerlemeler gibi yapılar çocukların ilgisini artırırken, dinamik bir olay örgüsü ve tek oturumda okunabilecek metin uzunluğu dikkat süresiyle uyum sağlamaktadır. Kitapların fiziksel özellikleri (boyut, ağırlık, sayfa düzeni ve yazı puntosu) çocukların kitaba erişimini ve etkileşimini doğrudan etkilemektedir. Görseller, estetik işlevlerinin ötesinde; metni açıklayan, tamamlayan ve anlamlandırma sürecini destekleyen pedagojik araçlar olarak değerlendirilmektedir. Nitelikli resim–metin uyumu, çocuğun bilişsel, dilsel ve duyuşsal gelişimine katkı sağlayarak okuma deneyimini daha etkili ve anlamlı hâle getirmektedir.

2.2.2 Çocuk Kitaplarının Yapısal Özellikleri

Çocuk kitaplarında yapısal özellikler genel olarak dış yapı ve iç yapı özellikleri olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Dış yapı özellikleri kitabın fiziksel görünümüne ilişkin unsurları kapsarken, iç yapı özellikleri eserin konu, tema, dil ve anlatım gibi içerik boyutunu oluşturan ögeleri içermektedir.

2.2.2.1 Çocuk kitaplarının dış yapı özellikleri

Dış yapı özellikleri, kitabın fiziksel görünümünü ve kullanım özelliklerini kapsayan unsurlardan oluşmaktadır. Kitabın boyutu, ağırlığı, kapak ve cilt yapısı, harflerin biçimi ve büyüklüğü, sayfa düzeni, kâğıt niteliği ve resimleme özellikleri dış yapı unsurları arasında yer almaktadır. Bu özelliklerin çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak düzenlenmesi, kitabın okunabilirliğini artırmakta ve çocukların kitapla olumlu bir etkileşim kurmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle erken

çocukluk döneminde kitapların görsel ve fiziksel özellikleri, çocukların kitaba yönelmesinde ve kitapla ilişki kurmasında belirleyici bir etken olarak görülmektedir.

2.2.2.1.1 Boyut

Çocuk kitapları, biçim ve boyut açısından çeşitlilik sunmaktadır. Bu kitaplar, yatay veya dikey formatlarda olabilir ve farklı boyutlarda tasarlanabilir. Örneğin, bazı kitaplar çocukların rahatça kavrayabileceği küçük boyutlarda (15x15 cm) bulunabilirken, diğerleri yetişkinlerin çocuklara kitap okurken daha geniş bir yüzey sağlayan kucak boyu (24x30 cm) gibi büyük boyutlarda olabilir (Ural, 2013). Çocukların ilgisini sürekli olarak çekebilmek için, erken çocukluk döneminde farklı boyutlardaki kitapların kullanılması önerilir. Çocuklar, çeşitli büyüklükteki kitapları keşfetmekten ve okumaktan keyif alırlar. Bu nedenle, kitapların boyutları, hacim ve ağırlık açısından çocukların kolayca taşıyabileceği ve el yapısına uygun olacak şekilde tasarlanmalıdır (Oğuzkan, 2013; Sever, 2013).

2.2.2.1.2 Kitap ağırlığı

Çocuk kitaplarında ağırlık; kitabın büyüklüğüne, sayfa sayısına ve kitabın yapımında kullanılan malzemeye bağlıdır. Kitap, çocuğun kullanabileceği ve taşıyabileceği ağırlıkta olmalıdır. Kitap sayfalarında kullanılan kağıt ağırlığı 90 gramın altında olmamalıdır (Tür ve Turla, 1999).

2.2.2.1.3 Kapak ve ciltleme

Çocukların kitaplara olan ilgisi, genellikle kitabın kapak tasarımıyla doğrudan ilişkilidir. İlgi çekici, göz alıcı ve canlı kapaklara sahip kitaplar, çocuklar tarafından daha fazla tercih edilmekte ve sevilmektedir. Ayrıca, kapak tasarımının kitabın içeriği ile uyumlu olması da önemlidir; böylece kapak, kitabın konusu ile bütünleşerek daha etkili bir çekicilik sağlar (Oğuzkan, 2013, s. 370). Kapak, bir kitabın hem sağlamlığını artırır hem de dikkat çekiciliğini güçlendirir. Kapak üzerindeki resimler oldukça önemlidir; çünkü bu görseller kitabın çekiciliğini artırarak çocuklarda okuma isteği uyandırır. Kapak dikişleri ve ciltleme işlemlerinin oldukça sağlam olması gerekmektedir. Aksi takdirde, kitaplar hızla dağılabilir ve yıpranabilir, bu da

çocukların kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olabilir. Ayrıca, sağlam olmayan kapaklar çocukların kitaplık oluşturma alışkanlıkları kazanmalarını da zorlaştırabilir (Oğuzkan, 2013).

2.2.2.1.4 Harf

Çocuk kitaplarında, yaş gruplarına göre yazı puntoları belirli bir düzen içinde seçilir. Küçük yaş grubundaki çocuklar için daha büyük puntolar kullanılırken, çocuk yaş ilerledikçe puntolar da küçülür. "Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda 24, 22, 20 punto büyüklüğündeki harfler tercih edilmelidir; ilköğretim döneminde ise yaşa bağlı olarak harflerin boyutları küçültülmelidir" (Sever, 2019, s. 122).

2.2.2.1.5 Sayfa düzeni

Sayfa düzeni, resimlerin yerleşimi, satır arası boşluklar, satır başları ve sayfa kenar boşluklarının ayarlanmasını içerir. Çocuk kitaplarında, satır araları genellikle normalden biraz daha geniş tutulur. Bu genişlik, çocukların harfleri, kelimeleri ve cümleleri kolayca ayırt edebilmesini sağlar. Metin, sayfa üzerinde çeşitli yerlerde konumlanabilir, ancak yazı ile metnin karışmaması gerekir. Metin aynı zamanda mısra biçiminde düzenlenebilir. Yazının yerleşimi, resimlerin ve hikayenin türüne bağlı olarak değişebilir. Baskı aşamasında ise, baskı hataları, harf ve noktalama hataları ile ters basma gibi sorunlara dikkat edilmelidir (Oğuzkan, 2000).

Çocuk kitaplarında kâğıt kalitesi, resimlerin ve görsellerin kalitesini artırarak çocukların kitaba olan ilgisini önemli ölçüde artıran bir unsurdur. Kaliteli kâğıt, sayfaların daha dayanıklı olmasını sağlar ve bu da kitabın ömrünü uzatır. "Kâğıdın en az iki hamur kalitesinde olması ve mat bir yapıya sahip olması gerekmektedir" (Oğuzkan, 2013, s. 368).

2.2.2.1.6 Resimleme

Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplar genellikle büyük boydadır. Kitapta bulunan sayfaların dörtte üçünün resim, dörtte birinin ise yazı olması

gerekmektedir. Bazen hiç metin olmayabilir, bunun yanı sıra sayfada bulunan resme ait tek bir cümle de kullanılabilir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar henüz okumayı bilmedikleri için, kitapların görsel unsurları büyük önem taşır. Bu yaş grubundaki çocuklar, hikayeleri resimler aracılığıyla anlarlar ve resimlerin renkli, dikkat çekici ve anlatımı destekleyici olması gerekmektedir. Kitapların tasarımında, metin yerine resimlerin ön planda olması, çocukların kitaba olan ilgisini ve etkileşimini artırır. Çocuklar, bir kitabı resimleriyle birlikte değerlendirir ve resimleri gerçekçi bir bakış açısıyla incelerler. Yetişkinler ise hem metin hem de resimler aracılığıyla hikayeyi çocuklara anlatır. Bu nedenle, resim ve metin birbirini tamamlayan unsurlar olmalı ve metne uygun bir şekilde yer almalıdır. Resimler hareketli ve metne uygun detaylarla dolu olmalı, ancak gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır. Asıl olayın gözden kaçmaması için, resimlerin temel konuyu destekleyecek şekilde düzenlenmesi önemlidir (Tür ve Turla, 1999; Gönen, 2000; Oğuzkan, 2000).

Üzerine söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay ve duruma "konu" denir (Oğuzkan, 2006). Çocuk kitapları, ulusal kültürün izlerini taşımalı, evrensel ilkelere yönlendirmeli ve ruhsal gelişimi desteklemelidir. Ayrıca, toplumun benimsediği ve beklediği ahlaki erdemleri yansıtan gelenek ve görenekleri de içermelidir (Oğuzkan, 2013). Çocuk kitaplarında, yaşamın gerçekliklerinin çocuklar tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için tema ile konu arasındaki bağ güçlü olmalıdır. Akla yatkın olmayan ve inandırıcı bulunmayan konulardan kaçınılmalı, işlenen olaylar ele alınan konu ile tutarlı olmalı ve mantıklı bir olay örgüsü içinde sunulmalıdır (Şimşek, 2012).

Çocuk kitaplarında konu seçimi oldukça önemlidir. Çocuğa yönelik her tür konu çocuk edebiyatında yer alabilir; ancak önemli olan, konunun nasıl ele alındığıdır. Yani, konunun çocuğa uygun bir şekilde yazılması gerekmektedir. Çocuk kitabı yazarları, çocukların duyarlılıklarını yansıtarak günlük yaşam gerçeklerini ele alabilirler. Gerçeğe ve günlük yaşantılara uygun olmayan, kavrama ve hayal güçlerini aşan konular ise çocukların ilgisini genellikle az çeker veya hiç çekmeyebilir. Bu nedenle, çocuk kitaplarında konuların çocuğun bildiği yakın çevreden olması büyük bir önem taşır. İyi bir çocuk kitabı hem yerli kültürel değerleri hem de evrensel insanlık ve insani değerleri taşımalıdır (Oğuzkan, 2000).

2.2.2.2 Çocuk kitaplarının iç yapı özellikleri

Çocuk kitaplarında iç yapı özellikleri, eserin içeriksel niteliğini belirleyen ve çocuğun kitapla kurduğu etkileşimi doğrudan etkileyen temel unsur olarak kabul edilmektedir (Sever, 2019). Bu özellikler, kitabın yalnızca ne anlattığını değil, aynı zamanda anlatılanların çocuklara nasıl sunulduğunu da ortaya koymaktadır. İç yapı özellikleri; tema, konu ve kurgu, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti ile eğitsel ilkeler gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Söz konusu bileşenler, çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak düzenlendiğinde, kitaplar çocukların bilişsel, duyuşsal, sosyal ve dil gelişimlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte, nitelikli bir çocuk kitabında iç yapı unsurlarının birbiriyle uyumlu olması, çocuğun okuma sürecine aktif katılımını desteklemekte ve estetik duyarlılığının gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle iç yapı özellikleri, çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesinde temel ölçütlerden biri olarak kabul edilmektedir.

2.2.2.2.1 Tema

Okuyucuya verilmek istenen mesajın asıl olarak ifade edildiği bölüme *tema* denir. "Tema, metnin ruhuna dokunan ve verilmek istenen mesajın duygu, davranış ve düşünce biçiminin özüdür" (Yalçın ve Aytaş, 2017, s. 85). Öykünün teması, öykünün anlamını ve ana mesajını belirleyen unsurları içerir. Bu bağlamda, tema; öykünün ne anlama geldiği, öyküyü birbirine bağlayan büyük fikir, ana karakterin hayatla ilgili ifade ettiği düşünceler, öyküde vurgulanan değerler ve öykünün genel mesajı gibi soruların cevaplarını kapsar (Cramer, 2004).

Nitelikli bir çocuk kitabında tema veya altında yatan fikir oldukça önemlidir. Tema hikayeye boyut kazandırır. Hikayede yazarın amacı açık olmalıdır. Tema ahlaki ders vermemeli, yetişkin yönlendirmesi ve didaktik olmamalıdır. Tema çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Çocuk kitaplarında, çocuğun olumlu davranışlar kazanmasına yardımcı olacak sevgi, yardımlaşma, dostluk, hoşgörü vb. temalar işlenmelidir.

2.2.2.2.2 Konu

Üzerin söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay ve duruma "konu" denir (Oğuzkan, 2006). Çocuk kitapları, ulusal kültürün izlerini taşımalı, evrensel ilkelere yönlendirmeli ve ruhsal gelişimi desteklemelidir. Ayrıca, toplumun benimsediği ve beklediği ahlaki erdemleri yansıtan gelenek ve görenekleri de içermelidir (Oğuzkan, 2013). Çocuk kitaplarında, yaşamın gerçekliklerinin çocuklar tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için tema ile konu arasındaki bağ güçlü olmalıdır. Akla yatkın olmayan ve inandırıcı bulunmayan konulardan kaçınılmalı, işlenen olaylar ele alınan konu ile tutarlı olmalı ve mantıklı bir olay örgüsü içinde sunulmalıdır (Şimşek, 2012).

Çocuk kitaplarında konu seçimi oldukça önemlidir. Çocuğa yönelik her tür konu çocuk edebiyatında yer alabilir; ancak önemli olan, konunun nasıl ele alındığıdır. Yani, konunun çocuğa uygun bir şekilde yazılması gerekmektedir. Çocuk kitabı yazarları, çocukların duyarlılıklarını yansıtarak günlük yaşam gerçeklerini ele alabilirler. Gerçeğe ve günlük yaşantılara uygun olmayan, kavrama ve hayal güçlerini aşan konular ise çocukların ilgisini genellikle az çeker veya hiç çekmeyebilir. Bu nedenle, çocuk kitaplarında konuların çocuğun bildiği yakın çevreden olması büyük bir önem taşır. İyi bir çocuk kitabı hem yerli kültürel değerleri hem de evrensel insanlık ve insani değerleri taşımalıdır (Oğuzkan, 2000).

2.2.2.2.3 Karakter ve kahraman

Çocuk edebiyatı yapıtlarında yazar-okur etkileşiminin niteliğini belirlemede çocukların öykündüğü kahramanlar ve bu kahramanların özellikleri büyük önem taşır. Çocuklar, öykünün ana karakteri ile özdeşim kurmak istedikleri için, çocuklara yönelik eserlerde kahramanların fiziksel ve ruhsal özelliklerinin abartısız ve inandırıcı olması gerekmektedir. Ana karakterin değişen kişilik özellikleri, öyküdeki olaylara bağlı olarak çocuğun insan gerçekliğine dair anlayışını geliştirmeye katkıda bulunur (Millî Eğitim Bakanlığı, 2022). Karakterler, tanımlamalar, eylemler, davranışlar ve diğer karakterlere verdikleri tepkilerle yaratılır ve kendilerine has fiziksel özellikler taşıyabilirler. Öyküler, karakterler ve bu karakterlerin seçimleri ile ilerler (Cramer,

2004). Yazarın eserde yer verdiği karakterler, kişi, hayvan veya nesne olarak tanımlanabilir. Çocuk kitaplarında karakter sayısının az tutulması önemlidir, çünkü fazla karakter çocukların mesajları anlamasını zorlaştırabilir. Bu nedenle, karakter kadrosu az ve örnek olacak şekilde planlanmalıdır. Ana karakterler ve yardımcı karakterler olarak belirlenen karakterler, titizlikle seçilmeli ve çocuklar tarafından rol model olarak kabul edilebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Karakterlerin karşılaştığı olumsuz durumlar ve zıtlıklar, çocuklar üzerinde etkili olabilir.

Çocuk kitaplarında az sayıda kahraman olması önemlidir. Üç yaş civarında bir çocuk üç kahraman arasında yaşanan bir olayı algılayabilirken bu sayı yaş grubu ilerledikçe kademeli olarak artırılabilir (Karataş, 2014) .

2.2.2.2.4 Dil ve anlatım

İyi bir çocuk kitabının içerik açısından üstün olmasını sağlayan en önemli faktörlerden biri, dil ve anlatıma gösterilen özen olarak öne çıkar (Oğuzkan, 2000). Çocuk kitaplarının dili sade, açık ve anlatımı sürükleyici olmalıdır. Cümleler 6 kelimeyi aşmamalı ve tek özne ile yüklem içermelidir. Gereksiz sıfat kullanımı ve yabancı sözcükler kaçınılmalıdır. Bilinmeyen kelimeler varsa, anlamları cümlenin ya da metnin bağlamından tahmin edilebilir olmalıdır; bu, çocukların kelime dağarcığını geliştirmeye yardımcı olur (Yılmaz, 2016). Argo ve mecaz ifadelerden kaçınılmalı, canlı ve hareketli bir anlatım tercih edilmelidir. İkilemelere yer verilmesi, metne ritim katar ve çocukların dikkatini çekerek metnin anlamını kavramalarına yardımcı olur (Yılmaz, 2016). Yazım ve noktalama işaretlerine özen gösterilmelidir.

2.2.2.2.5 İleti

İleti, bir edebî eserde yazarın okuyucuya aktarmayı amaçladığı temel düşünce, değer ya da mesaj olarak tanımlanabilir. Bu mesaj çoğu zaman doğrudan ifade edilmez; okuyucunun metni anlamlandırma süreci sonunda kendiliğinden ulaşması beklenen düşünsel ve davranışsal kazanımları içerir (Samur Öztürk, 2011). Özellikle çocuk edebiyatı eserlerinde iletiler, çocuğun yaşantıları yorumlamasına, değerler geliştirmesine ve sosyal çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurmasına katkı sağlayan önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Çocuklara yönelik hazırlanan kitapların yalnızca eğlendirici bir işleve sahip olması yeterli görülmemektedir. Bu eserlerin, çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini desteklemesinin yanı sıra yaratıcı düşünme, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine de katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca çocuk kitapları; sevgi, saygı, dürüstlük, adalet, hoşgörü, yardımlaşma ve sorumluluk gibi evrensel değerlerin kazandırılmasında etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir (Karatay, 2016).

Yazınsal nitelik taşıyan çocuk kitaplarında iletilerin doğrudan verilmesinden ziyade örtük biçimde sunulması daha uygun görülmektedir. Bu sayede çocuk, metindeki olaylar ve karakterler aracılığıyla mesajı keşfetme fırsatı bulmakta ve aktif bir anlam kurma süreci yaşamaktadır. Bununla birlikte eserlerde yer alan iletilerin içeriği de büyük önem taşımaktadır. Çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilecek, şiddeti veya etik dışı davranışları özendirebilecek mesajlardan kaçınılmalı; bunun yerine doğruluk, sevgi, saygı, adalet, merhamet, yardımlaşma ve çalışkanlık gibi olumlu değerleri destekleyen iletilere yer verilmelidir. Bu bağlamda okul öncesi dönemde karşılaşılan edebî eserler, çocukların estetik duyarlılık geliştirmelerine ve temel insani değerleri içselleştirmelerine katkı sağlayan önemli eğitim araçları olarak görülmektedir (Yılmaz, 2016).

2.2.3 Erken Çocukluk Eğitimde "365 Gün Öykü" Projesi ve İçerik Geliştirme Süreçleri

20. Millî Eğitim Şûrası kararları kapsamında okul öncesi eğitimde hem okullaşma oranlarının artırılması hem de eğitimin niteliğinin geliştirilmesi temel hedefler arasında yer almaktadır. Bu hedefler doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından erken çocukluk eğitimine yönelik çeşitli projeler ve uygulamalar hayata geçirilmektedir. Alan yazında, erken okuryazarlık becerileri ile çocukların ilerleyen yıllarda gösterdikleri okuduğunu anlama düzeyi ve akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen çalışmaların temel amacı, erken çocukluk döneminde okuryazarlık, erken matematik ve düşünme becerilerinin sistematik biçimde desteklenmesidir. Bu çerçevede Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından "Erken Çocukluk Eğitiminde 365 Gün Öykü" başlıklı bir

çalışma başlatılmıştır. Projenin temel hedefi; erken çocukluk döneminden itibaren çocukların dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmek, sözcük dağarcıklarını zenginleştirmek, okuma alışkanlığı kazanmalarını desteklemek ve okuyucu kimliği oluşturmalarına katkı sağlamaktır. Ayrıca hazırlanan içeriklerin çocukların kültürel, millî ve manevi değerlerle etkileşim kurmalarına imkân tanıması ve kapsayıcı bir eğitim anlayışını desteklemesi amaçlanmıştır. Proje kapsamında, MEBBİS Veri Toplama Modülü aracılığıyla Bakanlığa bağlı farklı kademe ve türdeki eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerden öykü taslakları toplanmış; görsel sanatlar alanında yetkin ya da çizim konusunda deneyimli öğretmenlerin katkı sunabilmelerine yönelik başvurular alınmıştır. Bu süreçte yaklaşık 1400 öykü taslağı değerlendirmeye alınmıştır. Erken çocukluk eğitim düzeyine uygun bulunan metinler seçilerek içerik açısından incelenmiş; metinlerin düzenlenmesi ve yeni içeriklerin geliştirilmesi amacıyla bir değerlendirme komisyonu oluşturulmuştur. Söz konusu süreçte akademisyenlerin görüş ve katkılarından da yararlanılmıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda 53 öykü kitabı hazırlanmış; kitapların görsel tasarımları ise Bakanlığa bağlı kurumlarda görev yapan öğretmenler tarafından gerçekleştirilmiştir. 365 GÖ seti, farklı edebî türleri içeren 53 resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Set içerisinde öykülerin yanı sıra bilmece-bulmaca, sözcüksüz resimli kitap, tekerleme, şiir, kavram ve gezi yazısı gibi türlere yer verilmiştir. Yazım, çizim ve tasarım süreçlerinde öğretmenler aktif rol almış; editöryal süreç akademisyenler ve Bakanlık yetkilileri tarafından yürütülmüştür. Ayrıca çevre okuryazarlığı ve iklim değişikliği gibi güncel temalara yer verilerek çocuklarda çevresel farkındalığın geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu araştırmada 365 GÖ setinde yer alan kitaplar, çocuk edebiyatının yapısal özellikleri çerçevesinde sistematik bir incelemeye tabi tutulmuştur. Çalışmada, söz konusu kitapların biçimsel tasarım özellikleri (kapak düzeni, sayfa düzeni, kitabın boyutu, hacmi, ağırlığı, harflerin puntosu, resimleme özellikleri), dil ve anlatım özellikleri, konu ve kurgu yapısı, karakter özellikleri, tema, ileti, resim-metin boyutlarında hangi nitelikleri taşıdığı belirlenmeye çalışılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve kodlanması ile verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 365 GÖ kitap setinde bulunan eserlerin çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu incelenmiş; elde edilen verilerin sistematik bir biçimde değerlendirilmesi amacıyla izlenen yöntem ve araştırma süreci ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 365 Gün Öykü kitap setinde yer alan eserlerin çocuk edebiyatının temel ölçütleri doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlayan karma yöntem yaklaşımıyla yürütülmüştür. Karma yöntem araştırmaları, bir araştırma problemine ilişkin daha kapsamlı ve derinlemesine sonuçlara ulaşabilmek amacıyla nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının birlikte kullanıldığı araştırmalardır.

Araştırmanın nitel boyutunda, kitap setinde yer alan eserler doküman incelemesi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylara ilişkin yazılı materyallerin sistematik biçimde analiz edilmesini içeren bir veri toplama yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kapsamda incelenen eserler; dış yapı özellikleri, tema, konu, karakter, dil ve anlatım, ileti ve eğitsel ilkeler açısından çocuk edebiyatı ölçütleri doğrultusunda analiz edilmiştir.

Araştırmada mevcut durumun ortaya konulması amaçlandığından betimsel tarama yaklaşımından da yararlanılmıştır. Betimsel tarama modeli, var olan durumu olduğu şekilde ortaya koymayı ve incelenen olgunun özelliklerini sistematik bir biçimde betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarından biridir (Karasar, 2016). Bu bağlamda 365 Gün Öykü kitap setinin çocuk edebiyatı açısından taşıdığı özellikler bütüncül bir bakış açısıyla incelenerek mevcut durum ortaya konulmuştur.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni MEB tarafından yayımlanan çocuk kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde araştırma kapsamın alınacak birimlerin belirli kriterleri karşılaması esas alınmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemi, MEB tarafından yayımlanan "365 Gün Öykü" kitap setinde yer alan toplam 53 kitap oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında set içerisinde bulunan tüm kitaplar incelemeye dâhil edilmiş ve böylece örneklemin evreni temsil etme gücünün arttırılması amaçlanmıştır.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, literatürde mevcut olan ve daha önce geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları tamamlanmış olan beşli likert tipi derecelendirme ölçeği olan "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği" (Sever, 2018) kullanılmıştır. Ölçekte yer alan her bir madde; 1: "Çok Yetersiz", 2: "Yetersiz", 3: "Yeterli", 4: "Kısmen Yeterli" ve 5: "Çok İyi" şeklinde puanlanmıştır. Bu derecelendirme sistemi, incelenen eserlerin dış yapı ve iç yapı özelliklerinin sistematik ve karşılanabilir veriler üzerinden analiz edilmesine olanak sağlamıştır.

Ölçek iki temel boyuttan oluşmaktadır:

- Dış Yapı Özellikleri: Kitapların boyutu, kağıt cinsi, kapak ve ciltleme özellikleri, harf puntoları ve sayfa düzeni gibi kitabın fiziksel özelliklerine ilişkin ölçütleri kapsamaktadır.

- İç Yapı Özellikleri: Kitapların tema, konu, kahramanlar, dil ve anlatım özellikleri gibi içeriksel unsurlarını değerlendirmeye yönelik ölçütleri içermektedir.

Ölçekte yer alan maddeler belirlenen puanlama sistemi doğrultusunda değerlendirmekte ve her bir kitabın çocuk edebiyatı ilkelerine uygunluk düzeyi nicel olarak ortaya konulabilmektedir (Sever, 2018).

3.4 Verilerin Toplanması ve Kodlanması

Araştırma kapsamında 365 Gün Öykü setinde yer alan toplam 53 kitap, veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek maddeleri doğrultusunda araştırmacı tarafından günde beş kitap olmak üzere tek tek incelenmiştir. Her bir kitap için ölçek maddelerine göre değerlendirme yapılmış ve elde edilen veriler kontrol çizgileri aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Elde edilen ham veriler daha sonra dijital ortam aktarılmış ve istatistiksel analizlerinin gerçekleştirilebilmesi amacıyla bir kodlama anahtarı oluşturularak veri setine dönüştürülmüştür. Bu süreçte her bir kitabın ölçek maddelerine verdiği puanlar sistematik biçimde kodlanmış ve analiz için hazır hale getirilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programından yararlanılmıştır. Analiz sürecinde aşağıdaki istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir:

- Betimsel istatistikler: Kitapların ölçekten aldıkları puanların frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (SS) değerleri hesaplanarak kitapların belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyleri belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın örneklemini oluşturan 365 GÖ setindeki 53 eser, "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği" (Sever, 2018, s. 156-167) kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen veriler, betimsel istatistiksel yöntemler aracılığıyla analiz edilmiş, frekans ve yüzde dağılımları sunulmuştur. Araştırmanın bu bölümünde; kitap setinin dış yapı ve iç yapı özelliklerine yönelik saptanan aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımı değerleri tablolar halinde sunulmuştur.

4.1 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Tasarım ve Resim Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda, MEB tarafından yayımlanan 365 GÖ setinde yer alan 53 çocuk kitabının dış yapı özellikleri; fiziksel ergonomi, materyal kalitesi, tipografi ve görsel metin ile sağlanan iletişim boyutlarındaki 16 maddelik ölçek üzerinden analiz edilmiştir. Tasarım 7, 8 ve 9 maddelerinde örneklem sayısının (N) 52 olarak görünmesinin nedeni, set içerisinde yer alan "Çekirdek" adlı eserin tamamen görsellere dayalı olarak oluşması ve herhangi bir yazınsal metin içermemesinden dolayıdır. Sessiz kitap niteliği taşıyan bu eserin tipografik ölçütler dışında tutulması, verilerin nesnelliği ve analizlerin doğruluğunu korumak açısından metodolojik bir gereklilik oluşturmaktadır. Örneklem grubuna dair betimsel veriler Tablo 4.1 aracılığıyla somutlaştırılmıştır.

Tablo 4.1 İncelenen eserlerin dış yapı (tasarım özellikleri ve metin) özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

Tasarım ve Resim Özellikleri Maddeleri	Madde No	N	M	SS
Kitabın boyutu, hacmi ve ağırlığı yaş düzeyine uygundur.	Tasarım 1	53	4,00	0,00
Kâğıt dayanıklı, göz sağlığı için uygundur.	Tasarım 2	53	3,00	0,00
Kapağın görsel etkisi, çocuğun izleme ve okuma isteğini arttırmaktadır.	Tasarım 3	53	4,45	0,82
Cilt, dağılma ve kopma olamayacak şekilde hazırlanmıştır.	Tasarım 4	53	2,00	0,00
Sayfa düzenindeki öğelerin (resim, fotoğraf, yazı, rakam vb.) birbiriyle uyumu, estetik bir etki sağlamaktadır.	Tasarım 5	53	4,42	0,84
Sayfa kenarındaki boşluklar, izleme-okuma rahatlığı sağlamaktadır.	Tasarım 6	53	4,34	1,07
Harflerin puntosu düzeye uygundur.	Tasarım 7	52	4,60	0,63

Tablo 4.1'in devamı

Tasarım ve Resim Özellikleri Maddeleri	Madde No	N	M	SS
Harf renkleri izleme ve okuma isteğini artırıcı niteliktedir.	Tasarım 8	52	4,48	0,56
Harf kalınlıkları izleme ve okuma isteği uyandırıcı özelliktedir.	Tasarım 9	52	4,10	0,60
Görseller, çocukta resim diliyle iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır.	Tasarım 10	53	4,81	0,40
Resimdeki nesne ve varlıklar, sanatçının yorumuyla çizilmiştir.	Tasarım 11	53	4,72	0,45
Resimler, metnin anlamını tamamlamaktadır.	Tasarım 12	53	4,92	0,27
Resimler, metnin, çocuğun belleğinde canlandırılmasına katkı sağlar.	Tasarım 13	53	4,81	0,40
Resimler, metne, görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmaktadır.	Tasarım 14	53	4,28	0,69
Resimler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.	Tasarım 15	53	4,55	0,61
Resimler, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşımaktadır.	Tasarım 16	53	4,30	0,54

MEB tarafından hazırlanan 365 GÖ kitap setinin dış yapı özelliklerine ait "Tasarım ve Resim Özellikleri" alt boyutundan elde edilen aritmetik ortalama (M) ve standart sapma (SS) değerleri Tablo 4.1'de sunulmuştur. Bulgular, setin fiziksel yapısı, tipografik özellikleri ve görsel dil dinamikleri olmak üzere üç temel başlık altında çözümlenmiştir.

4.1.1 Fiziksel Yapı Uygunluğu ve Dayanıklılık (Maddeler, Tasarım 1, 2, 4)

Tablo 4.1'de istatistiksel açıdan en dikkat çekici bulgular, üretim ve malzeme standardizasyonunu gösteren maddeleridir. "Kitabın boyutu, hacmi ve ağırlığı yaş düzeyine uygundur" ifadesini içeren Tasarım 1 maddesinde ortalama M=4,00 düzeyindedir. Bu maddede standart sapma verisi bulunmamaktadır (SS=0,00).

"Kâğıt dayanıklı, göz sağlığı için uygundur" maddesinde (Tasarım 2) ortalama M=3,00 (SS=0,00) ile orta düzeyde kalırken; "Cilt, dağılma ve kopma olamayacak şekilde hazırlanmıştır" maddesi (Tasarım 4) M=2,00 (SS=0,00) ortalamasıyla alt boyuttaki en düşük değeri almıştır. Söz konusu üç maddede de standart sapma değerinin sıfır (SS=0,00) çıkması, incelenen tüm eserlerin fiziksel ölçüler bakımından tamamen homojen bir yapı sergilediğini ve varyansın sıfır olduğunu göstermektedir.

4.1.2 Tipografik Standartlar ve Okuma Rahatlığı (Maddeler, Tasarım 3, 5, 6, 7, 8, 9)

Öykü kitaplarının sayfa düzeni ve yazı karakteri (tipografi) özelliklerine yönelik bulgular, fiziksel malzeme kalitesine oranla daha yüksek bir niteliksel düzeyi yansıtmaktadır. "Kapağın görsel etkisi, çocuğun izleme ve okuma isteğini arttırmaktadır" (Tasarım 3) maddesinde ortalama M=4,45, standart sapma SS=0,82 düzeylerinde saptanmıştır. "Harflerin puntosu düzeye uygundur" (Tasarım 7) maddesi M=4,60 (SS=0,63) ile tipografi alanındaki en güçlü veridir. Sayfa düzenindeki ögelerin uyumu (Tasarım 5: M=4,42; SS=0,84) ve harf kalınlıklarının okuma isteği uyandırması (Tasarım 9: M=4,10; SS=0,60) maddelerindeki yüksek ortalamalar, metinlerin hedef kitlenin görsel algı standartları gözetilerek yapılandırıldığını doğrulamaktadır.

"Sayfa kenarındaki boşluklar, izleme-okuma rahatlığı sağlamaktadır" (Tasarım 6) maddesinde ortalama M=4,34 olarak saptanmış olsa da standart sapma değerinin (SS=1,07) tasarım ve resimleme özelliklerine yönelik diğer maddelere göre yüksek çıkması dikkat çekicidir. "Harf renkleri izleme ve okuma isteği arttırıcı niteliktedir" maddesinde ise (Tasarım 8) =4,48; SS=0,56 olarak saptanmıştır.

4.1.3 Görsel Dil ve Resim-Metin İlişkisi (Maddeler, Tasarım 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16)

Elde edilen bulgular doğrultusunda 365 GÖ setinde resim-metin ilişkisinin niteliksel açıdan oldukça yüksek değerlere ulaştığı saptanmıştır. "Görseller, çocukta resim diliyle iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır" (Tasarım 10) maddesi M=4,81 (SS=0,40) ve "Resimlerdeki nesne ve varlıklar sanatçının yorumuyla çizilmiştir" (Tasarım 11) maddesinde ortalama M=4,72 ve standart sapma SS=0,45 değerlerinde saptanmıştır. "Resimlerin metnin anlamını tamamlamaktadır" (Tasarım 12) ifadesi M=4,92 (SS=0,27) ortalamasıyla tüm alt boyutun en yüksek değerine ulaşmış ve standart sapmanın düşüklüğüyle set genelinde kararlı bir başarıyı ortaya koymuştur. Benzer şekilde "Resimler, metnin, çocuğun belleğinde canlandırılmasına katkı sağlar" (Tasarım 13) maddesi de M=4,81 (SS=0,40) ile oldukça yüksek bir seviyededir.

“Resimler metne, görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmaktadır” (Tasarım 14) maddesinde M=4,28 (SS=0,69) olarak saptanmıştır. Çocukların duyuşsal ve bilişsel serüvenlerini ölçen “Resimler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır” (Tasarım 15) maddesinde ortalama M=4,55; standart sapma SS=0,61 değerindedir. Son olarak “Resimler, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşımaktadır” (Tasarım 16) maddesi M=4,30 (SS=0,54) ortalamasıyla dilsel ve kavramsal gelişimi tetikleyici bir potansiyel taşımaktadır.

Tablo 4.2’de, araştırmanın örneklemini oluşturan 365 GÖ kitabı setindeki eserlerin “Dış Yapı (Tasarım ve Resimleme) Özellikleri” boyutuna yönelik elde edilen genel toplam frekans ve yüzde dağılımları sunulmuştur. Tasarım özellikleri ölçeğinde yer alan 16 maddeye yönelik gerçekleştirilen toplam 845 geçerli kodlama genel olarak incelendiğinde, yanıtların olumlu kategorilerde yoğunlaştığı saptanmıştır.

Tablo 4.2 İncelenen çocuk kitaplarının dış yapı (tasarım) özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	**1 (Çok Yetersiz)**	**2 (Yetersiz)**	**3 (Kısmen Yeterli)**	**4 (Yeterli)**	**5 (Çok İyi)**	**Genel Toplam (Total)**
Dış Yapı (Tasarım) Özellikleri Toplamı (*f*)	3	65	91	288	398	845
Yüzde Dağılımı (%)	%0,4	%7,7	%10,8	%34,1	%47,1	%100,0

Bulgulara göre, kitap setine tasarım boyutu genelinde verilen tüm yanıtların %47,1’i (f = 398) “Çok İyi” ve %34,1’i (f = 288) “Yeterli” basamaklarında yer almaktadır. Bir başka ifadeyle, toplam değerlendirmelerin çoğunluğu (%81,2) hedef kitleye uygun, olumlu standartlardadır. Buna karşın, toplam yanıtların %7,7’lik (f=65) bölümünün “Yetersiz” kategorisinde yığılma göstermesi dikkate değer bir yapısal bulgudur (Bu durum büyük oranda Tasarım 4 ciltleme maddesindeki %100’lük yetersizlik frekansından kaynaklanmaktadır). Toplam yanıtların %10,8’i (f=91) “Kısmen Yeterli” olarak değerlendirilirken, “Çok Yetersiz” düzeyinde ise yalnızca %0,4’lük (f=3) bir oran saptanmıştır.

4.2 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Konu ve Kurgu Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda, örneklem grubunu oluşturan 53 kitabın içerik bağlamında derinliği, olay örgüsü tutarlılığı ve pedagojik uygunluğu 12 maddelik ölçek üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen betimsel istatistiksel veriler Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3 İncelenen eserlerin konu ve kurgu özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

Konu ve Kurgu Özellikleri Maddeleri	**Madde No**	**N**	**M**	**SS**
Metinde ele alınan konu düzeye uygundur.	Konu 1	53	4,81	0,40
Konunun ele alınışı özgündür.	Konu 2	53	4,15	0,69
Kurguda, olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlılık vardır.	Konu 3	53	4,68	0,55
Çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygundur.	Konu 4	53	4,28	0,82
Olay kurgusu, çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özelliktedir.	Konu 5	53	4,04	0,78
Çatışmalar çocuğun sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygundur.	Konu 6	53	4,00	0,92
Çatışmalardaki merak öğesi, okuma ilgi ve isteği uyandırabilecek niteliktedir.	Konu 7	53	4,40	0,69
Çatışmaların kurgulanışında aşırı duygusallıktan kaçınılmıştır.	Konu 8	53	4,70	0,50
Olay kurgusunda, abartılmış merak ve rastlantısallıktan kaçınılmıştır.	Konu 9	53	4,51	0,64
Kitaplardaki olaylar dizisi çocuğun gülmesi, heyecanlanması ve düş kurmasına olanak sağlamaktadır.	Konu 10	53	4,09	0,81
Metin kurgusu yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulmuştur.	Konu 11	53	4,70	0,61
Kahraman, olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirilmiştir.	Konu 12	53	3,94	0,82

Tablo 4.3'te sunulan veriler, incelen örneklem grubunu oluşturan kitap setinin edebi kurgu ve pedagojik yaklaşım açısından yüksek bir nitelik sergilediği, ancak bazı maddelerde kitaplar arasında değişkenler olduğunu ortaya koymaktadır. Bulguların derinlemesine akademik çözümlemesi şu temel perspektiflerde belirtilmiştir;

4.2.1 "Çocuğa Görelik" ve Pedagojik Düzey Uyumu (Maddeler; Konu 1, 2, 4, 6)

İncelenen öykü setinde "Metinde ele alınan konunun düzeye uygundur" (Konu 1) maddesi, aritmetik ortalama açısından ölçek genelinde elde edilen en yüksek puan değerine sahiptir (M=4,81, SS=0,40). Düşük standart sapma değeriyle de desteklenen bu bulgu, örneklemi oluşturan kitapların içerik seçimi açısından hedef yaş grubunun gelişimsel ve pedagojik özellikleriyle üst düzeyde örtüştüğünü ve set içinde bu açıdan kararlı bir uyum yakalandığını göstermektedir. Buna karşın, "Konunun ele alınışındaki özgündür" (Konu 2) maddesine ait değerlerinin ortalaması görece daha düşük saptanmış olup (M=4,15, SS=0,69), standart sapma değeri set içindeki kitapların özgünlük düzeyi bakımından kısmi bir varyasyona sahip olduğuna işaret etmektedir.

Eserlerde yer alan çatışma unsurları incelendiğinde, "çatışmaların çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygunluğu" (Konu 4) maddesinin aritmetik ortalamasının yüksek olduğu (M=4,28, SS=0,82), ancak standart sapma değerinin yükseldiği görülmektedir. Benzer şekilde, "çatışmaların çocuğun sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygunluğu" (Konu 6) maddesinde de ortalamanın (M=4,00) yanı sıra standart sapma değerinin (SS=0,92) ölçekteki en yüksek heterojenliğe ulaştığı tespit edilmiştir. Bu iki bulgu birlikte değerlendirildiğinde, incelenen set içindeki bazı öykülerde söz konusu maddeye ilişkin yeterliliğinin diğer maddelere kıyasla daha düşük kaldığı görülmektedir.

4.2.2 Yazınsal Nitelik ve Anlamsal Tutarlılık (Maddeler Konu 3, 5, 7, 9, 11)

Kitap setinin kurgusal bütünlüğünü belirlemeye yönelik analizlerde, "Kurguda, olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlılık vardır" (Konu 3) maddesinin oldukça yüksek bir ortalamaya ve düşük bir standart sapmaya sahip olduğu saptanmıştır (M=4,68, SS=0,55). Yazınsal niteliğin bir diğer boyutu olan "Olay kurgusunun çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özelliktedir" (Konu 5) maddesinde görece yüksek bir ortalama ile düşük standart sapma değeri elde edilmiştir (M=4,04, SS=0,78).

Eserlerin kurgu teknikleri derinlemesine incelendiğinde; "Çatışmalardaki merak öğesinin okuma ilgi ve isteği uyandırabilecek niteliktedir" (Konu 7; M=4,40;

SS=0,69), "Çatışmalardaki kurgulanışta aşırı duygusallıktan kaçınılmıştır" (Konu 8; M=4,70; SS=0,50), "Olay kurgusunda, abartılı merak ve rastlantısallıktan kaçınılmıştır" (Konu 9; M = 4,51; SS = 0,64) ve "Metin kurgusunun yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulmuştur" (Konu 11; M=4,70; SS=0,61) maddelerine ilişkin aritmetik ortalamaların oldukça yüksek düzeylerde yoğunlaştığı ve standart sapma değerlerinin görece düşük olduğu tespit edilmiştir.

4.2.3 Karakter İnşası ve İnandırıcılık (Maddeler Konu 10, 12)

"Kitaplardaki olaylar dizisinin çocuğun gülmesi, heyecanlanması ve düş kurmasına olanak sağlamaktadır" (Konu 10) maddesine ait analiz sonuçları, yüksek bir ortalamaya (M=4,09) işaret etmektedir. Ancak standart sapmanın görece yüksek (SS=0,81) seviyede olduğu tespit edilmiştir. "Kahramanın olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirilmesi" (Konu 12) maddesine yönelik bulgular incelendiğinde (M=3,94; SS=0,82), bu ölçütün boyut genelinde en düşük aritmetik ortalamaya sahip madde olduğu görülmektedir.

Örneklemi oluşturan 365 GÖ setinin "Konu ve Kurgu Özelliklerine" ilişkin toplu frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.4'te sunulmuştur. 12 madde genelinde toplam 790 geçerli yanıtın büyük çoğunluğu olumlu kategorilerde yoğunlaştığı saptanmıştır.

Tablo 4.4 İncelenen eserlerin konu ve kurgu özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	1 (Çok Yetersiz)	2 (Yetersiz)	3 (Kısmen Yeterli)	4 (Yeterli)	5 (Çok İyi)	Genel Toplam (Total)
Konu ve Kurgu Özellikleri Toplamı (*f*)	154	18	55	244	319	790
Yüzde Dağılımı (%)	%19,5	%2,3	%7,0	%30,9	%40,4	%100,0

Elde edilen bulgulara göre, total değerlendirmelerin neredeyse yarısı (%40,4; f=319) en yüksek basamak olan "Çok İyi" düzeyinde kodlanırken, %30,9'u (f=244) ise "Yeterli" kategorisinde yer almıştır. Diğer bir deyişle, incelenen çocuk edebiyatı eserlerine konu ve kurgu boyutu genelinde verilen yanıtların çoğunluğu (%71,3)

pedagojik ve yapısal açından standartlara tam uyum sağlamaktadır. Buna karşın, setin edebi veya pedagojik yönlerden eksikliklerini gösteren olumsuz değerlendirmeler de göz ardı edilemeyecek bir orana sahiptir. Toplam yanıtların %19,5'i (f=154) "Çok Yetersiz" ve %2,3'ü (f=18) "Yetersiz" olarak kodlanmıştır. Kitapların "Kısmen Yeterli" görüldüğü yanıtların oranı ise %7,0 (f=55) düzeyindedir. Özellikle "Çok Yetersiz" kategorisindeki yanıt oranının yaklaşık beşte bir (%19,5) düzeyinde gerçekleşmiştir.

4.3 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İzlek (Tema) Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı doğrultusunda, örneklem grubunu oluşturan 53 eserin anlamsal bütünlüğü ve duyuşsal etkileri, 7 maddeden oluşan İzlek (Tema) boyutu çerçevesinde sistematik olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen betimsel istatistiksel bulgular Tablo 4.5'te sunulmuş olup, söz konusu veriler eserlerin tematik yapısı ve çocuk üzerindeki duyuşsal yansımalarına ilişkin önemli göstergeler ortaya koymaktadır.

Tablo 4.5 İncelenen eserlerin tema özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

İzlek (Tema) Özellikleri Maddeleri	**Madde No**	**N**	**M**	**SS**
Yazarın/şairin çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışı uygundur.	Tema 1	53	4,47	0,61
İzlek, yazınsal kurguyla geliştirilmiştir.	Tema 2	53	4,09	0,63
İzlek, çocuğa; yaşam, insana, doğaya özgü durumları duyumsatmaktadır.	Tema 3	53	4,66	0,62
İzlek, çocuğun gülerek, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına olanak sağlayıcı özelliktedir.	Tema 4	53	4,19	0,65
İzlek, "sevgi" üzerine yapılandırılmıştır.	Tema 5	53	3,87	1,14
İzlek(ler) çocukların soyutlama yapmasına olanak sağlayıcı niteliktedir.	Tema 6	53	4,06	0,77
Konu ve izlek uyumu, bütünlüğü sağlanmıştır.	Tema 7	53	4,51	0,75

Tablo 4.5'te sunulan bulgular, incelenen örneklem grubunu oluşturan kitap setinin tematik yapı ve duyuşsal etki boyutu açısından genel olarak yüksek bir nitelik

sergilediğini; ancak belirli maddelerde dikkat çekici varyanslar bulunduğunu ortaya koymaktadır.

4.3.1 Duyuşsal Etki ve Evrensel Değerler (Maddeler Tema 1, 3, 7)

Tablo 4.5 incelendiğinde örneklemi oluşturan eserlerde, "Yazarın/şairin çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışı uygundur" (Tema 1) maddesinin ortalaması M=4,47, standart sapma değeri SS=0,61'dir. Boyut genelinde en yüksek ortalamaya sahip olan "İzlek, çocuğa; yaşam, insana, doğaya özgü durumları duyumsatmaktadır" (Tema 3) maddesinde M=4,66 ve SS=0,62 değerleri saptanmıştır. Bu iki maddeye ait standart sapmaların düşüklüğü, set içindeki kitapların ilgili özellikler açısından birbirine yakın yüksek puanlar aldığını doğrulamaktadır. "Konu ve izlek uyumu, bütünlüğü sağlanmıştır" (Tema 7) maddesine yönelik analiz sonuçları ise M=4,51 ve SS=0,75 olarak hesaplanmıştır.

4.3.2 Yeni Yaşantılar Kazandırma ve Soyutlama Yetisi (Maddeler Tema 2, 4, 6)

"İzlek, yazınsal kurguyla geliştirilmiştir" (Tema 2) maddesine ait bulgular M=4,09 ve SS=0,63 düzeyindedir. "İzlek, çocuğun gülerek, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına olanak sağlayıcı özelliktedir" (Tema 4) maddesinde ortalama M=4,19, standart sapma ise SS=0,65 olarak belirlenmiştir. "İzlek(ler) çocukların soyutlama yapmasına olanak sağlayıcı niteliktedir" (Tema 6) maddesinin ortalaması M=4,06 iken standart sapma değeri SS=0,77 olarak saptanmıştır.

4.3.3 "Sevgi" Teması ve Tematik Varyans (Tema 5)

İzlek, "sevgi" üzerine yapılandırılmıştır" (Tema 5) maddesi, M=3,87 ortalaması ile izlek özellikleri boyutu altında en düşük puana sahip değişken olmuştur. Buna karşılık ilgili maddeye ait standart sapma değeri (SS=1,14), sadece bu boyutun değil, tüm ölçeğin en yüksek standart sapma verisidir. Standart sapmanın 1,00 değerinin üzerinde çıkması, set kapsamındaki kitapların "sevgi" temasını barındırma ya da bu temaya odaklanma düzeyleri bakımından kendi içinde oldukça yüksek bir çeşitlilik sergilediğini sayısal olarak ortaya koymaktadır.

Tablo 4.6'da örneklemi oluşturan kitap setindeki eserlerin iç yapı öğelerinden "İzlek (Tema) Özellikleri" alt boyutuna yönelik gerçekleştirilen genel frekans ve yüzde dağılımları sunulmuştur. Alt boyutu oluşturan 7 madde genelinde elde edilen toplam 371 geçerli kodlama incelendiğinde, çocuk okura sunulan izleklerin son derece yüksek bir oranda olumlu (başarılı) düzeylerde yoğunlaştığı saptanmıştır.

Tablo 4.6 İncelenen eserlerin tema özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	**1 (Çok Yetersiz)**	**2 (Yetersiz)**	**3 (Kısmen Yeterli)**	**4 (Yeterli)**	**5 (Çok İyi)**	**Genel Toplam (Total)**
Tema Özellikleri Toplamı (*f*)	3	8	40	157	163	371
Yüzde Dağılımı (%)	%0,8	%2,2	%10,8	%42,3	%43,9	%100,0

Elde edilen bulgular dikkate alındığında, toplam değerlendirmelerin %43,9'u (f=163) "Çok İyi" ve %42,3'ü (f=157) "Yeterli" basamaklarında yer almaktadır. Bir başka ifadeyle, incelenen çocuk edebiyatı eserlerine tema boyutu genelinde verilen yanıtların %86,2 gibi çok büyük bir çoğunluğu olumlu bir nitelik sergilemektedir. Buna karşın, toplam yanıtların %10,8'i (f=40) "Kısmen Yeterli" olarak kodlanmış; "Yetersiz" (%2,2; f=8) ve "Çok Yetersiz" (%0,8; f=3) düzeyinde kalan oyların payı ise oldukça sembolik bir seviyede kalmıştır.

4.4 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Karakter ve Kahraman Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı doğrultusunda, örneklemi oluşturan kitap seti kapsamında incelenen 52 (Örneklem grubunda yer alan "Bilmeceler" adlı kitapta karakter unsurunun bulunmaması nedeniyle, bu bölümde gerçekleştirilen analizler 52 kitap ile sınırlandırılmıştır) eserde yer alan kahramanların yapısal nitelikleri, gelişim süreçleri ve çocuk okurla kurdukları pedagojik etkileşim çok boyutlu olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, karakterin ruhsal ve fiziksel derinliği, kurgu içerisindeki işlevsel tutarlılığı ve özdeşim kurabilirlik düzeylerini belirlemeye yönelik

olarak 13 maddelik ölçek üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen betimsel istatistiksel veriler Tablo 4.7'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 4.7 İncelenen eserlerin karakter ve kahraman özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

Karakter ve Kahraman Özellikleri Maddeleri	**Madde No**	**N**	**M**	**SS**
Karakter ruhsal özellikleriyle iyi geliştirilmiştir.	Karakter 1	52	3,83	1,08
Karakter fiziksel özellikleriyle iyi geliştirilmiştir.	Karakter 2	52	4,37	0,56
Olay-karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlanmıştır.	Karakter 3	52	4,46	0,92
Geliştirilen karakter çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunmaktadır.	Karakter 4	52	4,08	0,90
Kahramanın yaşadığı değişimler olaylarla ilişkilendirilmiştir.	Karakter 5	52	3,94	1,14
Kahramanın olay kurgusundaki (varsa) değişimleri inandırıcıdır.	Karakter 6	52	3,96	1,10
Çocuğun özdeşim kurması için kitaptaki kahraman sayısı uygundur.	Karakter 7	52	4,56	0,87
Kahraman, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşır.	Karakter 8	52	4,35	0,99
Kahraman ulaştığı başarıları gerçekten hak etmiştir.	Karakter 9	52	4,27	0,89
Kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmamıştır.	Karakter 10	52	4,69	0,61
Kahramanın amaca ulaşması rastlantıya bırakılmamıştır.	Karakter 11	52	4,35	0,99
Kahramanın yaşadığı çevre, olay kurgusuyla bütünleştirilmiştir.	Karakter 12	52	4,73	0,60
Kahramanlar arasındaki çatışmalarda düğüm ve çözümlerin sunuluşu yazınsal özellik taşımaktadır.	Karakter 13	52	3,92	1,06

Tablo 4.7'de sunulan bulgular, örneklem grubunu oluşturan kitap setinde yer alan eserlerin kahraman kurgusunda hem pedagojik hem de sanatsal kriterlerin genel olarak karşılandığı, ancak bazı maddelerde kitaplar arası anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

4.4.1 Karakter Gelişimi ve Betimsel Derinlik (Maddeler Karakter 1, 2, 10, 12)

Eserlerdeki karakter yapılandırmalarına ilişkin veriler incelendiğinde; "Karakter ruhsal özellikleriyle iyi geliştirilmiştir" (Karakter 1) maddesinin ortalaması M=3,83, standart sapma değeri ise SS=1,08 olarak saptanmıştır. "Karakter fiziksel özellikleriyle iyi geliştirilmiştir" (Karakter 2) maddesinin ortalaması M=4,37, standart sapma değeri

ise SS=0,56 olarak belirlenmiştir. Standart sapma değerinin Karakter 1 maddesinde daha yüksek olması, kitaplar arasındaki puan dağılımının karakterlerin ruhsal özelliklerinde, fiziksel özelliklerine kıyasla daha geniş bir varyasyon gösterdiğine işaret etmektedir.

"Kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmamıştır" (Karakter 10) maddesi M=4,69 ortalama ve SS=0,61 standart sapma değeri sergilemektedir. "Kahramanın yaşadığı çevre, kurguyla bütünleştirilmiştir" (Karakter 12) maddesine ait bulgular incelendiğinde ise aritmetik ortalamanın M=4,73, standart sapma değerinin ise SS=0,60 olduğu tespit edilmiştir. Karakter 12 maddesi, boyut genelinde en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ikinci değişkendir.

4.4.2 Karakter Yapılandırması: Kurgusal Bütünlük ve Duyuşsal Etkileşim (Maddeler; Karakter 3, 4, 7, 8)

İncelenen eserlerde "Olay-karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlanmıştır" (Karakter 3) maddesine yönelik aritmetik ortalama M=4,46, standart sapma değeri ise SS=0,92 olarak saptanmıştır. "Geliştirilen karakter çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunmaktadır" (Karakter 4) maddesinde aritmetik ortalama M=4,08, standart sapma değeri ise SS=0,90 olarak tespit edilmiştir.

Çocuğun karakter ile kuracağı duyuşsal bağa odaklanan maddelerden "çocuğun kahramanla özdeşim kurabilmesi için kitaptaki kahraman sayısı uygundur" (Karakter 7) maddesi M=4,56 aritmetik ortalama ve SS=0,87 standart sapma değeri sergilemektedir. "Kahraman, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadır" (Karakter 8) maddesinde ise aritmetik ortalama M=4,35, standart sapma değeri ise SS=0,99 olarak saptanmıştır.

4.4.3 Kurgusal İnandırıcılık ve Yazınsallık (Maddeler; Karakter 5, 6, 9, 11, 13)

Karakterlerin kurgu içindeki devinimlerini inceleyen "Kahramanın yaşadığı değişimler, olaylarla ilişkilendirilmiştir" (Karakter 5) maddesinin aritmetik ortalaması M=3,94, standart sapma değeri SS=1,14'tür. "Kahramanın yaşadığı değişimler inandırıcıdır" (Karakter 6) maddesinde aritmetik ortalama M=3,96, standart sapma

değeri ise SS=1,10 olarak belirlenmiştir. Standart sapma değerlerinin bu iki maddede 1,00 eşiğinin üzerinde seyretmesi, karakter değişimleri ve bunların nedenselliği ölçütlerinde kitaplar arası varyasyonun yüksek olduğunu göstermektedir.

"Kahraman ulaştığı başarıyı gerçekten hak etmiştir" (Karakter 9) maddesi M=4,27 aritmetik ortalama ve SS=0,89 standart sapma değeri sergilemektedir. "Amaca ya da başarıya ulaşma rastlantılara bırakılmamıştır" (Karakter 11) maddesine ait ortalamanın M=4,35, standart sapmanın ise SS=0,99 olduğu görülmektedir. Boyutun son maddesi olan "Kahramanlar arasındaki çatışmalarda düğüm ve çözümlerin sunuluşu yazınsal özellik taşımaktadır" (Karakter 13) maddesinde ise M=3,92 aritmetik ortalaması ve SS=1,06 standart sapma değeri elde edilmiştir.

Tablo 4.8'de, araştırmanın veri tabanını oluşturan 365 GÖ kitabı setindeki eserlerin iç yapı ögelerinden "Karakter ve Kahraman Özellikleri" boyutuna yönelik elde edilen genel toplam (total) frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Ölçek genelini kapsayan 13 madde üzerinden gerçekleştirilen toplam 676 geçerli kodlama incelendiğinde, yığılmanın büyük bir oranda "Yeterli" basamağında kümelendiği saptanmıştır.

Tablo 4.8 İncelenen eserlerin karakter ve kahraman özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	**1 (Çok Yetersiz)**	**2 (Yetersiz)**	**3 (Kısmen Yeterli)**	**4 (Yeterli)**	**5 (Çok İyi)**	**Genel Toplam (Total)**
Karakter ve Kahraman Özellikleri Toplamı (*f*)	20	25	60	223	348	676
Yüzde Dağılımı (%)	%3,0	%3,7	%8,9	%33,0	%51,5	%100,0

Tablo 4.8'de yer alan genel frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, incelenen eserlerdeki karakter özelliklerine yönelik verilen toplam 676 yanıtın yarıdan fazlasının "Çok İyi" kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir (f=348, %51,5). Boyutta en yüksek ikinci frekans değerine sahip olan kategori ise %33,0'lük oranla "Yeterli" düzeyidir (f=223). Bu iki veri birlikte değerlendirildiğinde, karakter özellikleri

boyutundaki maddelere verilen toplam yanıtların %84,5'inin olumlu düzeyde kümelendiği saptanmıştır. Öte yandan, set genelindeki karakter yapılandırmalarına yönelik "Kısmen Yeterli" yanıtını içeren değerlendirmelerin oranı %8,9 (f=60) olarak belirlenmiştir. Olumsuz değerlendirmeleri içeren kategoriler incelendiğinde ise "Yetersiz" düzeyinin %3,7 (f=25), "Çok Yetersiz" düzeyinin ise %3,0 (f=20) oranında frekans sergilediği tespit edilmiştir. Frekans ve analiz sonuçlarına göre, olumsuz ve kısmi düzeydeki yanıtların toplam oranı %15,5 düzeyinde kalmıştır.

4.5 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı doğrultusunda, 365 GÖ seti içerisinde yer alan 52 eserin dilsel nitelikleri, anlatım gücü ve Türkçenin olanaklarını kullanma düzeyleri 13 madde çerçevesinde betimsel istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.9'da sunulmuştur.

Örneklem grubunu oluşturan set içerisinde yer alan "Çekirdek" adlı kitapta metin ve yazınsal ifadeye yer verilmemesi nedeniyle, araştırmanın bu bölümünde kullanılan ölçme aracı yalnızca 52 kitap üzerinde uygulanmıştır. Bunun yanı sıra set içerisinde bulunan Dil 9, Dil 10, Dil 11 maddelerinde sadece üç kitaba ait verilerin bulunmasının nedeni; bu maddeler yalnızca şiir kitaplarını değerlendirme amaçlı oluşturulmuş olmasıdır, 365 GÖ setinde yalnızca Rüzgar Esince, Yedek Tekerlek ve Bilmeceler adlı kitaplar şiir kitabı niteliği taşımasından dolayı bahsi geçen üç ölçüte tabi tutulmuştur.

Tablo 4.9 İncelenen eserlerin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

Dil ve Anlatım Özellikleri Maddeleri	**Madde No**	**N**	$\bar{X}$	**SS**
Türkçenin anlatım gücü ve olanakları, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirilmiştir.	Dil ve Anlatım 1	52	4,75	0,44
Anlatım duru, akıcı ve içten cümlelerle yapılandırılmıştır.	Dil ve Anlatım 2	52	4,65	0,56
Noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.	Dil ve Anlatım 3	52	4,92	0,27
Metnin dilsel düzenlenişi çocukların düş, düşünce ve imgelem gücüne uygundur.	Dil ve Anlatım 4	52	4,38	0,57
Cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun dil düzeyine uygundur.	Dil ve Anlatım 5	52	4,90	0,30

Tablo 4.9'un devamı

Dil ve Anlatım Özellikleri Maddeleri	Madde No	N	$\bar{X}$	SS
Çocuğun dilsel düzeyine uygun olarak Türkçenin sözvarlığından yararlanılmıştır.	Dil ve Anlatım 6	52	4,69	0,51
Anlatımda Türkçe sözcükler egemendir.	Dil ve Anlatım 7	52	4,98	0,14
Anlatım, çocuğun beş duyusunu devindirici niteliktedir.	Dil ve Anlatım 8	52	3,85	0,89
Dizelerdeki dilsel düzenleniş, çocukların düş ve imgeleme gücünü uyarmaktadır.	Dil ve Anlatım 9	3	4,33	0,58
Dizeler, kısa, yalın ve bellekte kalıcı özellikler taşımaktadır.	Dil ve Anlatım 10	3	4,33	0,58
Ses ve sözcüklerin yarattığı işitsel etki, çocukta şiir okuma isteği uyandıracak özelliktedir.	Dil ve Anlatım 11	3	4,33	0,58
Metin bir bütün olarak çocuğa öykülenebileceği özgün bir dil çevresi sunmaktadır.	Dil ve Anlatım 12	52	4,04	0,68
Metin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklemektedir.	Dil ve Anlatım 13	52	4,69	0,47

Tablo 4.9'da sunulan veriler incelendiğinde 365 GÖ setinin dil ve anlatım özellikleri bakımından genel olarak yüksek ve tutarlı bir performans sergilediği görülmektedir.

4.5.1 Türkçenin Kullanımı ve Sözvarlığı (Maddeler: Dil ve Anlatım 1, 6, 7)

İncelenen öykü setinin dilsel niteliklerine yönelik veriler incelendiğinde, "Türkçenin anlatım gücü ve olanakları, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirilmiştir" (Dil ve Anlatım 1) maddesinin ortalaması M=4,75, standart sapma değeri ise SS=0,44'tür. "Çocuğun dilsel düzeyine uygun olarak Türkçenin sözvarlığından yararlanılmıştır" (Dil ve Anlatım 6) maddesinde aritmetik ortalama M=4,69, standart sapma değeri ise SS=0,51 olarak saptanmıştır.

İncelenen kitap setinde dil ve anlatım boyutunda en yüksek ortalamaya ve en düşük standart sapma değerine sahip olan madde, "anlatımda Türkçe sözcükler egemendir" (Dil ve Anlatım 7) maddesidir (M=4,98, SS=0,14). Standart sapma değerinin ölçek genelindeki en düşük seviyede bulunması, örneklemi oluşturan eserlerdeki Türkçe sözcük egemenliği puanlarının aritmetik ortalama etrafında oldukça kararlı ve homojen bir dağılım sergilediğini ortaya koymaktadır.

4.5.2 Anlatım Tekniği ve Dilsel Düzey (Maddeler: Dil ve Anlatım 2, 3, 5, 12)

Eserlerin anlatım teknikleri ve cümle yapılarına ilişkin bulgular incelendiğinde; "Anlatım duru, akıcı ve içten cümlelerle yapılandırılmıştır" (Dil ve Anlatım 2) maddesinin aritmetik ortalaması M=4,65 ve standart sapma değeri SS=0,56 olarak belirlenmiştir. Teknik ve kuramsal boyutta yer alan "Noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur" (Dil ve Anlatım 3) maddesi M=4,92 aritmetik ortalama ve SS=0,27 standart sapma değeri gösterirken; "Cümlelerdeki sözcük sayısı çocuğun dil düzeyine uygundur" (Dil ve Anlatım 5) maddesi M=4,90 aritmetik ortalama ve SS=0,30 standart sapma değeri sergilemektedir. Metinlerin yapısal bütünlüğünü belirleyen "Metin bir bütün olarak çocuğa öykülenebileceği özgün bir dil çevresi sunmaktadır" (Dil ve Anlatım 12) maddesine yönelik analiz sonuçları ise M=4,04 aritmetik ortalama ve SS=0,68 standart sapma değeri olarak hesaplanmıştır.

4.5.3 İmgelem Gücü ve Kavramsal Gelişim (Maddeler: Dil ve Anlatım 4, 8, 13)

Çocukların zihinsel süreçlerine yönelik ölçütler barındıran "Metnin dilsel düzenlenişi çocukların düş, düşünce ve imgelem gücüne uygundur" (Dil ve Anlatım 4) maddesinin ortalaması M=4,38, standart sapma değeri ise SS=0,57'dir. "Metin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklemektedir" (Dil ve Anlatım 13) maddesinde ise aritmetik ortalama M=4,69 ve standart sapma değeri SS=0,47 olarak saptanmıştır. Buna karşın, "Anlatım, çocuğun beş duyusunu devindirici niteliktedir" (Dil ve Anlatım 8) maddesi, M=3,85 aritmetik ortalaması ile örneklem sayısı 52 olan maddeler arasındaki en düşük puan değerine sahiptir. Ayrıca bu maddeye ait standart sapma değerinin (SS=0,89) görece yüksek seyretmektedir.

4.5.4 Şiirsel Formdaki Metinlerin Dilsel Düzenlenişi (Maddeler: Dil ve Anlatım 9, 10, 11)

Ölçekte yalnızca şiirsel/dizeli formda yapılandırılmış metinlere uygulanan ve örneklem sayısı N=3 olan maddelerin analiz sonuçları incelendiğinde; "Dizelerdeki dilsel düzenleniş, çocukların düş ve imgeleme gücünü uyarmaktadır" (Dil ve Anlatım 9), "Dizeler, kısa, yalın ve bellekte kalıcı özellikler taşımaktadır" (Dil ve Anlatım 10) ve "Ses ve sözcüklerin yarattığı işitsel etki, çocukta şiir okuma isteği uyandıracak

özelliktedir" (Dil ve Anlatım 11) maddelerinin tamamında aynı betimsel istatistik değerleri elde edilmiştir (M=4,33; SS=0,58).

Tablo 4.10'da araştırmanın örneklemini oluşturan çocuk kitaplarının iç yapı özelliklerinden "Dil ve Anlatım Özellikleri" alt boyutuna yönelik gerçekleştirilen çoklu frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Ölçek kapsamındaki karakter yapılandırma maddeleri üzerinden elde edilen toplam 529 geçerli kodlama incelendiğinde; yanıtların belirgin bir çoğunluğunun üst basamaklarda toplandığı görülmektedir.

Tablo 4.10 İncelenen eserlerin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	**1 (Çok Yetersiz)**	**2 (Yetersiz)**	**3 (Kısmen Yeterli)**	**4 (Yeterli)**	**5 (Çok İyi)**	**Genel Toplam (Total)**
Dil ve Anlatım Özellikleri Toplamı (f)	0	5	26	152	346	529
Yüzde Dağılımı (%)	%0,0	%0,9	%4,9	%28,7	%65,4	%100,0

Tablo 4.10'da yer alan veriler incelendiğinde, dil ve anlatım özellikleri boyutu kapsamındaki maddelere yönelik tercih edilen toplam 529 yanıtın yarıdan fazlasının "Çok İyi" kategorisinde kümelendiği görülmektedir (f=346, %65,4). Boyutta en yüksek ikinci frekans değeri ise %28,7'lik oranla "Yeterli" düzeyinde gerçekleşmiştir (f=152). Bu iki kategorideki olumlu değerlendirmelerin toplam oranı, boyuta verilen tüm yanıtların %94,1'ini oluşturmaktadır. Buna karşın, set genelindeki dil ve anlatım özelliklerine yönelik "Kısmen Yeterli" yanıtını içeren değerlendirmelerin oranı %4,9 (f=26) düzeyinde kalmıştır. Olumsuz değerlendirmeleri içeren kategoriler tetkik edildiğinde; "Yetersiz" düzeyinin %0,9 (f=5) oranında bir dağılım sergilediği saptanırken, "Çok Yetersiz" kategorisinde ise herhangi bir yanıt tercih edilmediği saptanmıştır (f=0, %0,0). Çoklu frekans ve yüzde analizi sonuçlarına göre, olumsuz ve kısmi düzeydeki yanıtların genel toplam içindeki payı %5,8 olarak hesaplanmıştır.

4.6 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İleti Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı doğrultusunda, örneklem grubunu oluşturan 53 eserde yer alan iletilerin niteliği ile bu iletilerin sunuluş biçimleri 8 maddeden oluşan ölçüt çerçevesinde analiz edilmiştir. Söz konusu analize ilişkin betimsel istatistiksel veriler Tablo 4.11"de sunulmuştur.

Tablo 4.11 İncelenen eserlerin ileti özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

İleti Özellikleri Maddeleri	Madde No	N	M	SS
Olay kurgusu, yazınsal bir anlayışla yapılandırılmıştır.	İleti 1	53	4,04	0,88
İleti(ler), yazınsal ipuçlarıyla sunulmuştur.	İleti 2	53	4,13	0,83
İleti(ler), çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygundur.	İleti 3	53	4,32	0,64
Metnin iletisi çocuğa yeni yaşantılar kazandırıcı özelliktedir.	İleti 4	53	4,45	0,64
İleti(ler), insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlılıklar oluşturacak özelliktedir.	İleti 5	53	4,40	086
İleti(ler), çocuğun girişimciliğini desteklemektedir.	İleti 6	53	4,02	0,89
İleti(ler), metnin yazınsal kurgusu içine sindirilmiştir.	İleti 7	53	4,42	0,80
Yazınsal kurgu çocuğa, anlamlı yapılandırma sorumluluğu vermektedir.	İleti 8	53	4,36	0,62

Tablo 4.11'de sunulan bulgular 365 GÖ setinde yer alan eserlerin içerdiği iletilerin niteliği ve bu iletilerin sunuluş biçimleri açısından genel olarak yüksek bir yeterlilik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Elde edilen veriler, pedagojik uygunluk, yazınsal sunum ve bireysel gelişime katkı boyutları açısından değerlendirilmiştir.

4.6.1 İletinin Yazınsal Bağlamda Sunulması (Maddeler: İleti 1, 2, 7, 8)

İletilerin edebi metin yapısı içerisindeki sunum biçimlerine yönelik veriler incelendiğinde; "Olay kurgusu, yazınsal bir anlayışla yapılandırılmıştır" (İleti 1) maddesinin aritmetik ortalaması M=4,04 ve standart sapma değeri SS=0,88'dir.

“İleti(ler), yazınsal ipuçlarıyla sunulmuştur” (İleti 2) maddesinde aritmetik ortalama M=4,13, standart sapma değeri ise SS=0,83 olarak saptanmıştır. “İleti(ler), metnin yazınsal kurgusu içine sindirilmiştir” (İleti 7) maddesine ait bulgular incelendiğinde aritmetik ortalamanın M=4,42, standart sapmanın ise SS=0,80 olduğu görülmektedir. “Yazınsal kurgu çocuğa, anlamı yapılandırma sorumluluğu vermektedir” (İleti 8) maddesinde ise aritmetik ortalama M=4,36 olarak belirlenirken, SS=0,62 değeriyle boyuttaki en düşük standart sapma değeri elde edilmiştir.

4.6.2 Pedagojik Uygunluk ve Duyuşsal Derinlik (Maddeler. İleti 3, 4, 5)

Örneklemi oluşturan MEB 365 GÖ setindeki eserlerin çocukların dünyasına ve gelişimsel süreçlerine olan uygunluğunu belirleyen maddeler incelendiğinde; “İleti(ler), çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygundur” (İleti 3) maddesinin ortalaması M=4,32, standart sapma değeri ise SS=0,64’tür. Bu madde, ileti özellikleri boyutu genelinde en düşük aritmetik ortalamaya sahip değişken olarak saptanmıştır. “Metnin iletisi çocuğa yeni yaşantılar kazandırıcı özelliktedir” (İleti 4) maddesi M=4,45 ortalama ve SS=0,64 standart sapma değeri sergileyerek boyut altındaki en yüksek ortalamaya ulaşmıştır. İleti 3 ve İleti 4 maddelerine ait standart sapma değerlerinin düşüklüğü, set içindeki puan dağılımının birbirine yakın olduğunu göstermektedir. “İleti(ler), insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlılıklar oluşturacak özelliktedir” (İleti 5) maddesinde ise aritmetik ortalama M=4,40, standart sapma değeri ise SS=0,86 olarak hesaplanmıştır.

4.6.3 Sosyal Beceriler ve Girişimcilik Desteği (Madde: İleti 6)

Boyutun sosyal ve eğitsel yönelimini gösteren “İleti(ler), çocuğun girişimciliğini desteklemektedir” (İleti 6) maddesine yönelik analiz sonuçları incelendiğinde, aritmetik ortalamanın M=4,02 ve standart sapma değerinin SS=0,89 olduğu tespit edilmiştir. İleti 6 maddesine ait standart sapma değeri, ileti özellikleri boyutu genelinde elde edilen en yüksek varyasyon verisidir.

Tablo 4.12’de, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan çocuk kitaplarının iç yapı ögelerinden “İleti Özellikleri” alt boyutuna yönelik gerçekleştirilen çoklu frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Ölçek genelindeki ileti maddeleri üzerinden elde

edilen toplam 423 geçerli kodlama incelendiğinde, verilerin ağırlıklı olarak üst basamaklarda yığılma göstermektedir.

Tablo 4.12 İncelenen eserlerin İleti özelliklerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	1 (Çok Yetersiz)	2 (Yetersiz)	3 (Kısmen Yeterli)	4 (Yeterli)	5 (Çok İyi)	Genel Toplam (Total)
İleti Özellikleri Toplamı (f)	0	17	38	165	203	423
Yüzde Dağılımı (%)	%0,0	%4,0	%9,0	%39,0	%48,0	%100,0

365 GÖ kitaplarının ileti özelliklerine ilişkin bulgular dikkate alındığında, ileti özelliklerine yönelik gerçekleştirilen toplam değerlendirmelerin %48,0'lik (f = 203) önemli bir bölümünün "Çok İyi" derecesinde oylandığı, %39,0'lık (f=165) kısmının ise "Yeterli" basamağında yer aldığı görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, kitap setindeki eserlerin genel mesaj kurgusuna verilen oyların toplamda %87,0'si (f=368) çocukların duygu dünyasını destekleyici, yeni duyarlılıklar ve yaşantılar kazandırıcı yönden başarılı bulunmuştur. Buna karşın, genel oyların %9,0'ı (f=38) "Kısmen Yeterli" olarak puanlanırken, "Yetersiz" kategorisinde kalan kodlamalar %4,0 (f=17) seviyesinde kalmıştır. Ölçek genelinde "Çok Yetersiz" (%0,0) seçeneğinin hiç işaretlenmemiş olması setin pedagojik güvenilirliğini desteklemektedir.

4.7 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Eğitsel İlkelere İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı doğrultusunda, incelenen 53 eserin çocukların değerler sistemini oluşturma, toplumsal cinsiyet algısı, problem çözme becerileri ve telkinden uzak durma düzeyleri 12 maddelik ölçek üzerinden analiz edilmiş, betimsel istatistiksel veriler Tablo 4.13'te sunulmuştur.

Tablo 4.13 İncelenen eserlerin eğitsel ilkelere ilişkin betimsel istatistikler

Eğitsel İlkeler Maddeleri	**Madde No**	**N**	**M**	**SS**
Kitapta öğüt veren dayatımcı bir yaklaşım benimsenmemiştir.	Eğitsel İlke 1	53	4,85	0,36
Kitapta çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu veren; düşündürürken güldüren bir yaklaşım yeğlenmiştir.	Eğitsel İlke 2	53	4,17	0,64
Girişimcilik, benlik duygusu ve yaratıcılık desteklenmektedir.	Eğitsel İlke 3	53	4,25	0,65
Cinsel yolların ayrıştırılmasından kaçınılmıştır.	Eğitsel İlke 4	53	4,89	0,32
Kadına ve erkeğe biçilen değer ve yüklenen anlam arasında fark yaratılmasından kaçınılmıştır.	Eğitsel İlke 5	53	4,85	0,53
Çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirmesine olanak sağlanmıştır.	Eğitsel İlke 6	53	4,32	0,70
Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması özendirilmiştir.	Eğitsel İlke 7	53	4,26	1,00
Şiddet ve kaba gücün bir sorun çözme yöntemi olmadığı gösterilmiştir.	Eğitsel İlke 8	53	4,87	0,34
Siyasal ve dinsel telkinden uzak durulmuştur.	Eğitsel İlke 9	53	4,96	0,19
Yazgıcılık ve boş inançtan uzak durulmuştur.	Eğitsel İlke 10	53	4,98	0,14
Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturması özendirilmiştir.	Eğitsel İlke 11	53	4,55	0,70
Denetimci ve kuralcı anlayışlara karşı olan bir yaklaşım sezdirilmiştir.	Eğitsel İlke 12	53	4,17	0,85

Tablo 4.13'te sunulan bulgular, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin eğitsel ilkelere yüksek düzeyde uyum gösterdiğini ve özellikle telkin edici, yönlendirici ya da ideolojik içeriklerden kaçınma konusunda dikkatli bir yaklaşım benimsediğini ortaya koymaktadır.

4.7.1 Yazınsal Nitelik ve Didaktik Denge (Maddeler: Eğitsel İlke 1, 2, 11, 12)

İncelenen eserlerin doğrudan didaktik yönelimlerini belirleyen maddeler incelendiğinde; "Kitapta öğüt veren dayatımcı bir yaklaşım benimsenmemiştir" (Eğitsel İlke 1) maddesinin ortalaması M=4,85, standart sapma değeri ise SS=0,36 olarak saptanmıştır. "Kitapta çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu veren; düşündürürken güldüren bir yaklaşım yeğlenmiştir" (Eğitsel İlke 2) maddesinde ortalama M=4,17, standart sapma değeri ise SS=0,64'tür. "Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturması özendirilmiştir" (Eğitsel İlke 11) maddesine yönelik veriler incelendiğinde, ortalamanın M=4,55 ve standart sapmanın SS=0,70 olduğu görülmektedir. "Denetimci ve kuralcı anlayışlara karşı olan bir yaklaşım sezdirilmiştir" (Eğitsel İlke 12) maddesinde ise ortalama M=4,17, standart sapma değeri ise SS=0,85 olarak hesaplanmıştır.

4.7.2 Toplumsal Cinsiyet ve Bireysel Gelişim (Maddeler: Eğitsel İlke 3, 4, 5, 6)

Eserlerin bireysel gelişim ve toplumsal rollere yaklaşımını gösteren maddeler tetkik edildiğinde; "Girişimcilik, benlik duygusu ve yaratıcılık desteklenmektedir" (Eğitsel İlke 3) maddesinde ortalamanın M=4,25ve standart sapmanın SS=0,65 olduğu belirlenmiştir. "Cinsel rollerin ayrıştırılmasından kaçınılmıştır" (Eğitsel İlke 4) maddesi M=4,89 ortalama ve SS=0,32 standart sapma değeri sergilemektedir. "Kadına ve erkeğe biçilen değer ve yüklenen anlam arasında fark yaratılmasından kaçınılmıştır" (Eğitsel İlke 5) maddesine yönelik analiz sonuçları M=4,85 ortalama ve SS=0,53 standart sapma değerini göstermektedir. "Çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirmesine olanak sağlanmıştır" (Eğitsel İlke 6) maddesinde ise aritmetik ortalama M=4,32 ve standart sapma değeri SS=0,70 olarak saptanmıştır.

4.7.3 Demokratik Değerler ve Sorun Çözme Becerileri (Maddeler: Eğitsel İlke 7, 8, 9, 10)

Eserlerin sorun çözme yöntemlerine ve inanç temelli unsurlara yönelik yaklaşımını yansıtan veriler incelendiğinde; "Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması özendirilmiştir" (Eğitsel İlke 7) maddesinin aritmetik ortalaması M=4,26, standart sapma değeri ise SS=1,00'dır. Standart sapma değerinin 1,00 seviyesinde

gerçekleşmesi, bu değişkenin eğitsel ilkeler boyutu genelinde kitaplar arasında en yüksek varyasyon gösteren alan olduğunu ortaya koymaktadır. "Şiddet ve kaba gücün bir sorun çözme yöntemi olmadığı gösterilmiştir" (Eğitsel İlke 8) maddesi M=4,87 aritmetik ortalaması ve SS=0,34 standart sapması ile daha kararlı bir dağılım sergilemektedir.

Boyut kapsamında en yüksek aritmetik ortalamaya ve en düşük varyansa sahip olan maddeler ise "Siyasal ve dinsel telkinden uzak durulmuştur" (Eğitsel İlke 9; M=4,96, SS=0,19) ile "Yazgıcılık ve boş inançtan uzak durulmuştur" (Eğitsel İlke 10; M=4,98, SS=0,14) maddeleridir. Bu iki maddeye ait standart sapma değerlerinin düşüklüğü, set kapsamındaki puanların aritmetik ortalama etrafında yüksek bir kararlılıkla kümelendiğini göstermektedir.

Tablo 4.14'te, araştırmanın örneklemi oluşturan 365 GÖ çocuk kitapları setindeki eserlerin edebi niteliklerini pedagojik bir düzlemde sınayan "Eğitsel İlkeler" alt boyutuna yönelik gerçekleştirilen çoklu frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Ölçek genelindeki eğitsel maddeler üzerinden elde edilen toplam 636 geçerli oylama analiz edildiğinde, yanıtların çok büyük bir oranda en üst basamakta yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.14 İncelenen eserlerin eğitsel ilkelerine ilişkin genel frekans ve yüzde dağılımı

Değerlendirme Alanı	**1 (Çok Yetersiz)**	**2 (Yetersiz)**	**3 (Kısmen Yeterli)**	**4 (Yeterli)**	**5 (Çok İyi)**	**Genel Toplam (Total)**
Eğitsel İlkeler Toplamı (*f*)	0	10	36	157	433	636
Yüzde Dağılımı (%)	%0,0	%1,6	%5,7	%24,7	%68,1	%100,0

Tablo 4.14'te sunulan bulgulardan hareketle, eğitsel ilkelere yönelik gerçekleştirilen toplu değerlendirmelerin %68,1'lik (f=433) baskın bir çoğunluğu "Çok İyi" derecesinde kodlanırken, %24,7'lik (f=157) kısmı ise "Yeterli" basamağında konumlanmıştır. Bir diğer ifadeyle, kitap setinin eğitsel kurgu ve ilkelerine yönelik verilen oyların toplamda %92,8'i (f=590) olumlu ve başarılı düzeydedir. Buna karşın,

genel değerlendirmelerin sadece %5,7'si (f=36) "Kısmen Yeterli" olarak puanlanmış, "Yetersiz" kategorisinde kalan puanlamaların payı ise %1,6 (f=10) gibi oldukça düşük bir sınırda kalmıştır. Ölçek genelinde "Çok Yetersiz" (%0,0) derecesinin hiç işaretlenmemiş olması setin pedagojik kalitesini desteklemektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde; 365 GÖ kitap setinin iç yapı ve dış yapı özelliklerine ilişkin elde edilen bulgular, çocuk edebiyatı ve erken çocukluk dönemi alanyazındaki kaynaklarla desteklenerek tartışılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler verilmiştir.

5.1 "Eserlerin Dış Yapısal Özellikleri ve Fiziksel Dayanıklılık Ölçütlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde, incelenen 365 GÖ setinde yer alan eserlerin dış yapı, tasarım ve resimleme özelliklerine yönelik elde edilen bulgular bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Söz konusu eserlerin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özelliklerine ve çocuk edebiyatı standartlarına uygunluğu; fiziksel yapı ve dayanıklılık, tipografik standartlar ile görsel dil ve resim-metin ilişkisi olmak üzere üç temel alt boyutta sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Alt boyutlardan elde edilen veriler, alanyazındaki kuramsal yaklaşımlar ışığında aşağıda detaylı olarak değerlendirilmiştir.

5.1.1 Fiziksel Yapı Uygunluğu ve Dayanıklılığa İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bulgular bölümünde bulunan ve incelenen eserlerin dış yapı (Tasarım ve resim özellikleri) standartlarına ilişkin bulguları gösteren tablo (Tablo 4.1) analiz edildiğinde; Tasarım 1 (Kitabın boyutu, hacmi ve ağırlığı uygundur) , Tasarım 2 (Kağıt dayanıklı, göz sağlığı için uygundur) ve Tasarım 4 (Cilt dağılma ve kopma olmayacak şekilde tasarlanmıştır) maddelerinde; Tasarım 1 maddesinde elde edilen 4,00 ortalama değeri ve 0,00 standart sapma değeri, ilgili özelliğin tüm eserlerde benzer biçimde değerlendirildiğini ve kitaplar arasında herhangi bir farklılığının bulunmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, bu değerin ölçek üzerinde "yeterli" düzeye karşılık gelmesi, söz konusu fiziksel özelliklerin yüksek yeterliliğinin bulunduğunu, ancak belirli bir kabul düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, 365 GÖ kitap setinde yer alan eserlerin boyut, hacim ve ağırlık açısından standartlaşmış bir yapıya

sahip olduğunu belirtmektedir. Okul öncesi dönem çocuğunun ince motor becerileri henüz gelişim aşamasında olduğundan kitabın ağırlığı ve sayfaların rahat çevrilebilir olması gerekmektedir (Arıcı, 2016). Örneklemi oluşturan kitap setinin, okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özellikleri ve kullanım ihtiyaçları açısından uyum sağladığı elde edilen bulgular ile paralellik göstermektedir. Kitapların okul öncesi dönem çocuklarının yetişkin yardımı almadan rahatça taşıyabileceği bir ağırlıkta ve boyutta üretildiği görülmektedir.

Literatürde okul öncesi dönem hikâye kitapları için "iki kucak genişliği" kavramı kullanılarak 16x23 cm boyutları ideal ölçü olarak kabul edilmektedir (Turla, 2015). Yaklaşık 16,5x23,5 cm ebatlarında ve kareye yakın dikdörtgen bir formda tasarlanan 365 GÖ seti, bu ideal standartlara oldukça uygun bir yapıdadır. Kitapların sahip olduğu bu uygun fiziksel boyutlar, çocukların görsel dikkatini canlı tutmasına ve kitaptaki resimleri çok daha rahat bir biçimde inceleyebilmesine olanak tanımaktadır.

Kitapların hacimlerinin sınırlı tutularak sayfa sayısının fazla olmaması, çocuğun kitabın tamamını incelemesine ve yetişkin tarafından okunduğunda sıkılmadan dinlemesine olanak sağlayarak başarı duygusunu desteklemektedir. Buna karşılık, okul öncesi dönem çocuklarının dikkat sürelerinin görece kısa olması nedeniyle, hacmi fazla olan kitapların çocukta ilgi kaybına ve motivasyon azalmasına yol açabilmektedir. Bu bağlamda, kitapların hacimsel özelliklerinin çocukların gelişimsel düzeyleri ve dikkat kapasiteleriyle uyumlu olacak biçimde düzenlenmesi önem taşımaktadır (Gönen vd., 2012). Seride yer alan kitapların ortalama 20-28 sayfa aralığında olması, okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özellikleriyle uyumlu bir yapı sergilemektedir. Bu sayfa aralığı, çocukların sınırlı dikkat süreleri dikkate alındığında metnin sürdürülebilirliğini desteklemekte ve kitabın tamamlanabilirliğini artırarak çocukta başarı duygusunun oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle, söz konusu hacimsel özelliklerin hedef kitlenin bilişsel ve duyuşsal gereksinimlerine uygun olduğu değerlendirilmektedir.

Tasarım boyutunun 2 maddesinde (Kağıt dayanıklı, göz sağlığı için uygundur) elde edilen ortalamanın 3,00 (Kısmen Yeterli) değerinde olması ve standart sapmanın bulunmaması, araştırma kapsamında incelenen 365 GÖ setine ait 53 çocuk kitabının

tamamında aynı düzeyde toplandığını göstermektedir. Ayrıca, standart sapmanın 0,00 olması, incelenen tüm kitaplarda benzer nitelikte kâğıt materyalinin tercih edildiğini ve bu özelliğin set genelinde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çocuk kitaplarında parlak kuşe kağıt kullanımı ışığı yansıtarak çocuklarda göz yorgunluğuna sebep olmaktadır ve bu durum çocuğun kitaba yönelik odaklanama süresini kısıtlamaktadır (Güleç ve Geçgel, 2005). Söz konusu kitap setinde kullanılan kağıt materyali okul öncesi dönem çocukları için uygun olmuş olsa da kapak tasarımı için de aynı materyalin kullanımı setin fiziksel ömrünü kısaltmaktadır.

Çocuk edebiyatı eserlerinde kapak yapısının iç sayfalardan daha mukavemetli olması, kitabın formunu koruması ve kullanım ömrünü uzatması açısından beklenen temel bir dış yapı özelliğidir. Nitekim Yalçın ve Aytaş (2016), kitabın dış yapı özelliklerini ele aldıkları "cilt ve kapak dayanıklılığı" başlığı altında, kapağın en temel işlevinin kitabı dış etkenlere karşı korumak olduğunu vurgulayarak kapak ile iç sayfanın aynı materyalden seçilmesinin bu işlevi zedelediğine dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Arıcı (2016), özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların motor becerilerinin henüz gelişim aşamasında olması nedeniyle kitapları fiziksel olarak hor kullanabileceğini belirtmekte; bu riski engellemek adına kapakların mutlaka iç sayfalardan daha kalın ve dayanıklı (karton vb.) bir malzemeden üretilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Bu kuramsal çerçeve ışığında değerlendirildiğinde; incelenen sette kullanılan kâğıdın niteliği göz sağlığı açısından olumlu bir veri sunsa da, kapak dayanıklılığının iç sayfa gramajı ile sınırlı tutulması, eserin fiziksel bütünlüğünün korunması noktasında yapısal bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Tasarım boyutunun 3. maddesinde elde edilen 4,45'lik ortalama, kitapların kapak tasarımı açısından genel olarak yüksek bir yeterliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ancak standart sapmanın görece yüksek çıkması (SS=0,82), set içerisindeki bazı kitapların kapak tasarımlarında istenen standartlardan sapmalar yaşandığına işaret etmektedir. Literatürde kapak tasarımının önemi vurgulanırken; kapağın mukavva veya bez gibi dayanıklı materyallerden üretilmesi ve çocuğun dikkatini çeken ilk unsur olması sebebiyle içeriği kusursuz bir şekilde yansıtması gerektiği belirtilmektedir (Ciravoğlu, 1988). Ayrıca Güleryüz (2002)'e göre kapak, okuyucuyla duygusal bir bağ

kurmalı; özellikle bir seri söz konusu olduğunda kitaplar arasında renk uyumu, estetik bütünlük ve etkileyici çağrışımlar barındırmalıdır. Bu teorik çerçeve ışığında, incelenen setteki kapak tasarımlarında görülen istatistiksel farklılaşmanın, literatürdeki bu çok boyutlu estetik ve fiziksel beklentilerin her kitapta eşit düzeyde karşılanmadığını göstermektedir.

Tasarım boyutunun 4. Maddesine (ciltleme özellikleri) ilişkin bulgular incelendiğinde aritmetik ortalamanın 2,00 olduğu saptanmıştır. Standart sapma değerinin (SS=0,00) bulunmaması, set içerisindeki tüm kitapların ciltleme kalitesi açısından ortak bir yapısal eksikliğe sahip olduğunu ve bu durumun süreklilik arz ettiğini betimsel olarak ortaya koymaktadır. Söz konusu düşük puanın temel gerekçesi, kitapların üretim sürecinde fiziksel birleştirme yöntemi olarak zımba (tel dikiş) tekniğinin tercih edilmiş olmasıdır. Çocuk edebiyatı dış yapı standartları açısından ciltleme; kitabın sayfalarının bir arada tutulmasını sağlamasının yanı sıra, hedef kitlenin kullanım alışkanlıkları doğrultusunda dayanıklı ve güvenli bir form sunmalıdır. Çocuk edebiyatı eserlerinde dış yapı özelliklerinin en kritik bileşenlerinden biri olan cilt kalitesi, eserin fiziksel ömrünü ve kullanım sürdürülebilirliğini doğrudan belirleyen temel değişkendir (Şimşek, 2016). Dikişsiz ve ciltsiz kitaplar dayanıklılık açısından yetersiz olduğu için çabuk dağılır ve yıpranır. Bu durum çocukların kitaplara olan ilgisini azaltabilmektedir (Çer, 2016). Körükçü (2012) tarafından yapılan çalışmada "anaokullarında bulunan kitaplardan sırttan tutkalla yapıştırılmış ve dikiş tekniğiyle ciltlenen kitapların sağlam kaldığı, tel zımba veya sadece tutkallama yöntemi ile ciltlenen kitapların, dağılmış veya sayfalarının eksilmiş olduğu gözlenmiştir". Alanyazından elde edilen bu bilgiler doğrultusunda 365 GÖ setinde kullanılan zımbalama yöntemi, hem sayfaların zamanla kopmasına zemin hazırlamakta hem de metal malzemenin deformasyonu durumunda çocuk güvenliği açısından risk teşkil edebilmektedir. Bu bağlamda, setin ciltleme özellikleri açısından akademik kriterleri karşılayamadığı ve fiziksel yapı bakımından yetersiz düzeyde kaldığı sonucuna varılmıştır.

5.1.2 Tipografik Standartlar ve Okuma Rahatlığına İlişkin Bulguların İncelenmesi

Tasarım boyutunun 5. Maddesi olan "Sayfa düzenindeki öğelerin (resim, fotoğraf, yazı, rakam vb.) birbirleriyle uyumu, estetik bir etki sağlamaktadır" incelendiğinde, ortalamanın 4,42 olduğu, standart sapma değerinin 0,84 olduğu görülmektedir. Bu bulgular, örneklemi oluşturan kitaplardaki sayfa düzeninde bulunan öğelerin estetik bir uygum içinde olduğunu göstermektedir. Kitapların genelinde sayfa düzeni okul öncesi çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak, göz yormayacak ve karmaşıklık yaratmayacak şekilde tasarlanmıştır. Çocuk kitaplarında sayfa üzerinde yer alan resim, yazı, fotoğraf, rakam ve benzeri görsel öğelerin birbiriyle uyumlu biçimde düzenlenmesi, çocuğun dikkatini metin üzerinde yoğunlaştırması ve okuma isteğinin desteklenmesi açısından önemli bir işlev taşımaktadır. Ayrıca sayfa düzeninde karmaşaya neden olmayacak bir görsel organizasyonun sağlanması, çocukların algısal süreçlerini kolaylaştırmakta ve estetik duyarlılıklarının gelişimine katkı sunmaktadır (Sever, 2007). Bu bağlamda, incelenen eserlerin büyük bölümünde görsel ve yazılı öğeler arasında estetik bir bütünlük sağlandığı; ancak bazı kitaplarda bu bütünlüğün aynı düzeyde sürdürülemediği elde edilen bulgular doğrultusunda görülmektedir. Örneklemi oluşturan eserler arasında yer alan "Mozaik" adlı kitap, söz konusu madde kapsamında en düşük puanı (1,00) alan eser olmuştur. Bu durumun, kitap içerisinde yer alan görsel ve yazılı öğelerin yoğun biçimde iç içe kullanılması sonucu ortaya çıkan sayfa karmaşasından kaynaklanmaktadır.

Tasarım 6 (Sayfa kenarındaki boşluklar, izleme-okuma rahatlığı sunmaktadır) maddesine ilişkin bulgular incelendiğinde, standart sapma değerinin 1,07 olması set içerisindeki kitapların sayfa kenar boşlukları açısından homojen bir yapı sergilemediğini, kitaplar arasında belirgin bir farklılaşma olduğunu göstermektedir. "Biçerdöver Ne Döver?", "Dünya'nın Ateşi Var!" veya "Lezzetli Meyveler" gibi bilgi ağırlıklı eserlerde, teknik veri aktarımı ve nesne tanıtımına odaklanılması, metin yoğunluğunun sayfa düzleminde baskın bir yer kaplamasına sebebiyet vermektedir. Çocuk kitaplarında tasarım bir denge unsuru üzerine kurulu olmalıdır. Yoğun içerikli anlatımlarda tipografik bir gereklilik olan kenar boşluklarının daralması, sayfa estetiğini zayıflatmaktadır (Oğuzkan, 2013). Benzer şekilde, "Ara Bul" gibi görsel algı

ve dikkati merkeze alan yapıtlarda, resimlemenin sayfa sınırlarını tamamen kaplaması, okurun gözünü dinlendirecek ve odağı netleştirecek "beyaz boşluk" alanlarını minimize etmektedir. Sever (2012)'e göre, sayfa düzeninde "beyaz boşluk" kullanımı sadece estetik bir tercih değil, aynı zamanda çocuğun odaklanmasını sağlayan bilişsel bir ihtiyaçtır. Beyaz boşlukların yokluğu, görsel bir sıkışmışlık hissi yaratarak izleme konforunu düşürmektedir.

Sayfa kenar boşlukları çocuk okur için hem fiziksel bir kavrama alanı hem de görsel bir dinlenme noktası oluşturmaktadır (Gönen vd., 2012). Bu bağlamda incelenen set içerisinde bulunan "Temiz Deniz", "Abimin Bavulu" gibi eserlerde bulunan karmaşık olay örgüsü ve yapısal olarak uzun cümlelerin, metinlerin sayfa kenarına fazla yaklaşmasına sebebiyet vererek akıcı bir şekilde okumayı ve görsel izleme konforunu olumsuz etkilemektedir. Çocuk edebiyatı dış yapı standartları açısından değerlendirildiğinde; sayfa düzenindeki bu sıkışıklık, özellikle hedef kitlenin bilişsel yükünü artırabilmekte ve metin-görsel dengesinin kurulması noktasında pedagojik bir sınırlılık teşkil etmektedir.

Tasarım boyutunun 7. Maddesi olan "Harflerin puntosu düzeye uygundur" maddesinden elde edilen bulgular incelendiğinde; örneklemi oluşturan 365 GÖ setindeki eserlerin büyük çoğunluğunun "Çok İyi" düzeyde değer alarak aritmetik ortalama 4,60 olarak saptanmıştır. Standart sapma değerinin görece düşük olması (SS=0,63), set genelinde tipografik standartların korunmaya çalışıldığını ve kitaplar arasında punto boyutları açısından yüksek düzeyde bir uyumun bulunduğunu göstermektedir. Alanyazında, özellikle okul öncesi döneme hitap eden metinlerin punto boyutlarının 24 ile 36 arasında olması gerektiği vurgulanmaktadır (Karatay, 2011). Bu ölçü aralığı, henüz sembol tanıma evresinde olan okul öncesi dönem çocuklarının harfleri ayırt edebilmesini kolaylaştırmakta ve görsel odaklanma kapasitelerini desteklemektedir. İncelenen 365 GÖ setinde elde edilen yüksek ortalama değeri, eserlerin bu tipografik normlara sadık kalarak üretildiğini kanıtlamaktadır. Okul öncesi dönem çocuğunun görsel algı sınırlılıkları dikkate alındığında; uygun punto seçimi, yalnızca metnin okunabilirliğini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda çocuğun metinle kurduğu etkileşimi güçlendirerek erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine pedagojik bir zemin hazırlamaktadır. Sonuç

olarak, set içerisinde bulunan kitapların metinlerinde kullanılan harf puntosu, hedef kitlenin gelişimsel ihtiyaçları ve bilişsel yetkinlikleriyle yüksek düzeyde paralellik göstermektedir.

Tasarım özelliklerinin 8. Maddesi olan "Harf renkleri izleme ve okuma isteği uyandırıcı niteliktedir" maddesinde aritmetik ortalama 4,48 olup standart sapma 0,56 düzeylerinde sabitlenmiştir. Elde edilen bu veriler kitaplarda bulunan harf renklerinin çocuklarda izleme ve okuma isteği uyandırma konusunda yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Kitaplarda bulunan harflerin renkleri sade bir şekilde oluşturulduğundan çocuk okur için karmaşıklığa sebep olmayıp harflerin anlaşılır bir biçimde olmasını sağlamıştır. Nitekim Canlı ve Aslan (2018)'a göre çocuk kitaplarında kullanılan harflerin renk ve biçim açısından sade, anlaşılır ve dikkat dağıtmayan bir yapıda düzenlenmesi gerekmektedir. "Harf kalınlıkları izleme ve okuma isteği uyandırıcı niteliktedir" (Tasarım 9) maddesinde ortalama değerin 4,10 ve standart sapma değeri 0,60 olarak saptanarak örneklemi oluşturan kitap setinde bulunan metinlerin harf kalınlıkları söz konusu maddenin yeterli düzeyde karşılandığını göstermektedir. Alanyazında da erken çocukluk dönemine yönelik kitaplarda kullanılan punto, harf biçimi ve yazı düzeninin çocuğun görsel algı düzeyine uygun olması gerektiği belirtilmektedir (Turla, 2015). Bu bağlamda; 365 GÖ setinin, harf renkleri ve zemin etkileşimi, harf kalınlıkları açısından çocuk edebiyatının gerektirdiği yüksek tasarım standartlarını başarıyla karşıladığı saptanmıştır.

5.1.3 Görsel Dil ve Resim-Metin İlişkisi Yönelik Bulguların İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde, çocuk kitaplarında yer alan dış yapı özelliklerinin "resimleme" boyutuna ilişkin bulgular analiz edilmiştir. Elde edilen veriler, çocuk edebiyatında resimlemenin işlevi ve önemi üzerine alanyazında yer alan kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, resimlerin çocukların dikkatini metne yönlendirme, anlatımı somutlaştırma, estetik algıyı geliştirme ve metnin anlamlandırılmasını destekleme işlevleri dikkate alınarak incelenen eserlerin resimleme özellikleri yorumlanmıştır.

Tasarım boyutunun 10. maddesi olan "Görseller, çocukta resim diliyle iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır" ifadesine ilişkin bulgular incelendiğinde, ortalamanın 4,81 olması örneklemi oluşturan kitapların büyük çoğunluğunun ilgili özelliği "çok iyi" düzeyinde karşıladığını göstermektedir. Standart sapma değerinin 0,40 gibi oldukça düşük bir düzeyde gerçekleşmesi söz konusu madde için kitaplar arasında yüksek düzeyde bir tutarlılık bulunduğuna ve değerlendirmelerin büyük ölçüde ortaklaştığına işaret etmektedir. Bu bulgu, incelenen eserlerde yer alan görsellerin çocukların görsel algısını destekleyen, onları resim dili aracılığıyla iletişim kurmaya ve anlam üretmeye yönlendiren nitelikler taşıdığını göstermektedir. Alanyazında, yazının dilini henüz çözememiş çocuk için resimlerin temel iletişim araçlarından biri olduğu; çocuğun kitapla olan bağını büyük ölçüde görseller aracılığıyla kurduğu belirtilmektedir (Şimşek, 2007).

Tasarım boyutunun 11. maddesi olan "Resimdeki nesne ve varlıklar, sanatçının yorumuyla çizilmiştir" ifadesine ilişkin bulgular incelendiğinde, ortalama değerinin 4,72 olduğu ve standart sapma değerinin 0,45 düzeyde gerçekleştiği saptanmaktadır. Çocuk kitaplarındaki resimlerin fotoğraf gerçekliğinde olmaması; çocuğun hayal gücünü geliştiren, estetik algısını destekleyen ve farklı bakış açıları kazandıran bir yapıda sunulması gerektiği vurgulanmaktadır (Karatay, 2011). Bu bağlamda incelenen eserlerde yer alan görsellerin yalnızca gerçekliği birebir yansıtan teknik çizimler olmaktan öte, sanatçının estetik yorumunu ve yaratıcı bakış açısını yansıtan bir nitelik taşıdığını göstermektedir. İncelenen eserlerdeki görsellerin sanatçı yorumu taşıyan özgün çizim özellikleriyle çocukların düşsel dünyasını desteklemekte ve estetik duyarlılıklarının gelişimine katkı sunmaktadır.

Tasarım 12 (Resimler, metnin anlamını tamamlamaktadır) maddesinde standart sapmanın çok düşük (SS=0,26) düzede olup, ortalamanın 4,92 olması, incelenen eserlerdeki resimlerin, metinin anlamını tamamlaması açısından oldukça yeterli düzeyde olduğunu kanıtlamaktadır. Benzer biçimde, "Resimler, metnin çocuğun belleğinde canlandırılmasına katkı sağlar" (Tasarım 13) maddesinde elde edilen 4,81 düzeyindeki aritmetik ortalama ve 0,39 standart sapma, görsellerin anlatının zihinsel olarak somutlaştırılmasına katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Şimşek (2007)'e göre okul öncesi dönem çocuğu yazının dilini henüz tam olarak çözemediğinden, kitapla

kurduğu ilişkiyi büyük ölçüde resimler aracılığıyla gerçekleştirmekte ve metni görseller yardımıyla anlamlandırmaktadır. Bu bağlamda, incelenen eserlerdeki görsellerin, çocukların anlam kurma süreçlerini destekleyen nitelikler taşımaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, resimlerin yalnızca süsleyici bir unsur olmadığını; aynı zamanda metni açıklayan, tamamlayan ve çocuğun düşünsel süreçlerini destekleyen bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Nitekim "Resimler, metne görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmaktadır" (Tasarım 14) maddesinde aritmetik ortalama değerinin 4,28 ve standart sapma değerinin 0,68 olarak belirlenmesi, eserlerdeki görsellerin genel olarak metni desteklediğini; ancak bazı kitaplarda görsel anlatımın bağımsız bir yorum alanı oluşturma bakımından sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Çocuk kitaplarında kullanılan görsellerin yalnızca metni tekrar eden bir yapıda olmaması, çocuğa yeni anlam alanları sunarak görsel okuryazarlığını geliştirmesi gerekmektedir (Sever, 2019). Bu açıdan değerlendirildiğinde, incelenen eserlerin önemli bir bölümünde resim-metin uyumunun sağlandığı; ancak görsel dilin yaratıcı anlatım gücünün her eserde aynı düzeyde kullanılmadığı söylenebilir.

Tasarım 15 maddesinde (Resimler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır) ortalama değerinin 4,55 ve standart sapmanın 0,61 olması, görsellerin çocukların hayal gücünü destekleyen ve estetik duyarlılıklarını geliştiren bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir. Karatay (2011)'ın belirttiği üzere çocuk kitaplarındaki resimlerin kalıplaşmış ve tek boyutlu bir gerçeklik sunmaktan uzak olması; çocuğun düş gücünü harekete geçiren, özgür yorum alanları oluşturan sanatsal bir yapıda hazırlanması gerekmektedir. Araştırmacı tarafından incelenen eserlerdeki görsellerin büyük ölçüde bu niteliği taşıdığı değerlendirilmektedir.

Öte yandan, Tasarım 16 maddesinde (Resimler, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşımaktadır) ortalamanın 4,30 ve standart sapmanın 0,54 olarak belirlenmesi, görsellerin çocukların zihinsel üretim süreçlerini desteklediğini; ancak bu özelliğin bazı eserlerde daha sınırlı düzeyde yansıtıldığını göstermektedir) Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında

görsellerin baskın bir anlatım aracı olarak kullanılması, çocukların kavram geliştirme, hikâye oluşturma ve görsel okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi açısından önem taşımaktadır (Ersoy ve Bayraktar, 2015). Bu doğrultuda, incelenen eserlerin büyük bölümünde resimlerin çocukların anlatıyı zihinsel olarak yapılandırmalarına katkı sunduğu; ancak bazı kitaplarda görsel anlatımın daha yaratıcı ve çok boyutlu biçimde geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Tasarım boyutunun resimleme özelliklerine ilişkin 10., 11., 12., 13., 14., 15. ve 16. maddelerden elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, incelenen 365 GÖ setine ait eserlerin görsel anlatım açısından çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir.

5.2 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İç Yapı Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde, örneklemi oluşturan kitap setinin iç yapı özellikleri; konu ve kurgu, tema, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti ile eğitsel ilkeler boyutlarında araştırmacı tarafından ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, okul öncesi dönem çocuk kitaplarının iç yapı özelliklerine yönelik alanyazında yer alan ilgili çalışmalar doğrultusunda değerlendirilmiş ve karşılaştırmalı bir bakış açısıyla yorumlanmıştır.

5.2.1 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Konu ve Kurgu Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

İç yapı özelliklerinin temel bileşenlerinden biri olan konu ve kurguya ilişkin bulgular, çocukların gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda eserlerde ele alınan konuların okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel ve duyuşsal düzeylerine uygunluğu, olay örgüsünün yapılandırılış biçimi, merak unsurunun kullanımı ve kurgusal bütünlüğün sağlanma düzeyi ayrıntılı olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler, ilgili alanyazın çerçevesinde yorumlanarak konu ve kurgu özelliklerine ilişkin bulguların analizi aşağıda sunulmuştur.

5.2.1.1 Çocuğa görelik ve pedagojik düzey uyumuna yönelik bulguların değerlendirilmesi

İncelenen öykülerde "Konunun düzeye uygunluğu" (Konu 1) maddesine ilişkin elde edilen bulgular, araştırma kapsamındaki eserlerin hedef kitlenin gelişimsel özellikleriyle büyük ölçüde uyumlu olduğunu göstermektedir. Söz konusu maddede ortalamanın 4,81 düzeyinde gerçekleşmesi ve standart sapma değerinin 0,40 gibi düşük bir düzeyde kalması, araştırmacı tarafından değerlendirilen 365 GÖ setine ait kitaplarda işlenen konuların okul öncesi dönem çocuklarına uygun bulunduğunu ve değerlendirmeler arasında yüksek düzeyde tutarlılık olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, eserlerde ele alınan konuların çocukların yaş, ilgi, gereksinim ve bilişsel gelişim düzeyleri dikkate alınarak yapılandırıldığını göstermektedir. Nitekim alanyazında, çocuk kitaplarında ele alınan konuların çocuğun yaşına, zekâ düzeyine ve psikolojik özelliklerine uygun olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra çocuk kitaplarının; çocuğun çevresini ve dünyayı tanımasına katkı sağlayan, doğa ve insan sevgisini destekleyen, dil ve anlatım bakımından açık, anlaşılır ve ilgi çekici bir yapıda hazırlanmasının önemli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca eserlerin yalnızca eğlendirici bir işlev taşımaması; aynı zamanda düşündüren, araştırmaya yönlendiren, eleştirel ve özgür düşünmeyi destekleyen nitelikler taşıması gerektiği ifade edilmektedir (Arslan, 2005). Benzer biçimde Dilidüzgün (2000), çocuklar için kaleme alınan edebi eserlerin çocukların dünyasında karşılık bulan sorunları ele almasının önemine dikkat çekmekte; işlenen konuların çocukların gelişimsel özellikleri ve anlamlandırma düzeyleri doğrultusunda sınırlandırılması gerektiğini belirtilmektedir (Dilidüzgün, 2000). Oğuzkan (2001) ise konu seçiminde çocukların ilgisini canlı tutacak eğlendirici ve dinlendirici unsurlara yer verilmesinin yanı sıra, çocukların mizah duygusunu geliştirecek içeriklerin de göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, araştırmacı tarafından incelenen 365 GÖ setine ait eserlerin büyük bölümünde çocukların gelişimsel özellikleriyle uyumlu, onların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen konu yapılarının tercih edildiği gözlemlenmiştir.

"Konunun ele alınışı özgündür" (Konu 2) maddesinde ortalamanın 4,15 düzeyinde gerçekleşmesi, incelenen eserlerin genel olarak özgün bir konu işleyişine sahip

olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte standart sapma değerinin 0,69 olması, bazı kitapların özgünlük bakımından diğerlerinden ayrıştığını ve eserler arasında belirli düzeyde farklılaşma bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, set içerisinde yer alan bazı öykülerin geleneksel anlatım kalıplarının dışına çıkarak yaratıcı ve farklı bakış açıları sunduğunu; bazı eserlerin ise daha bilinen konu örüntülerini tekrar eden bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Nitekim Sever (2007)'e göre çocuk edebiyatında önemli olan yalnızca seçilen konu değil, konunun sanatçının duyarlılığıyla yeniden kurgulanış biçimidir. Aynı konunun farklı anlatım biçimleriyle çocukta düşünme, düş kurma, heyecan duyma ve eğlenme isteği uyandırabilmesi, eserin yazınsal niteliğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Bu bağlamda, incelenen eserlerin önemli bir bölümünde çocukların ilgisini canlı tutabilecek özgün anlatım özelliklerine yer verildiği görülmektedir.

Konu boyutunun 4. Maddesinde (Çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygundur) ortalamanın 4,28 olmasına rağmen standart sapma değerinin 0,82 düzeyinde gerçekleşmesi, bazı öykülerde çatışma yapılarının okul öncesi dönem çocukları açısından daha karmaşık algılanabilecek özellikler taşıdığını düşündürmektedir. Benzer biçimde, Konu 6 (Çatışmaların sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygundur) maddesinde standart sapma değerinin 0,92 olması da eserler arasında belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir.

İncelenen kitap setindeki eserlerin bir kısmında çatışmaların okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özelliklerine uygun şekilde işlenmesinin yanı sıra bazı kitaplarda çatışma unsuru tespit edilmemiştir. Çatışma unsurunun tespit edilmediği kitaplarda daha çok öğretici işlev ağır basmakta olup çocuk okura çatışmalarla bilgi sunmak yerine direkt olarak öğretilmek istenen kavram açık bir şekilde sunulmuştur. Bu durum kitabın doğrudan öğretici içeriklere sahip olduğunu göstermektedir. Set içerisinde bulunan "İnci ve Lili" adlı eserde çatışmalardan daha çok durum ve karşıtlık bulunmakta, "Büyüteç" adlı eserde çatışma unsurundan ziyade öğretici akış bulunmakta, "Bilmeceler" adlı eserde çatışma unsuru yerine soru-seçenek unsuru bulunmamakta, "Ara Bul" adlı eserde klasik çatışma yapısı olmayıp, daha çok tanıtıcı etkinlik kitabı niteliği taşımaktadır.

Sever (2007)‘e göre çocuk edebiyatında kullanılan çatışmaların çocuk gerçekliğine uygun olması ve çocuğun sevgi, güven ve özgürlük gereksinimlerini zedelemeyecek biçimde yapılandırılması gerekmektedir. Çatışmaların niteliği, çocuk okurun kitaba duyduğu ilgiyi doğrudan etkileyen önemli unsurlardan biridir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, set içerisindeki bazı eserlerde çatışmaların daha dengeli ve çocuk merkezli biçimde kurgulandığı; bazı kitaplarda ise bu duyarlılığın aynı ölçüde sürdürülemediği tespit edilmiştir.

5.2.1.2 Yazınsal nitelik ve anlamsal tutarlılığa ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Konu 3 (Kurguda olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlılık vardır) maddesinde, ortalamanın 4,68 ve standart sapma değerinin 0,55 olarak belirlenmesi, olay örgüsünün neden-sonuç ilişkisi içerisinde mantıklı ve bütünlüklü biçimde yapılandırıldığını göstermektedir. Şimşek (2012), çocuk kitaplarında tema ve konu arasındaki bağın güçlü olması gerektiğini; olayların mantıklı bir olay örgüsü içerisinde geliştirilmesinin çocukların anlatıyı anlamlandırmasını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Araştırma kapsamında incelenen eserlerde de olayların genel olarak çocukların kavrayabileceği bir düzen içerisinde sunulduğu görülmektedir.

Konu 5 (Olay kurgusu, çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özelliktedir) ve Konu 7 (Çatışmalardaki merak ögesi, okuma ilgi ve isteği uyandırabilecek niteliktedir) maddelerinde elde edilen betimsel istatistikler (Konu 5: SS=0,78, M=4,04, Konu 7: SS=0,69, M=4,40,), eserlerde merak unsurunun genel olarak etkili biçimde kullanıldığını göstermektedir. Aytekin (2016)’e göre çocuk yalnızca merak ettiği sürece okumaya devam etmekte; bu nedenle çocuk kitaplarında kullanılan konuların sürükleyici ve ilgi uyandırıcı olması önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında incelenen eserlerde olay akışının büyük ölçüde çocukların dikkatini sürdürebilecek biçimde yapılandırıldığı görülmektedir. Bununla birlikte standart sapma değerlerinin görece yükselmesi, bazı kitaplarda merak unsurunun bulunmadığını ortaya koymaktadır (Aytekin, 2016, s. 99).

Konu 9 (Olay kurgusunda abartılmış merak ve rastlantısallıktan kaçınılmıştır) maddesinde ortalamanın 4,51 olması ve standart sapmanın görece düşük (SS=64) olması, olay örgüsünün yapay tesadüflere dayandırılmadığını ve gerçeklik duygusunu koruyan bir anlatım anlayışının benimsendiğini göstermektedir. Sever (2007), çocuk kitaplarında abartılmış merak ve aşırı duygusallığın metnin yapılandırılmasını zayıflatabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda elde edilen bulgular doğrultusunda incelenen eserlerin büyük bölümünde dengeli bir kurgu anlayışının benimsendiği görülmektedir.

Konu 11 (Metin kurgusu yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulmuştur) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,70 ve standart sapma değerinin 0,61 olarak belirlenmesi, incelenen eserlerin büyük bölümünde açık, sade ve çocukların gelişim düzeyine uygun bir anlatım anlayışının benimsendiğini göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimi ve kavrama becerileri dikkate alındığında, yalın bir anlatım yapısının çocukların metni takip etmelerini ve olay örgüsünü anlamlandırmalarını kolaylaştırdığı söylenebilir. Alanyazında da çocuklara yönelik edebi eserlerde kullanılan dilin ve anlatım biçiminin çocuğun kavrayabileceği ölçülerde olması gerektiği vurgulanmaktadır. Çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak oluşturulan metinlerin, çocukların duyarlılıklarını ve gereksinimlerini karşılayabilmesi bakımından önemli olduğu belirtilmektedir (Sever, 2015). Bu bağlamda elde edilen bulgular doğrultusunda değerlendirildiğinde, araştırmacı tarafından incelenen 365 GÖ setinde yalın anlatım çizgisinin büyük ölçüde korunduğu görülmektedir.

5.2.1.3 Karakter inşası ve inandırıcılık boyutuna ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Kitaplardaki olaylar dizisi çocuğun gülmesi, heyecanlanması ve düş kurmasına olanak sağlamaktadır" (Konu 10) maddesine ilişkin ortalamanın 4,09 olarak belirlenmesi, incelenen 365 GÖ setindeki eserlerin genel olarak çocukların hayal dünyasını destekleyen ve duygusal katılımını güçlendiren bir anlatı yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte standart sapma değerinin 0,81 olması, bazı eserlerde olay örgüsünün daha çok bilişsel gelişimi destekleyen bir yapı göstermesi ve

metinlerde gülme, heyecanlanma ile düş kurma unsurlarına sınırlı düzeyde yer verilmesinden kaynaklanmaktadır. Yılmaz (2016)'a göre gerçek yaşamdan beslenen konuların yazarın hayal gücüyle yeniden kurgulanması, çocukların duygusal ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, incelenen eserlerin önemli bir bölümünde çocukların eğlenme, heyecan duyma ve düş kurma gereksinimlerini destekleyen anlatı özelliklerinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

"Kahraman olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirilmiştir" (Konu 12) maddesinde aritmetik ortalamanın 3,94 olarak tespit edilmesi, karakterlerin genel olarak olay örgüsüyle uyumlu ve çocukların anlamlandırabileceği bir yapı içerisinde sunulduğunu göstermektedir. Ancak standart sapma değerinin 0,82 olması ve aritmetik ortalamanın diğer maddelere oranla düşük olması incelenen eserler arasında karakterlerin inandırıcılığı ve gelişim düzeyi bakımından belirli farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, bazı öykülerde kahramanların duygu, düşünce ve davranış özelliklerinin olay örgüsü içerisinde daha tutarlı ve derinlikli biçimde işlendiğini; bazı eserlerde ise karakter gelişiminin daha sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Konu ve kurgu boyutuna ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmacı tarafından incelenen 365 GÖ setine ait eserlerin okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özelliklerine uygun bir içerik ve kurgu anlayışıyla oluşturulduğu görülmektedir. Alanyazında çocuk kitaplarında konu seçiminin, çocuğun yaşına, gelişim düzeyine, ilgi alanlarına ve yaşam gerçekliğine uygun olması gerektiği vurgulanmaktadır. Çocukların günlük yaşamdan izler taşıyan, yakın çevresiyle ilişkilendirebildiği ve anlamlandırabildiği konulara daha fazla ilgi gösterdiği; buna karşılık gelişim düzeyini aşan soyut ve karmaşık konuların çocukların kitaba yönelik ilgisini azaltabildiği belirtilmektedir (Oğuzkan, 2000). Bu açıdan değerlendirildiğinde, incelenen eserlerde ele alınan konuların büyük ölçüde çocuk gerçekliğiyle örtüştüğü söylenebilir.

5.2.2 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İzlek (Tema) Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde, incelenen 365 GÖ setindeki eserlerin izlek (tema) yapısına yönelik elde edilen bulgular detaylı olarak analiz edilmiştir. Eserlerde işlenen temaların pedagojik işlevleri ve yazınsal nitelikleri bağlamında toplanan veriler; duyuşsal etki ve evrensel değerler aktarımı, çocuğa yeni yaşantılar kazandırma ve soyutlama yetisi sunma ile "sevgi" temasının işlenişine bağlı tematik varyans (çeşitlilik) olmak üzere üç temel alt boyutta sınıflandırılmıştır. Bu boyutlara ilişkin istatistiksel bulgular ve alanyazın destekli kuramsal değerlendirmeler aşağıda sunulmaktadır.

5.2.2.1 Duyuşsal etki ve evrensel değerler boyutuna ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Tema boyutunun 1. Maddesine (Yazarın çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışı) ilişkin bulgular incelendiğinde aritmetik ortalamanın yüksek (M=4,47) olduğu ve standart sapmanın 0,61 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgular, eserlerde verilmek istenen temel etkinin çocukların gelişim özelliklerine uygun biçimde yapılandırıldığını göstermektedir. Standart sapma değerinin düşük düzeyde gerçekleşmesi ise kitaplar arasında bu özellik bakımından belirgin farklılıklar bulunmadığını ortaya koymaktadır. Tema, yalnızca metnin ana düşüncesini değil; karakter, olay örgüsü, zaman, mekân ve anlatım gibi tüm yazınsal unsurların birleşiminden doğan anlam bütününü ifade etmektedir (Horning, 1997). Bu bağlamda incelenen eserlerde izleklerin çocuk okur üzerinde belirli bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde kurgulandığı görülmektedir.

Tema boyutunun 2. Maddesine (İzlek, yazınsal kurguyla geliştirilmiştir) ilişkin bulgular incelendiğinde, ortalamanın 4,09 olduğu ve standart sapma değerinin görece düşük (0,63) olduğu saptanmıştır. Eserlerin büyük bölümünde temaların doğrudan öğretici bir anlayıştan uzak, yazınsal bir yapı içerisinde sunulduğunu göstermektedir. Setin genelinde yazınsal kurgunun iyi geliştirilmiş olmasının yanı sıra bazı eserlerin

doğrudan öğretici çerçevede oluşturulmasından kaynaklı olarak yazınsal kurguya rastlanmamıştır.

Tema 3 (İzlek, çocuğa; yaşam, insana, doğaya özgü durumları duyumsatmaktadır) maddesinde aritmetik ortalama 4,66, standart sapma değeri 0,62 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu bulgular incelenen kitapların çoğunda çocuk okura gündelik hayatında karşılaştığı durumları duyumsatma anlamında başarılı olduğunu, günlük yaşamdan rastlanan konulara ve durumlara ilişkin kavramlar içerdiğini ortaya koymaktadır. Şirin (2012)'e göre çocuk kitaplarında sevgi, dostluk, saygı, doğa ve hayvan sevgisi gibi temalara yer verilmesi, çocukların demokratik kişilik özellikleri geliştirebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, araştırma kapsamındaki eserlerin çocukların yaşamı anlamlandırmalarına katkı sağlayabilecek izlekler içermektedir.

Tema boyutuna ilişin 7. Maddede (Konu ve izlek uyumu, bütünlüğü sağlanmıştır) standart sapma 0,75 ve aritmetik ortalama 4,51 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu bulgular incelenen eserlerin genelinde konu ve izlek birbiri ile uyum içerisinde işlediğini göstermektedir. Sever (1995)'e göre çocuk edebiyatı yapıtlarında konu ve izlek arasındaki ilişkinin güçlü olması, metnin çocuk üzerindeki yazınsal etkisini artırmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, araştırma kapsamında incelenen eserlerin büyük bölümünde konu ve izlek arasında anlamlı bir bütünlük kurulduğu ve bu durumun çocukların metni daha etkili biçimde kavramalarına katkı sağladığı söylenebilir.

5.2.2.2 Yeni yaşantılar kazandırma ve soyutlama yetisine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Tema boyutunun 4. Maddesine (İzlek, çocuğun gülerek, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına olanak sağlayıcı özelliktedir) ilişkin bulgular incelendiğinde aritmetik ortalamanın 4,19, standart sapma değerinin 0,65 olarak saptandığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgular incelenen kitap setindeki eserlerin söz konusu ölçütü "Yeterli" düzeyde karşıladığını göstermektedir. Bu durum, eserlerde yer alan izleklerin çocukların yalnızca bilişsel süreçlerine değil; aynı zamanda duygusal yaşantılarına ve

hayal dünyalarına da belirli ölçüde seslenebildiğini göstermektedir. Standart sapma değerinin görece düşük düzeyde gerçekleşmesi ise bu özelliğin set genelinde benzer bir dağılım gösterdiğini ve eserler arasında belirgin farklılıklar bulunmadığını ortaya koymaktadır. Çocuk edebiyatında temaların; çocukların yaşam sevgisini geliştiren, onları düşünmeye yönelten, duygusal farkındalık oluşturan ve sosyal ilişkilerini destekleyen bir yapıda olması gerektiği ifade edilmektedir (Temizyürek vd., 2016, s. 33). Bu açıdan değerlendirildiğinde, incelenen eserlerin önemli bir bölümünde çocukların hem eğlenmelerine hem de düşünsel süreç geliştirmelerine katkı sunan izleklerin bulunduğu görülmektedir.

Tema boyutunun 6. Maddesi (İzlek çocukların soyutlama yapmasına olanak sağlayıcı niteliktedir) incelendiğinde ortalamanın 4,06 ve standart sapma değerinin 0,77 olması, eserlerin çocukların düşünsel süreçlerini destekleyen soyut anlam alanları oluşturabildiğini göstermektedir. Ancak standart sapma değerinin görece yüksek olması, bazı eserlerin çocukların soyut düşünme becerilerini geliştirme bakımından daha sınırlı bir yapı sunduğunu göstermektedir. İncelenen eserlerin bir bölümünde soyut düşünmeye olanak sağlayacak sezdirici ve düşündürücü bir anlatım yerine, çocuk okura doğrudan somut kavramların sunulduğu; bu nedenle çocukların çıkarım yapma, anlam ilişkileri kurma ve düşünsel olarak metni yorumlama süreçlerinin yeterince desteklenemediği söylenebilir. Bu durum, bazı öykülerde yazınsal derinlikten çok öğretici yönün ön plana çıktığını ve çocukların zihinsel katılımını artırabilecek soyut çağrışımların sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Nitekim çocuk edebiyatında izleğin, yalnızca doğrudan verilen bir ileti değil; çocuğun düşünme, yorumlama ve anlamlandırma süreçleriyle ortaya çıkan soyut bir anlam alanı oluşturması gerektiği belirtilmektedir (Sever, 2007). Ayrıca tema ve izleğin çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini destekleyecek biçimde yapılandırılmasının önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Oğuzkan, 2013).

5.2.2.3 “Sevgi” teması ve tematik varyans

İzlek boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde, en belirgin bulgunun Tema 5 maddesine (İzlek, “sevgi” üzerine yapılandırılmıştır) ait olduğu görülmektedir. Tema 5 maddesine ilişkin bulgular incelendiğinde ortalamanın 3,87, standart sapma

değerinin oldukça yüksek (SS=1,14) olduğu görülmektedir. Bu durum istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde, set genelinde "sevgi" temasının baskın bir izlek olmasına rağmen, bazı eserlerin bu temadan belirgin ölçüde uzaklaştığını ve farklı tematik odaklara yöneldiğini göstermektedir. Çocuk kitaplarında sevgi, dostluk, güven, doğa ve insan sevgisi gibi temaların çocukların demokratik kişilik gelişimleri açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Şirin, 2012). Bununla birlikte çocuk edebiyatında tematik çeşitliliğin sağlanması gerektiği ve her çocuğun farklı ilgi alanlarına sahip olduğu da belirtilmektedir (Lynch-Brown vd., 2010). Örneklemi oluşturan eserlerden; Mağaranın İçinde Ne Var?, İnglunun İçinde Ne Var?, Kümesin İçinde Ne Var?, Kitaplarında sevgi temasının belirgin bir şekilde işlenmediği tespit edilmiştir. Bu eserlerde daha çok çocuğa çeşitli sorular sorarak tahmin etme, merak etme ve düşünme beşerilerini geliştirmeye yönelik oluşturulduğu saptanmıştır. Ara Bul adlı eserde; sevgi teması doğrudan yapılandırılmamıştır. Ay Peşimi Bırakmıyor adlı eserde; ana izlek doğrudan "sevgi" değildir. Dünyanın Ateşi Var adlı eserde sevgi teması doğrudan işlenmemekte, çevre duyarlılığı dolaylı olarak işlenmektedir. Veri setindeki yüksek varyans, tematik çeşitliliğin olduğunun bir göstergesi olmanın yanı sıra, aynı zamanda belirli bir tematik bütünlüğün her eserde korunamadığı göstermektedir. Elde edilen bulgular set içerisinde bulunan eserlerin aynı tema etrafında oluşmayıp, tematik çeşitliliğin fazla olduğunun göstergesidir.

5.2.3 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Karakter ve Kahraman Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Örneklemi oluşturan 365 GÖ setindeki kitapların karakter ve kahraman boyutuna ilişkin bulgular incelenmiş, elde edilen sonuçlar okul öncesi dönem çocuk edebiyatına yönelik alanyazındaki kuramsal yaklaşımlar ve araştırma bulguları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sürecinde, çocuk edebiyatı eserlerinde kahramanların çocuğun gelişim özelliklerine uygun biçimde yapılandırılması, çocuk okurun özdeşim kurabileceği nitelikler taşıması ve olay örgüsü içerisinde tutarlı biçimde geliştirilmesi gerektiğini vurgulayan çalışmalar dikkate alınmıştır.

5.2.3.1 Karakter gelişimi ve betimsel derinlik

Karakter boyutunun 1 maddesi olan, "Karakter ruhsal özellikleriyle iyi geliştirilmiştir" maddesine ait bulgular incelendiğinde, aritmetik ortalamanın 3,83 düzeyinde olduğu, standart sapma değerinin görece yüksek (SS=1,08) olduğu görülmektedir. Standart sapmanın yüksek bir düzede olması, örneklemi oluşturan kitap setinde bulunan eserlerin bir kısmında karaktere ilişkin ruhsal özelliklerin yeterince geliştirilmediğini hatta ruhsal özelliklere ilişkin herhangi bir durumu barındırmadığını ortaya koymaktadır. İncelenen kitap setinde bulunan bütün eserler aynı konu ve tema özelliklerine sahip olmamasından kaynaklı olarak, karakterin ruhsal özelliklerini barındıran içerikler de bulunmamaktadır. Bu durum, set içerisinde yer alan eserlerin söz konusu ilkeyi farklı düzeylerde karşıladığını ortaya koymaktadır. Örneğin, Mağaranın İçinde Ne Var?, İğneliğin İçinde Ne Var? ve Kümesin İçinde Ne Var? adlı eserlerde karakterlerin ruhsal özelliklerine yer veren bir anlatımın bulunmadığı; anlatının daha çok bilişsel süreçlere odaklandığı görülmektedir. Dünyanın Ateşi Var adlı eserde üzüntü, merak gibi duyuşsal öğelere yer verilmekle birlikte, bu unsurların derinlikli bir psikolojik çözümlemeye dönüştürülemediği dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, Doğum Günüm Ne Zaman adlı eserde ana kahraman Nehir'in merak duygusu ön plana çıkarılmakla birlikte, karakterin psikolojik derinliğinin sınırlı kaldığı görülmektedir. İnci ve Lili adlı eserde ise duyuşsal boyutun görece zayıf işlendiği ve karakterlerin iç dünyalarının yeterince derinleştirilmediği söylenebilir. "Karakterin iç dünyasının derinleştirilmesi' ilkesine ilişkin bulgular, incelenen eserler arasında belirgin farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim bazı öykülerde bu ilkenin oldukça başarılı bir biçimde uygulandığı gözlemlenirken, bazılarında bu ilkeye ilişkin yeterliliğin sağlanmadığı gözlemleniştir.

Diğer taraftan karakter boyutunun 2. Maddesinde (Karakter fiziksel özellikleriyle iyi geliştirilmiştir) ortalamanın 4,37 düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Bu bulgu, incelenen eserlerde karakterlerin fiziksel özelliklerinin genel olarak yeterli düzeyde betimlendiğini göstermektedir. Maddeye ilişkin standart sapma değerinin düşük düzeyde olması (SS=0,56) ise fiziksel betimlemelerin, ruhsal çözümlemelere kıyasla set genelinde daha homojen ve tutarlı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, eserler arasında karakterlerin dış görünüşlerinin yansıtılması bakımından

belirgin farklılıklar bulunmadığını; fiziksel özelliklerin çocukların karakterleri zihinsel olarak canlandırmalarını destekleyecek biçimde benzer düzeyde ele alındığını ortaya koymaktadır.

Karakter boyutuna ilişkin 10. Madde olan "Kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmamıştır" maddesinde ortalamanın 4,69 ve standart sapma değerinin 0,61 olması, eserlerde yer alan kahramanların büyük ölçüde doğal ve ölçülü davranış özellikleri taşıdığını göstermektedir. Standart sapma değerinin düşük olması da bu özelliğin set genelinde tutarlı biçimde korunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, çocuk edebiyatında kahramanların aşırı idealize edilmemesi gerektiğini vurgulayan görüşlerle paralellik göstermektedir. Nitekim çocukların gerçek yaşamda karşılaşamayacağı ölçüde kusursuz ve olağanüstü kahramanların, çocuk gerçekliğinden uzaklaşarak çocuk üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceği belirtilmektedir (Zivtçi, 2006; Karataş, 2014). Bu doğrultuda elde edilen bulgulardan yola çıkarak 365 GÖ setindeki eserlerin söz konusu maddeyi büyük ölçüde karşıladığı görülmektedir.

Karakter ve kahraman boyutunun 12. Maddesine (Kahramanın yaşadığı çevre, olay kurgusuyla bütünleştirilmiştir) ilişkin bulgular incelendiğinde ortalamanın yüksek (M=4,73 ve standart sapma değerinin düşük (SS=0,60) olduğu saptanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda incelenen eserlerde çevre unsurunun olay örgüsü ve karakter yapısıyla uyumlu biçimde sunulduğunu göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarının somut yaşantılar yoluyla anlam kurdukları düşünüldüğünde, kahramanın yaşadığı çevrenin olay örgüsüyle tutarlı biçimde ilişkilendirilmesi anlatının inandırıcılığını artıran önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

5.2.3.2 Karakter yapılandırılması, kurgusal bütünlük ve duygusal etkileşim boyutlarına ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Karakter ve kahraman boyutunun 3. Maddesi olan "Olay-karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlanmıştır" maddesinde ortalamanın 4,46 olarak belirlenmesi, eserlerde kahramanların olay örgüsüyle büyük ölçüde uyumlu biçimde yapılandırıldığını göstermektedir. Bununla birlikte standart sapma değerinin 0,92 olması, bazı kitaplarda

karakter ile olay arasındaki ilişkinin daha güçlü kurulmasına karşın bazı eserlerde bu bütünlüğün aynı düzeyde sağlanamadığını göstermektedir. Merkezi eğilimin mükemmel düzeyde olmasına rağmen, kurgusal tutarlılık bakımından kitaplar arasında anlamlı bir varyasyonun bulunduğunu ve her eserin olay ile karakter arasındaki bağın aynı nitelikte olmadığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bu bulgu, çocuk edebiyatında olay örgüsünün kahramanlar aracılığıyla anlam kazandığını ve anlatının inandırıcılığının büyük ölçüde karakterin kurgu içerisindeki işlevine bağlı olduğunu vurgulayan görüşlerle büyük oranda örtüşmektedir (Sever, 2013). Nitekim çocuk okurun olayları kahraman üzerinden anlamlandırdığı düşünüldüğünde, olay-karakter uyumu anlatının etkililiği açısından önemli bir unsurdur.

Tasarım boyutunun 4. Maddesine (Geliştirilen karakter çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunmaktadır) ait bulgular incelendiğinde, aritmetik ortalama 4,08, standart sapma değeri ise 0,90 olarak sabitlenmiştir. Bu bulgular, incelenen eserlerin genel olarak çocukların yaşam gerçekliğini anlamlandırmasına katkı sağlayabilecek karakterler içerdiğini, ancak bu niteliğin tüm kitaplarda aynı düzeyde yansıtılamadığını göstermektedir. Bazı eserlerde kahramanların duygu, düşünce ve davranış özelliklerinin çocukların gündelik yaşam deneyimleriyle ilişkilendirildiği, buna karşın bazı kitaplarda karakterlerin daha yüzeysel ve tek boyutlu biçimde ele alındığı görülmektedir. Oysa çocuk edebiyatında karakterlerin yalnızca olayları taşıyan kişiler değil, aynı zamanda çocukların yaşamı, insan ilişkilerini ve toplumsal değerleri anlamlandırmasına katkı sağlayan unsurlardır (Şimşek, 2016). Çocukların kitap kahramanlarıyla özdeşim kurma eğiliminde oldukları düşünüldüğünde, karakterlerin yaşam gerçekliğine yakın biçimde geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular, incelenen set içerisinde karakterlerin yaşamla kurduğu ilişkinin ve gerçeklik düzeyinin eserden esere değişkenlik gösterdiğini; bazı metinlerin ise çocukların insan ve yaşam gerçekliğini kavramasına katkı sunma bakımından görece daha sınırlı kalmaktadır.

Karakter özelliklerinin 7. Maddesinde (Çocuğun özdeşim kurması için kitaptaki kahraman sayısı uygundur) ortalamanın 4,56 düzeyinde olması, incelenen eserlerde kahraman sayısının çocukların anlatıyı takip edebilmesine ve karakterlerle bağ kurabilmesine uygun biçimde yapılandırıldığını göstermektedir. Standart sapma

değerinin 0,87 olması ise bazı eserlerde karakter yoğunluğunun görece arttığını ifade etmektedir. Bununla birlikte genel eğilim, okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özelliklerine uygun bir karakter düzeninin benimsendiğini ortaya koymaktadır. Nitekim alanyazında özellikle küçük yaş gruplarına yönelik çocuk kitaplarında sınırlı sayıda kahraman kullanımının, çocukların olay örgüsünü anlamlandırmasını ve karakterlerle özdeşim kurmasını kolaylaştırdığı belirtilmektedir (Karataş, 2014).

Karakter 8 maddesinde (Kahraman, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşır) maddesinde ortalamanın 4,35 olarak belirlenmesi, eserlerde yer alan kahramanların büyük ölçüde çocukların kendilerine yakın hissedebileceği özellikler taşıdığını göstermektedir. Ancak standart sapma değerinin 0,99 olması, bazı kitaplarda özdeşim kurulabilecek karakterlerin daha başarılı biçimde yapılandırıldığını; bazı eserlerde ise kahramanların çocuk gerçekliğinden kısmen uzaklaştığını ortaya koymaktadır. Çocukların kitap kahramanlarından etkilenerek onları model alma eğiliminde oldukları göz önünde bulundurulduğunda, karakterlerin inandırıcı, güvenilir ve çocukların gelişim özelliklerine uygun biçimde geliştirilmesi önem taşımaktadır (Ceran, 2015; Şimşek, 2016). Bu bağlamda aşırı idealize edilmiş, hata yapmayan ya da yetişkin bakış açısıyla hareket eden kahramanların çocuk gerçekliğinden uzaklaşabileceği ve özdeşim sürecini zayıflatabileceği ifade edilmektedir (Karataş, 2014). Bu nedenle set genelinde çocukların kendilerinden izler bulabilecekleri karakterlere yer verilmiş olmakla birlikte, bazı eserlerde kahramanların daha idealize edilmiş bir yapıda sunulduğu ve bunun da karakterlerle kurulan duygusal bağı sınırlayabildiği söylenebilir.

5.2.3.3 Kurgusal inandırıcılık ve yazınsallık boyutuna ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Karakter boyutunun 5. Maddesi olan “Kahramanın yaşadığı değişimler olayla ilişkilendirilmiştir” ortalamanın 3,94, standart sapma değerinin ise 1,14 olarak belirlenmesi, incelenen eserler arasında karakter gelişiminin yapılandırılışı bakımından belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Standart sapmanın görece yüksek olması, bazı kitaplarda kahramanın yaşadığı değişimlerin olay örgüsüyle güçlü ve tutarlı biçimde ilişkilendirildiğini, bazı eserlerde ise karakter

gelişiminin yeterince temellendirilemediğini ortaya koymaktadır. Benzer biçimde "Kahramanın olay kurgusundaki değişimleri (varsa) inandırıcıdır" (Karakter 6) maddesinde standart sapma değerinin 1,10 olması da eserler arasında karakter dönüşümünün inandırıcılığı açısından dikkat çekici farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır.

İncelenen bazı eserlerde kahramanın yaşadığı değişimlerin olayların doğal akışı içerisinde geliştiği, karakterin deneyimleriyle birlikte dönüşüm gösterdiği ve bu değişimin çocuk okur açısından inandırıcı bir yapı sunduğu görülmektedir. Buna karşın bazı kitaplarda ise kahramanın geçirdiği dönüşümlerin ani biçimde gerçekleştiği, yeterince gerekçelendirilmediği ya da doğrudan öğretici bir amaç doğrultusunda yapılandırıldığı dikkat çekmektedir. Çocuk edebiyatında devingen karakterlerin yaşadığı değişimlerin, çocukların yaşam gerçekliğiyle ilişki kurabileceği biçimde sunulmasının önemli bir konudur (Sever, 2019b). Ayrıca kahramanın korku, başarısızlık, hata yapma ve değişim yaşama gibi insana özgü yönleriyle ele alınmasının, karakterin inandırıcılığını artırdığı ve çocuğun karakterle daha kolay özdeşim kurmasını sağlamaktadır (Doğan Güldenoğlu, 2017). Nitekim bazı metinlerde karakter gelişimi ile olay örgüsü arasındaki ilişkinin güçlü ve tutarlı biçimde kurulduğu görülürken, bazı eserlerde kahramanın yaşadığı değişimin yüzeysel kaldığı ve olaylarla yeterince bütünleşmediği anlaşılmaktadır. Bu duruma örnek olarak "Mağaranın İçinde Ne Var?", "İglunun İçinde Ne Var?", "Kümesin İçinde Ne Var?", "İnci ve Lili", "Çık Ortaya", "Ara Bu"l ve "Bir Benek Gördüm Sanki" adlı eserlerde kahramanın belirgin bir değişim sürecinden geçmediği; dolayısıyla karakter gelişiminin olay örgüsüyle güçlü bir bağ kuramadığı söylenebilir. Benzer şekilde "Büyüteç" ve "Bir Sonbahar Günü" adlı eserlerde de kahramanın yaşadığı dönüşümün sınırlı kaldığı ve karakter gelişiminin daha çok durağan bir yapı sergilediği dikkat çekmektedir.

Karakter boyutunun 9. Maddesine (Kahraman ulaştığı başarıları gerçekten hak etmiştir) ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, ortalamanın 4,27 olması incelenen eserlerde kahramanların çoğunlukla çaba, deneyim ve süreç içerisinde geliştirdikleri davranışlar sonucunda başarıya ulaştıklarını göstermektedir. Bununla birlikte standart sapma değerinin 1,10 olması, tüm eserlerin bu ölçütü aynı düzeyde karşılamadığını

ortaya koymaktadır. Bazı kitaplarda kahramanın başarıya ulaşma süreci olay örgüsü içerisinde aşamalı biçimde ilerlerken; bazı eserlerde başarının yeterince hazırlanmadan ya da karakterin gelişim süreciyle güçlü bir bağ kurulmadan sunulduğu tespit edilmiştir. Karakter boyutunun 11. Maddesi olan "Kahramanın amaca ulaşması rastlantıya bırakılmamıştır" maddesinde ortalamanın 4,35 olarak belirlenmesi de set genelinde olay çözümlerinin büyük ölçüde rastlantısallıktan uzak biçimde yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. Elde edilen görece yüksek (SS=0,99) olan standart sapma değeri bazı kitaplarda olayların çözümleniş biçiminin yeterince ikna edici bir yapı sergilemediğini göstermektedir. Çocuk edebiyatında kahramanın ulaştığı sonucun, karakterin yaşadığı deneyimler ve gösterdiği çabayla ilişkilendirilmesi; çocuk okurun yaşam gerçekliğiyle bağ kurabilmesi açısından önemli görülmektedir (Sever, 2015). Bu açıdan değerlendirildiğinde, incelenen eserlerin önemli bir bölümünde kahramanın başarıya ulaşma sürecinin doğal bir gelişim çizgisi içerisinde ele alındığı, ancak bazı kitaplarda çözümün yazınsal gerekçelendirmeden çok sonuç odaklı ve doğrudan öğretici biçimde sunulduğu söylenebilir.

Karakter boyutunun 13. Maddesi (Kahramanlar arasında düğüm ve çözümlerin sunuluşu yazınsal özellik taşımaktadır) incelendiğinde, ortalamanın 3,92 olması, incelenen eserlerin büyük bölümünde olayların çatışma ve çözüm aşamalarının belirli bir yazınsal bütünlük içerisinde yapılandırıldığını göstermektedir. Bununla birlikte standart sapma değerinin 1,06 olması, bazı kitaplarda bu sürecin yazınsallık anlamında daha estetik bir yapıda sunulurken, bazı eserlerde ise çözüm yollarının daha doğrudan ve açıklayıcı bir anlayışla ele alındığını ortaya koymaktadır. Bazı öykülerde kahramanların karşılaştıkları sorunların olay akışı içerisinde doğal biçimde geliştiği, çözümün ise karakterlerin deneyimleri ve ilişkileri üzerinden sezdirildiği görülmektedir. Buna karşılık bazı eserlerde düğüm ve çözüm bölümlerinin daha hızlı ilerlediği, okuru düşündürmekten çok doğrudan bir sonuca yönlendirdiği dikkat çekmektedir. Çocuk edebiyatında iletilerin doğrudan öğüt verme biçiminde sunulmasından ziyade, çocukların karakterlerin yaşantıları aracılığıyla anlam kurmalarına fırsat tanınmasının daha etkili olduğu belirtilmektedir (Sever, 2013). Bu nedenle set genelinde yazınsal kurguya dayalı bir anlatım anlayışının benimsendiği söylenebilse de bazı kitaplarda öğretici yönün baskınlaşmasının, metinlerin yazınsal derinliğini sınırladığı ifade edilebilir.

5.2.4 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Çocuk edebiyatı metinlerinde biçim ve içerik ne kadar sağlam kurgulanırsa kurgulansın, bu unsurların hedef kitleye ulaşmasını sağlayan temel araç dildir. Kullanılan dilin çocuk okurun seviyesine uygun olmaması, eserin edebi değerini doğrudan ve olumsuz yönde etkilemektedir (Yılmaz, 2016). Bu bağlamda 365 GÖ setinde yer alan eserlerin dil ve anlatım özelliklerine yönelik elde edilen bulgular, literatürdeki teorik çerçeveyle karşılaştırmalı olarak dört alt başlıkta tartışılmıştır.

5.2.4.1 Türkçe'nin kullanımı ve sözvarlığına ilişkin bulguların değerlendirilmesi

İncelenen eserlerin dil ve anlatım boyutuna ilişkin 1. Madde incelendiğinde (Türkçenin anlatım gücü ve olanakları, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirilmiştir) ortalamanın 4,75, standart sapma 0,44 olarak elde edilmiştir. Dil ve anlatım boyutunun 6. Maddesinde (Çocuğun dilsel düzeyine uygun olarak Türkçenin sözvarlığından yararlanılmıştır) ortalamanın 4,69, standart sapmanın 0,51 seviyesinde gerçekleşmesi, örneklem grubunun, yazarlarının sözcük seçiminde ve kullanımında okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel yeterliliklerinin gözetilerek oluşturulduğunu ortaya koymaktadır. Oğuzkan (2013), yazarın hedeflediği çocukların kavrama güçlerini ve kelime hazinelerini dikkate alarak eserini şekillendirmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak bu durum, eserin yalnızca çocuğun bildiği kelimelerle kurgulanması anlamına gelmemelidir. Nitekim Yılmaz (2016), çocuğun yeni sözcükler öğrenmesinin ancak metin içerisinde yabancı olduğu kelimelerle karşılaşmasıyla mümkün olacağını; fakat bu kelimelerin anlamı bozamayacak şekilde, bağlamdan hareketle tahmin edilebilir nitelikte sunulması gerektiğini savunmaktadırlar.

İncelenen öykülerde Dil ve Anlatım 7 (Anlatımda Türkçe sözcükler egemendir) maddesine ilişkin ulaşılan veriler, set genelinde yazarların yabancı sözcük kullanımından titizlikle kaçındığını göstermektedir. Bu maddede ortalamanın 4,98 gibi oldukça yüksek bir değerde olması ve standart sapmanın ölçek genelindeki en düşük

seviyede (SS=0,14) kalması, incelenen eserlerde dilsel tutarlılığın en üst düzeyde sağlandığını kanıtlamaktadır. Alanyazında Sever (2015), kitapların çocuğun ana dilinin kurallarını öğrendiği ilk kaynaklar olduğuna dikkat çekmekte; bu nedenle anlatımda çocukların anlamayacağı yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin tercih edilmesinin oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin Türkçenin kullanımı ve söz varlığı açısından değerlendirilmesi sonucunda, ilgili maddelerden oldukça yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, set genelinde Türkçe sözcük kullanımının ağırlıklı olduğu; eserlerin Türkçenin anlatım gücü ve söz varlığı bakımından yeterli bir düzeye sahip bulunduğu görülmektedir. Ayrıca kitapların, hedef kitlenin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlandığı da araştırma bulguları ile doğrulanmaktadır.

5.2.4.2 Anlatım teknikleri ve dilsel düzey özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Eserlerin dilbilimsel yapısına ilişkin veriler incelendiğinde, Dil ve Anlatım 2 (Anlatım duru, akıcı ve içten cümlelerle yapılandırılmıştır) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,65, standart sapmanın ise 0,56 düzeyinde olduğu; Dil ve Anlatım 5 (Cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun dil düzeyine uygundur.) maddesinde ise aritmetik ortalamanın 4,90, standart sapmanın 0,30 düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan eserlerde, birden fazla kavramın tek bir cümle içerisinde yoğun biçimde verilmemesi, dolaylı anlatımlardan kaçınılması ve kısa, tek özneli cümle yapılarına yer verilmesi gerekmektedir. Şimşek (2016)'e göre de çocukların dikkat sürelerinin sınırlı olması nedeniyle eksiltili ya da tamamlanmamış cümle yapılarından uzak durulması önem taşımaktadır (Şimşek, 2016, s. 117). Bu çerçevede değerlendirildiğinde, ilgili maddelerde elde edilen yüksek aritmetik ortalama değerleri ile düşük standart sapma değerleri, eserlerde kullanılan anlatım biçimlerinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel ve dilsel özelliklerine uygun biçimde yapılandırıldığını göstermektedir. Erken çocukluk dönemindeki bireylerin karmaşık ve uzun cümle yapılarını anlamlandırma becerilerinin henüz gelişim sürecinde olması nedeniyle, bu yaş grubuna hitap eden eserlerde sade, anlaşılır ve akıcı

bir dil kullanımının tercih edilmesi gerekmektedir. 365 GÖ setinde yer alan eserlerin de bu bağlamda çocukların dil gelişim düzeyleri dikkate alınarak oluşturulduğu ve anlaşılır bir anlatım yapısına sahip olduğu söylenebilir.

Dil ve Anlatım boyutunun 3. maddesi olan "Noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur." ifadesine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, aritmetik ortalamanın 4,92, standart sapmanın ise 0,27 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler, incelenen eserlerin dil bilgisi ve yazım kuralları bakımından oldukça yüksek bir yeterlilik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Yalçın ve Aytaş (2016)'a göre yazım ve noktalama kurallarına uygun biçimde hazırlanan eserler, çocukların ana dili eğitimine katkı sağlayarak ileri yaşlardaki dil kullanım becerilerinin gelişimine sağlam bir temel oluşturmaktadır (Aytaş, 2016, s. 94). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin yazım ve noktalama açısından büyük ölçüde tutarlı bir yapı sergilediği görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulgular, metinlerin pedagojik açıdan güvenilir bir nitelik taşıdığını ve biçimsel yönden dikkatli bir süreçten geçirilerek hazırlandığını ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, Dil ve Anlatım boyutunun 12. maddesi olan "Metin bir bütün olarak çocuğa öykülenebileceği özgün bir dil çevresi sunmaktadır." ifadesine ilişkin aritmetik ortalamanın 4,04 düzeyinde kalması ve standart sapma değerinin 0,68 olarak belirlenmesi dikkat çekmektedir. Elde edilen bu bulgu, set içerisinde yer alan eserlerin genel olarak dil bilgisi ve anlatım kurallarına uygun bir yapı sergilemesine karşın, edebî anlatımın gerektirdiği özgün ve estetik dil atmosferini tüm metinlerde aynı düzeyde yansıtamadığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte incelenen set içerisinde yer alan bazı kitapların, tamamen özgün bir dil çerçevesinde oluşturulduğu ve çocukların metinlerde sunulan anlatım biçimlerini öyküleyebilmelerine olanak tanıdığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiş, ancak bu niteliğin set genelinde aynı düzeyde sürdürülemediği tespit edilmiştir. Nas (2014)'a göre çocuk kitaplarında kullanılan dilin, çocuğa ana dilinin estetik ve doğal kullanımını hissettirecek nitelikte olması gerekmektedir (Nas, 2014, s. 87). Araştırma kapsamında değerlendirilen bazı eserlerde ise kurallı ve öğretici anlatım anlayışının ön plana çıkması nedeniyle sanatsal anlatım gücünün ve dilsel özgünlüğün zaman zaman geri planda kaldığı söylenebilir. Bu

durum, kimi metinlerin pedagojik kaygılar doğrultusunda daha didaktik bir yapıya yöneldiğini ve edebî derinlik bakımından sınırlı kaldığını göstermektedir.

5.2.4.3 İmgelem gücü ve kavramsal gelişim özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Dil ve Anlatım boyutunun 4. maddesi olan "Metnin dilsel düzenlenişi çocukların düş, düşünce ve imgelem gücüne uygundur." ifadesine ilişkin bulgular incelendiğinde, aritmetik ortalamanın 4,38, standart sapmanın ise 0,57 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Benzer biçimde Dil ve Anlatım boyutunun 13. maddesi olan "Metin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklemektedir." ifadesinde aritmetik ortalamanın 4,69, standart sapmanın ise 0,47 düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Her iki maddede elde edilen yüksek aritmetik ortalama değerleri ve düşük standart sapma düzeyleri, set içerisinde yer alan eserlerin çocukların bilişsel, dilsel ve kavramsal gelişim özelliklerini destekleyecek nitelikte hazırlandığını göstermektedir. Karatay (2011)'a göre çocuk kitaplarında kullanılan sözcükler ve cümle yapıları, çocuğun kavram dünyasının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmekte olup, alıcı ve ifade edici dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan metinlerin çocukların düşünme, anlamlandırma ve hayal kurma süreçlerini destekleyen bir anlatım yapısına sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca eserlerde kullanılan dilsel yapıların, çocukların yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiş olması, setin pedagojik açıdan işlevsel bir niteliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde dikkat çeken en önemli bulgulardan biri, Dil ve Anlatım boyutunun 8. maddesi olan "Anlatım, çocuğun beş duyusunu devindirici niteliktedir." ifadesine ilişkindir. Söz konusu maddede aritmetik ortalamanın 3,85 ile ölçek içerisindeki en düşük düzeyde gerçekleşmesi ve standart sapma değerinin 0,89 ile en yüksek dağılımı göstermesi, set içerisinde yer alan eserlerin duyusal betimleme açısından birbirinden farklı özellikler sergilediğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bu bulgu, kitaplar arasında anlatımın canlılığı ve duyulara hitap etme bakımından belirgin bir dengesizlik bulunduğunu göstermektedir. Araştırmacı tarafından yapılan incelemelerde, set içerisinde bulunan bazı eserlerde çocukların bilişsel gelişimini

desteklemeye yönelik doğrudan öğretici niteliklerin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Bu durum, kimi metinlerde estetik ve duyusal anlatım yerine bilgi aktarma ve öğreticilik işlevinin ağırlık kazandığını göstermektedir. Alanyazında her ne kadar çocuk edebiyatında yersiz betimlemelerden ve uzun tasvirlerden çocukların sıktığı ifade etse de (Oğuzkan, 1994'den akt. Çer, 2016, s. 94), çocuk edebiyatı ürünlerinde görme, işitme, dokunma, tatma ve koklama gibi duyulara yeterince seslenilmemesi de anlatımın tekdüzeleşmesine ve metnin estetik etkisinin zayıflamasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, elde edilen yüksek standart sapma değeri, bazı kitaplarda canlı, hareketli ve duyusal açıdan zengin bir anlatımın başarılı biçimde kurulabildiğini; ancak setin önemli bir bölümünde olayların daha düz ve aktarımcı bir anlayışla sunulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla 365 GÖ setinde yer alan eserlerin, çocukların duyusal algılarını harekete geçirme bakımından homojen bir nitelik sergilemediği saptanmıştır.

5.2.4.4 Şiirsel formdaki metinlerin dilsel düzenlenişine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Ölçekte yalnızca şiir ve tekerleme türündeki metinlere yönelik hazırlanan, set içerisinde Rüzgar "Esince", "Yedek Tekerlek" ve "Bilmeceler" adlı 3 kitaba uygulanan maddelerin analiz sonuçları incelendiğinde oldukça tutarlı bir tablo elde edilmiştir. "Dizelerdeki dilsel düzenleniş, çocukların düş ve imgeleme gücünü uyarmaktadır" (Dil ve Anlatım 9), "Dizeler, kısa, yalın ve bellekte kalıcı özellikler taşımaktadır" (Dil ve Anlatım 10) ve "Ses ve sözcüklerin yarattığı işitsel etki, çocukta şiir okuma isteği uyandıracak özelliktedir" (Dil ve Anlatım 11) maddelerinin tümünde aritmetik ortalamanın 4,33 ve standart sapmanın 0,58 olarak belirlendiği görülmektedir. Sever (2015b) ve Ersoy ile Bayraktar (2017), okul öncesine hitap eden şiirsel anlatıların akılda kalıcı, kısa ve kulağa hoş gelen ritmik bir akışa sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda, set içerisindeki şiirsel metinlerin ses tekrarları ve ritmik özellikler açısından çocukların yaş düzeyine uygun yapılandırıldığı, işitsel algılarına hitap ederek onlarda estetik bir dil zevki uyandırma kapasitesine sahip olduğu söylenebilir.

Dil ve anlatım boyutuna ait araştırmacı bulguları değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin okul öncesi dönem çocuklarının sözcük dağarcığına ve kavrama hızına uygun, duru ve akıcı bir anlatım anlayışıyla kaleme alındığı görülmektedir. Alanyazında çocuk kitaplarında kullanılan dilin açık, sade olması ve dil bilgisi açısından kesinlikle kusursuz olması gerektiği önemle vurgulanmaktadır (Sever, 1995; Oğuzkan, 2013). Bu bağlamda, incelenen eserlerin çocuğa güvenilir, imla kurallarının titizlikle uygulandığı kurallı bir ana dil modeli sunduğu açıkça söylenebilir. Bununla birlikte, metinlerin kuralcı yapısının zaman zaman edebi coşkunun önüne geçtiği; eserlerin kavramsal zenginliği sağlasa da çocuğun beş duyusuna seslenen, onu edebi açıdan çevreleyen özgün bir dil dünyası sunma noktasında bazı sınırlılıklar barındırdığı da ulaşılan temel sonuçlar arasındadır. Yılmaz (2016)'ın da ifade ettiği gibi içeriği ne kadar sağlam olursa olsun bunu sunan dilin yapısı eserin kaderini belirlemektedir; incelenen sette dil güvenilir bir taşıyıcı olsa da estetik bir coşkudan yer yer uzak kalmıştır.

5.2.5 "365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin İleti Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem grubunu oluşturan 365 GÖ seti içerisindeki 53 eserin ileti özellikleri; pedagojik uygunluk, yazınsal sunum biçimi ve çocuğun bireysel/sosyal gelişimine katkısı bağlamında değerlendirilmiştir. Çocuk edebiyatında ileti, salt bir öğüt verme aracı değil; yazarın okurla paylaşmak istediği insana, yaşama ve doğaya dair temel duyarlılıkların bütünüdür (Samur, 2011). Bu doğrultuda, eserlerin taşıdığı iletilerin çocuğun algı düzeyine uygunluğu, edebî kurgu içerisine yerleştirilme başarısı ve çocuğa sunduğu anlamlandırma sorumluluğu betimsel veriler üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, alanyazındaki kuramsal çerçeve ile ilişkilendirilerek alt başlıklar halinde aşağıda tartışılmıştır.

5.2.5.1 Pedagojik uygunluk ve duyuşsal derinlik özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

İleti boyutunun 3. maddesinde (İleti(ler), çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygundur) aritmetik ortalama 4,32, standart sapma 0,64 düzeylerinde saptanmıştır.

İleti 4 maddesinde (Metnin iletisi çocuğa yeni yaşantılar kazandırıcı özelliktedir) aritmetik ortalamanın 4,45, standart sapmanın 0,64 düzeyinde olduğu ve İleti 5 maddesinde ise (İleti(ler), insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlılıklar oluşturacak özelliktedir) aritmetik ortalamanın 4,40, standart sapmanın 0,86 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen yüksek aritmetik ortalama değerleri, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin çocukların gelişimsel özellikleri, duygu dünyaları ve yaşam deneyimleri dikkate alınarak oluşturulduğunu göstermektedir.

Aytekin (2016) ve Kaya (2021)'e göre çocuk edebiyatı ürünlerinde yer alan iletilerin, çocuğun gelişim düzeyine ve algılama kapasitesine uygun olması gerekmektedir. Aksi takdirde metnin iletmek istediği düşünce ve değerlerin çocuk tarafından anlamlandırılması güçleşmektedir. Benzer şekilde Özdemir (2002), edebî metinlerin değerinin yalnızca aktardığı bilgilerle değil, okurun yaşamına kattığı yeni anlamlar ve deneyimlerle de ilişkili olduğunu belirtmektedir (Özdemir, 2002, s. 115). Sever (2021) ise yazınsal niteliğe sahip eserlerin temel işlevinin doğrudan bilgi aktarmaktan çok, çocukların duyarlılıklarını geliştirerek onların insana ve yaşama ilişkin farkındalıklarını artırmak olduğunu vurgulamaktadır. Karatay (2016) da çocuk kitaplarının eğlendirici yönlerinin yanı sıra evrensel değerleri, farklı yaşam deneyimlerini ve çok yönlü bakış açılarını çocuklara kazandırması gerektiğini ifade etmektedir.

5.2.5.2 İletinin yazınsal bağlamda sunulması özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

İleti boyutunun yazınsallık açısından değerlendirilmesine ilişkin bulgular incelendiğinde, İleti 1 maddesinde (Olay kurgusu, yazınsal bir anlayışla yapılandırılmıştır) aritmetik ortalamanın 4,04, standart sapmanın ise 0,88 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde İleti 2 maddesinde (İleti(ler), yazınsal ipuçlarıyla sunulmuştur) aritmetik ortalamanın 4,13, standart sapmanın ise 0,83 düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Elde edilen bu bulgular, set içerisinde yer alan eserlerde verilmek istenen iletilerin genel olarak yazınsal kurguya başarıyla sindirildiğini ve doğrudan aktarılmak yerine olay örgüsü, karakterler ve yaşantılar aracılığıyla sezdirilmeye çalışıldığını göstermektedir.

Bununla birlikte, söz konusu maddelerde standart sapma değerlerinin görece yüksek olması, incelenen kitaplar arasında yazınsallık düzeyi bakımından belirli farklılıkların bulunduğuna işaret etmektedir. Araştırmacı tarafından yapılan incelemelerde, standart sapma değerlerinin yükselmesine neden olan eserlerin büyük ölçüde öğretici nitelikteki kitaplar olduğu belirlenmiştir. Bu eserlerde iletilerin, yazınsal ipuçlarıyla sezdirilmekten ziyade daha açık ve doğrudan bir biçimde sunulduğu görülmüştür. Dolayısıyla set içerisinde yer alan bazı kitapların yazınsal kurgu ile ileti arasında güçlü bir bütünlük kurduğu, bazı kitapların ise öğretici yönlerinin ağır basması nedeniyle bu açıdan ayrıştığı söylenebilir.

İleti boyutunun 7. maddesinde (İleti(ler), metnin yazınsal kurgusu içine sindirilmiştir.) aritmetik ortalamanın 4,42, standart sapmanın 0,80 olması ve 8. maddesinde ise (Yazınsal kurgu çocuğa, anlamı yapılandırma sorumluluğu vermektedir) aritmetik ortalamanın 4,36, standart sapmanın 0,62 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu maddelere ilişkin yüksek ortalama değerleri, eserlerde yer alan iletilerin çoğunlukla metnin doğal akışı içerisinde sunulduğunu ve çocuklara anlam oluşturma sürecinde aktif bir rol verildiğini göstermektedir. Özellikle 8. maddeye ilişkin yüksek puanlar, metinlerin çocukları pasif bir alıcı konumuna yerleştirmek yerine düşünmeye, yorumlamaya ve metinden kendi anlamlarını çıkarmaya yönlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Çocuk edebiyatı ürünlerinde verilen mesajın çocuğun zihninde belirsizlik yaratmaması, açık ve anlaşılır olması gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak bu açıklığın, iletinin doğrudan öğüt verme biçiminde sunulması anlamına gelmediği de göz önünde bulundurulmalıdır. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde iletilerin, metnin estetik ve kurgusal yapısını bozmadan okuyucuya sezdirilmesi beklenmektedir (Aytekin, 2016). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin büyük bölümünün yazınsallık ile eğitsellik arasında dengeli bir yapı sergilediği görülmektedir. Bununla birlikte, bazı öğretici nitelikteki eserlerde iletilerin daha açık ve doğrudan sunulması, standart sapma değerlerinin yükselmesine ve set içerisinde belirli farklılaşmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Buna rağmen elde edilen bulgular, set genelinde çocukların anlam kurma süreçlerini destekleyen, onları

düşünmeye ve çıkarım yapmaya yönlendiren yazınsal bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir.

5.2.5.3 Sosyal beceriler ve girişimciliğin desteklenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi

İleti boyutunun sosyal gelişim ve girişimcilik yönünü temsil eden "İleti(ler), çocuğun girişimciliğini desteklemektedir." maddesinde aritmetik ortalamanın 4,02, standart sapmanın ise 0,89 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye ilişkin ortalama değerin diğer ileti maddelerine göre daha düşük, standart sapma değerinin ise boyut içerisindeki en yüksek düzeyde olması, incelenen eserlerin girişimcilik becerisini destekleme açısından aynı düzeyde yeterlilik göstermediğine işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, set içerisinde yer alan bazı eserlerde çocukların inisiyatif alma, çözüm üretme ve aktif davranış geliştirme becerilerini destekleyen iletilere yer verilirken, bazı eserlerde bu niteliğin daha sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Çocuk edebiyatına yönelik literatürde, çocuk edebiyatı ürünlerinde yer alan iletiler yalnızca evrensel değerlerin aktarılmasına hizmet etmemeli; aynı zamanda çocukların problem çözme becerilerini, sosyal uyumlarını ve girişimcilik özelliklerini geliştirecek nitelikler de taşımalıdır (Karatay, 2016). Bu açıdan değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin genel olarak çocukların sosyal gelişimlerini destekleyen iletiler içerdiği söylenebilir. Ancak elde edilen yüksek standart sapma değeri, girişimcilik temasının set içerisindeki tüm kitaplarda aynı yoğunlukta işlenmediğini göstermektedir.

Araştırmacı tarafından yapılan incelemelerde, girişimcilik yönünden yüksek puan alan eserlerde karakterlerin karşılaştıkları sorunlara çözüm arayan, karar alan ve sorumluluk üstlenen bir yapı sergiledikleri gözlemlenmiştir. Buna karşın bazı eserlerde karakterlerin daha çok olayların akışına uyum sağlayan ve yönlendirilen bir konumda yer aldığı belirlenmiştir. Bu durum, girişimciliği destekleyen iletilerin set genelinde bulunmasına rağmen, eserler arasında bu niteliğin dağılımı bakımından belirli farklılıkların bulunduğunu göstermektedir. Dolayısıyla 365 GÖ setinin çocukların sosyal gelişimlerine katkı sağlama konusunda güçlü bir potansiyele sahip olduğu; ancak girişimcilik becerisini destekleme açısından bazı eserlerin diğerlerine göre daha sınırlı kaldığı söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin ileti özellikleri bakımından çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Elde edilen bulgular, metinlerde yer alan iletilerin çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olduğunu, onların duygu ve düşünce dünyalarına hitap ettiğini ve farklı yaşam deneyimlerine ilişkin farkındalık kazandırdığını göstermektedir. Ayrıca eserlerin önemli bir bölümünde iletilerin doğrudan öğüt verme anlayışından uzaklaşarak yazınsal kurgu içerisinde sunulduğu, böylece çocukların anlam oluşturma süreçlerine aktif katılım göstermelerine olanak sağlandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, bazı eserlerde öğretici yönün daha baskın olması nedeniyle iletilerin doğrudan ifade edildiği ve yazınsal sezdirme gücünün diğer eserlere göre daha sınırlı kaldığı görülmüştür. Benzer şekilde girişimcilik, problem çözme ve inisiyatif alma gibi becerileri destekleyen iletilerin set içerisindeki tüm eserlerde aynı düzeyde yer almadığı da saptanmıştır. Buna rağmen ileti boyutuna ilişkin maddelerin tamamında elde edilen yüksek aritmetik ortalamalar, set genelinin çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen nitelikli iletiler içerdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak 365 GÖ setinin, çocuklara yalnızca belirli bilgi ve değerleri aktaran bir yayın dizisi olmanın ötesinde; onların yaşamı anlamlandırmalarına, duyarlılık geliştirmelerine ve farklı bakış açıları kazanmalarına katkı sağlayan güçlü bir ileti yapısına sahip olduğu söylenebilir.

5.2.6 365 Gün Öykü" Setindeki Eserlerin Eğitsel ilke Özelliklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmacı tarafından incelenen ve "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği" ile analiz edilen 365 GÖ setinde yer alan 53 eser, eğitsel ilkeler bakımından; didaktik denge, çocuğun düşünsel ve duyuşsal gelişimine katkı sağlama, toplumsal cinsiyet eşitliği, demokratik değerler, problem çözme becerileri ve ideolojik yönlendirmelerden uzak durma gibi temel ölçütler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çocuk edebiyatında eğitsellik, çocuğa doğrudan bilgi aktarma ya da davranış kazandırma amacıyla sınırlı olmayıp; onun yaşamı anlamlandırmasına, duyarlılık geliştirmesine ve kişiliğini oluşturmasına katkı sağlayan çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle çocuk kitaplarının hem sanatsal niteliği koruması hem de çocuğun gelişimini destekleyen eğitsel özellikler taşıması

beklenmektedir (Sever, 2013). Elde edilen bulgular, ilgili alanyazın doğrultusunda değerlendirilmiş ve aşağıdaki alt başlıklarda tartışılmıştır.

5.2.6.1 Yazınsal nitelik ve didaktik denge özelliklerine yönelik bulguların değerlendirilesi

Eğitsel ilkeler boyutunda yer alan Eğitsel İlke 1 (Kitapta öğüt veren dayatımcı bir yaklaşım benimsenmemiştir) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,85, standart sapmanın ise 0,36 düzeyinde gerçekleşmesi, incelenen eserlerin büyük bölümünde doğrudan öğüt verme ve davranış dayatma anlayışından kaçınıldığını göstermektedir. Benzer biçimde Eğitsel İlke 2 (Kitapta çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu veren; düşündürürken güldüren bir yaklaşım yeğlenmiştir) maddesinde ortalamanın 4,17, standart sapmanın 0,64 olması; eserlerin genel olarak çocuğu pasif bir alıcı konumuna yerleştirmek yerine düşünmeye, sorgulamaya ve anlam oluşturmaya yönlendirdiğini ortaya koymaktadır. Çocuk edebiyatında eğitselliğin temel amacı çocuğa hazır doğrular sunmak değil, onun yaşamı farklı yönleriyle algılamasına ve değerlendirmesine olanak sağlamaktır. Dilidüzgün (2000)'e göre çocuk kitaplarında öğreticilik tamamen ortadan kaldırılamasa da bunun otoriter ve buyurgan bir yapıya dönüşmemesi gerekmektedir. Benzer şekilde (Adalı, 1993), doğrudan öğretmeye odaklanan ve çocuğu sorgulama sürecinin dışında bırakan metinlerin hem yazınsal niteliği hem de çocuk gelişimini olumsuz etkileyebileceğini belirtmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, araştırmacı tarafından incelenen eserlerin önemli bir bölümünde eğitsel iletilerin doğrudan aktarılmak yerine olaylar, karakterler ve yaşantılar aracılığıyla sezdirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir.

Eğitsel İlke 11 (Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturması özendirilmiştir) maddesinde ortalamanın 4,55 düzeyinde gerçekleşmesi, eserlerde yer alan içeriklerin çocukların temel insani değerleri fark etmelerine katkı sağlayabilecek nitelikler taşıdığını göstermektedir. Çocuk edebiyatının yalnızca bilgi aktaran bir alan olmadığı; aynı zamanda sevgi, saygı, dayanışma, dürüstlük ve sorumluluk gibi değerlerin yaşamın doğal akışı içerisinde sezdirildiği bir eğitim ortamı sunduğu belirtilmektedir (Şimşek, 2020). İncelenen eserlerde de değer aktarımının büyük ölçüde yaşam durumları ve karakter deneyimleri üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir.

Eğitsel İlke 12 (Denetimci ve kuralcı anlayışlara karşı olan bir yaklaşım sezdirilmiştir) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,17, standart sapmanın ise 0,85 olarak belirlenmesi, eserlerin genel olarak demokratik ve özgürlükçü bir yaklaşım sergilediğini göstermekle birlikte kitaplar arasında belirli farklılıkların bulunduğuna da işaret etmektedir. Araştırmacı tarafından yapılan incelemelerde bazı eserlerde çocukların bağımsız karar verme, sorgulama ve seçim yapma becerilerinin desteklendiği; bazı eserlerde ise yetişkin yönlendirmesinin daha belirgin olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, standart sapma değerinin görece yüksek çıkmasının temel nedenini oluşturmaktadır.

5.2.6.2 Toplumsal cinsiyet ve bireysel gelişim özelliklerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Eğitsel ilkeler boyutunun bireysel gelişim ve toplumsal cinsiyet boyutuna ilişkin bulguları incelendiğinde, Eğitsel İlke 3 (Girişimcilik, benlik duygusu ve yaratıcılık desteklenmektedir) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,25, standart sapmanın ise 0,65 düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, eserlerin genel olarak çocukların özgüven geliştirmelerine, yaratıcı düşünmelerine ve bireysel girişimlerde bulunmalarına katkı sağlayacak içerikler sunduğunu göstermektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğu yalnızca toplumsal kurallara uyum sağlayan bir birey olarak değil, aynı zamanda düşünen, üreten ve çözüm geliştirebilen bir birey olarak desteklemesi gerektiği belirtilmektedir (Sever, 2015). İncelenen eserlerde yer alan birçok karakterin karşılaştığı durumlar karşısında çözüm üretmeye çalışması ve aktif rol üstlenmesi bu bulguyu desteklemektedir.

Eğitsel İlke 4 (Cinsel rollerin ayrıştırılmasından kaçınılmıştır) maddesinde ortalamanın 4,89, standart sapmanın 0,32 olarak saptanması ve Eğitsel İlke 5 (Kadına ve erkeğe biçilen değer ve yüklenen anlam arasında fark yaratılmasından kaçınılmıştır) maddesinde ise ortalamanın 4,85, standart sapmanın 0,53 olarak belirlenmesi, eserlerin büyük ölçüde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Düşük standart sapma değerleri, bu durumun set genelinde oldukça tutarlı bir biçimde sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır. Çocuk kitaplarında kadın ve erkek karakterlerin kalıplaşmış roller içerisinde sunulması, çocukların toplumsal

cinsiyet algılarının tek yönlü biçimde şekillenmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle çağdaş çocuk edebiyatı ürünlerinde bireylerin cinsiyetlerinden bağımsız olarak farklı özellikler ve roller üstlenebilmeleri önem taşımaktadır. İncelenen eserlerde kadın ve erkek karakterlerin farklı yaşam deneyimleri içerisinde benzer sorumluluklar üstlenebildiği ve değer bakımından eşit biçimde sunulduğu görülmektedir.

Eğitsel ilke boyutunun 6. maddesinde (Çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirmesine olanak sağlanmıştır) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,32 düzeyinde gerçekleşmesi de eserlerin çocukların bireysel kimlik gelişimini destekleyen özellikler taşıdığını göstermektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocukların kendilerini tanımalarına, güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerine katkı sağlaması beklenmektedir (Sever, 2013). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, incelenen eserlerin bireysel gelişimi destekleyen ve çocukların kendilerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan bir yaklaşım sergilediği söylenebilir.

5.2.6.3 Demokratik değerler ve sorun çözme becerilerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Eğitsel ilkeler boyutunun demokratik değerler ve çatışma çözme becerileriyle ilişkili maddeleri incelendiğinde, Eğitsel İlke 7 (Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması özendirilmiştir) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,26, standart sapmanın ise 1,00 olduğu belirlenmiştir. Bu standart sapma değeri, eğitsel ilkeler boyutundaki en yüksek varyasyonu temsil etmektedir. Elde edilen bulgu, bazı eserlerde iletişim temelli problem çözme becerilerine güçlü biçimde yer verilirken bazı eserlerde bu özelliğin daha sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. Araştırmacı tarafından yapılan incelemelerde, yüksek puan alan eserlerde karakterlerin karşılaştıkları sorunları konuşarak, uzlaşarak ve iş birliği kurarak çözmeye çalıştıkları görülmüştür. Buna karşılık bazı öğretici nitelikteki eserlerde çatışma ya da problem durumlarına daha az yer verilmesi nedeniyle iletişim yoluyla çözüm üretme fırsatlarının da sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Bu durum, maddeye ilişkin standart sapma değerinin yükselmesinin temel nedenini oluşturmaktadır.

Eğitsel İlke 8 (Şiddet ve kaba gücün bir sorun çözme yöntemi olmadığı gösterilmiştir) maddesinde aritmetik ortalamanın 4,87, standart sapmanın ise 0,34 olarak belirlenmesi, eserlerin büyük bölümünde şiddetin meşrulaştırılmadığını ve sorun çözme sürecinde alternatif yolların ön plana çıkarıldığını göstermektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklara saldırgan davranışları modellemek yerine empati, iletişim ve uzlaşma becerilerini desteklemesi gerektiği belirtilmektedir (Sever, 1995). Elde edilen bulgular, incelenen eserlerin bu ilkeye büyük ölçüde uygun olduğunu ve şiddet ve kaba güce karşı herhangi bir durum içermediğini ortaya koymaktadır.

Eğitsel İlke 9 (Siyasal ve dinsel telkinden uzak durulmuştur) maddesinde ortalamanın 4,96, standart sapmanın 0,19 olduğu ve Eğitsel İlke 10 (Yazgıcılık ve boş inançtan uzak durulmuştur) maddesinde ise ortalamanın 4,98, standart sapmanın 0,14 düzeyinde gerçekleşmesi, set genelinde ideolojik yönlendirmelerden ve dogmatik yaklaşımlardan büyük ölçüde kaçınıldığını göstermektedir. Düşük standart sapma değerleri, bu özelliğin eserlerin tamamına yakınında ortak bir anlayış olarak benimsendiğini ortaya koymaktadır. Çocuk edebiyatının temel amaçlarından biri, çocuğu belirli düşünce kalıplarına yönlendirmek değil; farklı durumları değerlendirebilen, sorgulayabilen ve kendi kararlarını oluşturabilen bireylerin yetişmesine katkı sağlamaktır (Neydim, 2003). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, 365 GÖ setinde yer alan eserlerin çocukların özgür düşünme becerilerini destekleyen, onları ideolojik telkinlerden uzak tutan ve yaşamı neden-sonuç ilişkileri içerisinde anlamlandırmalarına olanak sağlayan bir yaklaşım sergilediği söylenebilir.

Eğitsel ilkeler boyutuna ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, örneklem grubunu oluşturan 365 GÖ setindeki eserlerin büyük ölçüde çağdaş çocuk edebiyatının benimsediği eğitsel anlayışla örtüştüğü görülmektedir. Eserlerde doğrudan öğüt veren, otoriter ve yönlendirici yaklaşımlardan kaçınıldığı; çocukların düşünme, sorgulama, anlamlandırma ve değer oluşturma süreçlerini destekleyen bir anlayışın benimsendiği belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı maddelerde gözlenen standart sapma farklılıkları, set içerisinde yer alan eserlerin eğitsel özellikleri aynı yoğunlukta yansıtmadığını göstermektedir. Buna rağmen elde edilen bulgular, 365 GÖ setinin genel olarak çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen; demokratik, özgürlükçü ve çocuk merkezli bir eğitsel yaklaşım sergilediğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan 53 kitaplık 365 GÖ setinin çocuk edebiyatı temel tasarım ve içerik standartlarına uygunluğu incelenmiş; iç yapı ve dış yapı özelliklerine dair elde edilen nicel ve nitel bulgular bütüncül bir yaklaşımla sentezlenerek aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılmıştır.

Dış yapı ve tasarım özellikleri incelendiğinde, setin en güçlü yönünün ebat, hacim ve ağırlık açısından hedef kitlenin fiziksel kapasitesine (iki kucak genişliği formuna) uyum sağlaması ve tipografik standartların (punto, harf rengi, sayfa düzeni) gelişim düzeylerine uygun şekilde uygun biçimde olduğu saptanmıştır. Eserlerdeki resimlemelerin fotoğraf gerçekliğinden sıyrılarak sanatsal bir yorum barındırması ve metni anlamlandırma sürecini desteklemesi pedagojik açıdan oldukça başarılıdır. Ancak setin fiziksel dayanıklılık ve estetik çeşitlilik noktasında ciddi yapısal eksiklikleri bulunmaktadır. İncelenen 53 kitabın tamamında fiziksel birleştirme yöntemi olarak tel dikiş (zımba) tekniğinin kullanılması, setin fiziksel dayanıklılığı açısından önemli bir sınırlılık olarak değerlendirilmiştir. Tel dikiş yöntemiyle birleştirilen çocuk kitaplarında, yoğun kullanım sonucunda sayfaların ayrılması, kopması, yırtılması ve kitabın genel yapısında deformasyon meydana gelmesi daha olasıdır. Bunun yanı sıra, zamanla gevşeyen veya açığa çıkan tel zımbaların çocuklar açısından güvenlik riski oluşturabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çok sayıda okula dağıtılan ve uzun süre farklı öğrenciler tarafından kullanılması hedeflenen bu kitapların fiziksel dayanıklılığı büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, tel dikiş yerine daha dayanıklı ciltleme yöntemlerinin tercih edilmesi, eserlerin kullanım ömrünü uzatacak, fiziksel bütünlüğünü koruyacak ve çocukların güvenliği açısından daha uygun bir çözüm sunacaktır. Kapakların iç sayfalarla aynı kâğıt gramajında üretilmesi de kitapların kullanım ömrünü hızla kısaltmaktadır.

İç yapı unsurları bütüncül olarak değerlendirildiğinde; eserlerin olay kurgusu ve konu seçimi bağlamında çocuğun bilişsel düzeyine ve günlük yaşam gerçekliğine büyük oranda uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Dil ve anlatım unsurları değerlendirildiğinde ise, set genelinde tutarlı bir uyumun sağlandığı okul öncesi dönem çocuklarının dilsel yeterlilikleri dikkate alınarak sade

anlaşılır ve uzun olmayan cümleler kullanılmış. Bunun yanı sıra, Türkçenin söz varlığı kurallı, duru ve yabancı kelimelerden arındırılmış bir biçimde kullanılmıştır.

Araştırmanın en çarpıcı sonuçlarından biri karakter ve kahraman kurgusunda ortaya çıkmaktadır. Karakterler fiziksel olarak başarılı resmedilse de ruhsal derinlik, içsel çatışma ve psikolojik değişim bağlamında oldukça yüzeysel kalmıştır. Başta bilgi aktarımı odaklı kitaplar olmak üzere birçok eserde kahramanlar, insana özgü duygu durumlarıyla (korku, başarısızlık, merak, heyecan) derinleştirilmek yerine yalnızca anlatıyı taşıyan birer "araç" olarak kurgulanmıştır. Bu durum, çocuğun metindeki karakterle kuracağı duygusal özdeşimi zayıflatmaktadır.

İleti ve eğitsel ilkeler bağlamında ise set oldukça sağlam ve güvenilir bir profil çizmektedir. Eserlerde siyasal, dinsel ve dogmatik telkinlerden titizlikle uzak durulmuş; toplumsal cinsiyet eşitliğine, barışçıl sorun çözme yöntemlerine ve demokratik değerlere yüksek düzeyde uyum sağlanmıştır. İletilerin çocuğa dayatmacı bir öğüt vermek yerine düşünme ve anlamlandırma sorumluluğu sunacak biçimde (sezdirilerek) kurgulanması setin en değerli niteliklerinden biridir. Ancak girişimcilik, inisiyatif alma ve aktif problem çözme gibi becerileri destekleyen alt metinlerin set genelinde aynı homojenlikte işlenmediği, bazı eserlerde karakterlerin edilgen (pasif alıcı) konumda kaldığı da ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Set içerisinde yer alan Memleketim Türkiye, Memleketim Adana, Memleketim Bursa, Memleketim Mardin, Memleketim Van, Memleketim Nevşehir, Memleketim Rize ve Memleketim Denizli adlı eserlerde, farklı şehir ve bölgelere özgü kültürel değerlerin, geleneksel yaşam unsurlarının, tarihî mirasın ve yerel sembollerin çocuklara tanıtılmasına yönelik içeriklere yer verildiği görülmektedir. Bu eserler, okul öncesi dönem çocuklarının yaşadıkları toplumun kültürel değerler sistemini tanımaları, kültürel normlar hakkında farkındalık kazanmaları ve bu normları içselleştirmeleri açısından önemli bir işlev üstlenmektedir. Erken yaşlarda kültürel ögelere ilişkin farkındalık geliştiren çocuklar, içinde yaşadıkları toplumun değerlerini daha kolay benimseyebilmekte ve kültürel kimlik oluşum süreçlerini daha sağlıklı biçimde sürdürebilmektedir.

Bunun yanı sıra eserlerde yer verilen coğrafi işaretler, doğal güzellikler, tarihî yapılar, yöresel ürünler ve kente özgü semboller, çocukların yaşadıkları ülkenin sahip olduğu kültürel ve coğrafi zenginlikleri tanımalarına olanak sağlamaktadır. Bu durum, çocukların yalnızca kendi yaşadıkları çevreye değil, ülkenin farklı bölgelerine ilişkin bilgi edinmelerine de katkı sunmaktadır. Kitaplarda sunulan bu içerikler aracılığıyla çocuklarda kültürel çeşitliliğe yönelik farkındalık, millî aidiyet duygusu ve kültürel mirası koruma bilinci desteklenmektedir. Dolayısıyla söz konusu eserlerin, çocukların kültürel kimlik gelişimlerini destekleyen, yaşadıkları topluma ve ülkeye ilişkin olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayan önemli bir eğitim ve kültür aktarım aracı niteliği taşımaktadır.

Genel bir yargıya varmak gerekirse**,** "365 Gün Öykü" seti, erken çocukluk döneminde okuma kültürü ve anadil bilinci oluşturma hedeflerine büyük oranda hizmet eden, evrensel ve kültürel değerlerle donatılmış, pedagojik ve etik açıdan son derece güvenilir bir eğitim materyalidir. Fakat bu materyallerin didaktik birer "ders aracı" olmanın ötesine geçerek estetik birer çocuk edebiyatı yapıtına dönüşebilmesi için temel revizyonlara ihtiyaç vardır. Fiziksel üretim standartlarının (uzun ömürlü ciltleme, kalın kapak ve ebat çeşitliliği) mutlaka iyileştirilmesi, metinlerdeki karakterlerin psikolojik derinliklerinin artırılması ve kurgunun bilgi verme kaygısından sıyrılarak beş duyuya seslenen edebî bir atmosfere taşınması, eserlerin kalıcılığını ve niteliğini şüphesiz daha üst bir noktaya taşıyacaktır.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmada 365 GÖ setinde yer alan eserler, çocuk edebiyatının iç yapı ve dış yapı özellikleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

6.1 Kitapların Fiziksel Yapı ve Tasarım Özelliklerine İlişkin Öneriler

- Araştırma kapsamında incelenen eserlerin fiziksel yapı özelliklerinin genel olarak okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özelliklerine uygun olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte kitaplarda kullanılan tel zımba ciltleme yönteminin dayanıklılık açısından yetersiz olduğu saptanmıştır. Bu nedenle yayınevleri tarafından okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan kitaplarda daha dayanıklı ciltleme tekniklerinin tercih edilmesi önerilmektedir.

- İncelenen eserlerde kapak materyalinin iç sayfalarla benzer özellikler taşıdığı görülmüştür. Kitapların kullanım ömrünü artırmak ve fiziksel yıpranmayı azaltmak amacıyla kapak tasarımlarında daha dayanıklı materyallerin kullanılması önerilmektedir.

- Araştırma sonucunda bazı eserlerde sayfa düzeni ve kenar boşluklarının çocukların izleme ve okuma rahatlığını olumsuz etkileyebildiği belirlenmiştir. Bu nedenle özellikle bilgi verici metinlerde sayfa tasarımı oluşturulurken metin ve görsel yoğunluğu arasında daha dengeli bir dağılım sağlanmalıdır.

6.2 Resimleme ve Görsel Tasarıma İlişkin Öneriler

- Resimleme özelliklerine ilişkin bulgular, eserlerde yer alan görsellerin çocukların dikkatini çekme, metni anlamlandırma ve hayal gücünü destekleme açısından oldukça başarılı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle okul öncesi dönem çocuk kitaplarında görsel dilin yalnızca metni açıklayan değil, aynı zamanda yeni anlam alanları oluşturan yaratıcı bir unsur olarak kullanılmasına özen gösterilmelidir.

6.3 İç Yapı Özelliklerine İlişkin Öneriler

- Eserlerin büyük bölümünde konu ve kurgu özelliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeylerine uygun olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı kitaplarda çatışma unsurunun bulunmadığı veya sınırlı düzeyde yer aldığı görülmüştür. Çocukların problem çözme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve eleştirel düşünme becerilerini desteklemek amacıyla anlatılarda gelişim düzeyine uygun çatışma yapılarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

- Araştırmada eserlerin önemli bir bölümünde temaların çocukların yaşamı anlamlandırmalarına katkı sunduğu belirlenmiştir. Ancak bazı kitaplarda doğrudan öğretici anlatımın ön plana çıktığı görülmüştür. Bu nedenle çocuk kitaplarında verilmek istenen iletilerin doğrudan aktarılması yerine yazınsal kurgu içerisinde sezdirilerek sunulması önerilmektedir.

- Karakter ve kahraman özelliklerine ilişkin bulgular, bazı eserlerde karakterlerin ruhsal özelliklerinin yeterince derinleştirilmediğini göstermiştir. Çocukların kahramanlarla daha güçlü özdeşim kurabilmeleri için karakterlerin duygu, düşünce ve iç çatışmalarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

6.4 Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öneriler

- Sette yer alan bazı eserlerin çocukları doğrudan alıcı konumuna yerleştiren öğretici metinler olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle ebeveyn ve öğretmenlerin bu tür kitapları çocuklarla buluştururken okuma sürecini etkileşimli hâle getirmeleri; “Sen bu durumda ne hissederdin?”, “Sence kahraman bu sorunu çözmek için başka ne yapabilirdi?” gibi açık uçlu sorularla çocukların düşünsel ve duyuşsal katılımlarını desteklemeleri önerilmektedir.

- Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara sunulacak kitapların seçiminde yalnızca konu ve içerik özelliklerinin değil; dış yapı, tasarım, resimleme ve fiziksel dayanıklılık gibi çocuk edebiyatının temel ölçütlerinin de dikkate alınması önerilmektedir.

6.5 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma yalnızca 365 Gün Öykü Seti ile sınırlıdır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından farklı dönemlerde yayımlanan çocuk kitapları ile farklı yayınevlerinin okul öncesi kitapları karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

- Gelecek araştırmalarda çocukların, öğretmenlerin ve ebeveynlerin görüşlerine de yer verilebilir.

KAYNAKLAR

Adalı, O. (1993). Değişen çocuklar ve günümüzde çocuk edebiyatı: Türk çocuk edebiyatı üzerine gözlemler. *Milliyet Sanat,* 310, 11-14.

Aktaş, Ş. (2010). Edebî metin ve özellikleri. *Journal of Turkish Research Institute, 15*(39), 187-200.

Akyüz, E. (2012). Çocuk hakları sözleşmesi'nin temel ilkeleri ışığında çocuğun nitelikli eğitim görme hakkı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 45*(2), 165–188.

Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Pegem Yayınları.

Arslan, N. (2005). Çocuk ve kitap. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 46, 27-28.

Aslan, C., ve Canlı, S. (2018). Çetin Öner'in "Gülibik" adlı çocuk romanının yapısal ve eğitsel ilkeler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online, 17*(2), 812-833.

Atak, H. (2011). Anılardaki aşklar: Çocukluğun ve gençliğin psikoseksüel tarihi. *İlköğretim Online, 10*(1), 77-88.

Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Anı Yayıncılık.

Bakhtin, M. M. (1981). *The dialogic imagination: Four essays.* (M. Holquist, Dü., C. M. Emerson, Çev.) University of Texas Press.

Ceran, D. (2015). Çocuklara rol model olması bakımından Millî Mücadele kahramanları ve edebî eserlere yansıması: "Kurtuluşun Kahramanları" kitap dizisi örneği. *Tarih Okulu Dergisi Journal of History School, 8*(14), 135-157.

Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk edebiyatı*. Esin Yayınevi.

Çer, E. (2016). *Çocuk edebiyatı: 0-6 yaş çocuk kitaplarında çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik.* Eğiten Kitap.

Çetin, H. (2021). Resimli çocuk kitaplarında resim-metin ilişkileri ve bazı sınıflandırmaların değerlendirilmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23*(2), 533–545.

Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik S. Sever (Ed.), *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve çözüm yolları* içinde (ss. 253–267).

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi Yayınları.

Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını: Yazın eğitimine atılan ilk adım* (3. Baskı). Tudem Yayıncılık.

Doğan Güldenoğlu, B. N. (2017). Çocuk edebiyatı kitaplarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin incelenmesi. *Journal of Human Sciences, 14*(4), 4768-4780.

Eagleton, T. (2011). *Edebiyat kuramı: Giriş.* (T. Birkan, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Erdoğan, T., ve Vakıf, B. (2020). Çocukluk Sosyolojisinin Tarihsel Gelişimi ve Kuramsal Temelleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 44, 461-486.

Ersoy, A. Ö., ve Bayraktar, V. (2017). Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri. A. Turla (Ed.) *Her yönüyle okul öncesi eğitim-9, okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı* içinde (ss. 9-42). Hedef CS Basın Yayın.

Ersoy, Ö., ve Bayraktar, V. (2015). Annelerin öğrenim durumlarına göre çocuklarını kitapla buluşturma konusundaki durumlarının incelenmesi. *İlköğretim Online, 14*(4), 1406-1415.

Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö., ve Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 42*(196), 258-272.

Güleç, H., ve Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Kök Yayıncılık.

Güler, A. (2011). Okul öncesi eğitimin önemi ve gelişim alanlarına etkisi. *Akademik Bakış Dergisi,* 25, 1-18.

Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Pegem A Yayıncılık.

Gürdal, Y. D. (2013). Sosyolojinin ihmal edilen kategorisi çocuklar üzerinden çocukluk sosyolojise ve sosyolojiye bakmak. *The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 15*(4), 1-26.

Heckman, J. J. (2006). *Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children*. [Çevrim-içi: https://doi.org/10.1126/science.1128898], Erişim Tarihi: 15.02.2026.

Horning, K. T. (1997). *From cover to cover: Evaluating and reviewing children's books.* New York: HarperCollins.

Iser, W. (1978). *The act of reading: A theory of aesthetic response.* Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Jakobson, R. (1960). Linguistics and poetics. In T. A. Sebeok (Ed.), *Style in language* (pp. 350–377). MIT Press..

James, A. P. (1997). *Constructing and reconstructing childhood*. London: Falmer Press.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 36*(4), 403–422. https://doi.org/10.1177/0022022105275959

Kalkan, S. (2021). Küçük çocukların sosyal-duygusal gelişiminin desteklenmesinde Piramit Modeli. *Turkish Journal of Special Education Research and Practice, 3*(1), 1–22. https://doi.org/10.37233/TRSPED.2021.0112

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında karakter kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 33, 60-79.

Karatay, H. (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gerekli özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde (ss. 77-124). Grafiker Yayınları.

Karatay, H. (2016). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* içinde (ss. 81-129). Grafiker Yayınları.

Karoğlu, H., ve Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty,* 43, 231-254. https://doi.org/10.21764/efd.12383.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayınları.

Kaya, S., ve Öcal, A. T. (2025). Çocuk ve Çocukluk Kavramları Üzerinden Çocuk Haklarını Tartışmak: Nesneden Özneye. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26*(4), 778-795.

Köroğlu, A., ve Tepeli, K. (2022). 48–72 aylık çocukların gelişimlerinin Selçuk Gelişimsel Değerlendirme Envanteri ile çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi, 5*(9), 32–57. https://doi.org/10.36731/cg.1099382

Körükçü, Ö. (2012). Okul öncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(2), 243–254.

Lynch-Brown, C. G., Tomlinson, C. M., & Short, K. G. (2010). *Essentials of children's literature.* Pearson.

MEB. (2022). *365 gün öykü seti*. [Çevrim-içi: https://365gunoyku.meb.gov.tr/?utm_source=chatgpt.com], Erişim Tarihi: 11.03.2026.

Moran, B. (1981). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. İletişim Yayınları.

Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi Kitapevi.

OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/e13bef63-en

Oğuzkan, A. F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.

Oktay, A. (2000). Kitap çocuğun dünyasına ne zaman girmeye başlar? M. R. Şirin (Ed.), *99 soruda çocuk edebiyatı* içinde (ss. 173-175). Çocuk Vakfı.

Özdemir, S., ve Dinçer, Ç. (2000). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 19, 58-65.

Parla, J. (2021). *Don Kişot'tan bugüne roman*. İletişim Yayınları.

Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.

Ricoeur, P. (2007). *Zaman ve anlatı*. (M. Rifat, S. Rifat, Çev.) Yapı Kredi Yayınları.

Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi,* 107, 14-15.

Sever, S. (2000). Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel duyarlık. S. Sever (Ed.), *1. Ulusal çocuk kitapları sempozyumu-sorunlar ve çözüm yolları* içinde (ss. 631-646). Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları.

Sever, S. (2007). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? S. Sever (Ed.), *Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır?* içinde (ss. 41–56). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.

Sever, S. (2015). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayıncılık.

Sever, S. (2018). *Sanatsal uyaranlarla dil öğretimi.* Tudem yayıncılık.

Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayıncılık.

Shklovsky, V. (1965). Art as technique. In L. T. Lemon, M. J. Reis (Eds. & Trans.), *Russian formalist criticism: Four essays* (pp. 3–24). University of Nebraska Press. (Original work published 1917).

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development.* National Academy Press.

Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic status and academic achievement: A meta-analytic review of research. *Review of Educational Research, 75*(3), 417-453.

Şimşek, Ş. (2020). Çocuk edebiyatında değerler eğitimi. Ş. Şimşek, F. Bulut (Ed.), *Çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden değerler eğitimi* içinde (ss. 9-19). Akademisyen Kitabevi.

Şimşek, T. (2007). Çocuk edebiyatında resim-metin ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(2), 221–230.

Şimşek, T. (2007). *Çocuklar için edebiyat ama önce çocuk*. Özgür Pencere Sanat ve Edebiyat Derneği.

Şimşek, T. (2016). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Grafiker Yayınları.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Bilgi Yayınevi.

Şirin, M. R. (2012). *Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ders notları*. Marmara Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi, 110*(780), 12-31.

Şirin, M. R. (2019). *Değişen çocuk ve çocukluk: Biraz tarih ve felsefe, biraz sosyoloji ve çocukluk sosyolojisi*. İzlik Akademi. https://izlik.org/JA76MT88HM

Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., ve Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Tok, Ö., & Canatar, M. (2025). Okuma Kültürünün İnşası: Evdeki Erken Okuryazarlık Ortamı ve Ebeveynlerin Kütüphane Tutumları (Çankaya İlçesi Örneği). *Kütüphane Arşiv ve Müze Araştırmaları Dergisi, 6*(2), 76-108.

Turla, A. (Ed). (2015). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı*. Hedef CS Yayıncılık.

UNICEF. (1989). *Convention on the Rights of the Child*. United Nations.

Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. M. Gönen, (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (ss. 33-56). Eğiten Kitap.

Vygotsky, L. S., & Cole, M. (1978). *Mind in society: Development of higher psychological processes.* Harvard University Press.

Yalçın, A., ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk Edebiyatı* (9. Baskı). Akçağ Yayınları.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya* içinde (ss. 61–108). Grafiker Yayınları

Zivtçi, F. (2006). Çocuk kitaplarında kahramanların yeri ve önemi. S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 245–247). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

EKLER

EK A MEB 365 Gün Öykü Kitapları

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Çizeri	Sayfa sayısı	Yaş Grubu
1.	Yedi Taş	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Prgel, Nimet Rifaioğlu	Şahver Doğar	20	3-6 Yaş
2.	Yedek Tekerlek	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Özlem Kartal	20	3-6 Yaş
3.	Uyku Vakti Gelince	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Aslıhan Mestanoğlu	28	3-6 Yaş
4.	Unun Var mı ?	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Mehmet Ali Karaaslan	20	3-6 Yaş
5.	Temiz Deniz	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Serdar Turali	20	3-6 Yaş
6.	Sıddık ile Fındık	Nihan Feyman Gök	Serdar Turali	20	3-6 Yaş
7.	Rüzgar Esince	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Emel Atar	28	3-6 Yaş
8.	Renkli Çizmeler	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Melda Aydın	20	3-6 Yaş
9.	Sessiz Şef	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Derya Kocaaslan	20	3-6 Yaş
10.	Nerde Uyusam Acaba ?	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Gamze Yapıcı	28	3-6 Yaş
11.	Mozaik	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Emel Atar	20	3-6 Yaş
12.	Ptiska	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Mehmet Ali Karaaslan	20	3-6 Yaş
13.	Memleketim Van	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
14.	Memleketim Türkiye	Tuncay Morkoç, Aynur Arslan, Gamze Yiğit, Feyza Kübra Alpagat	Özgül Önalan	28	3-6 Yaş
15.	Meraklı Yolculuk	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
16.	Memleketim Nevşehir	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Özgül Önalan	28	3-6 Yaş
17.	Memleketim Mardin	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
18.	Memleketim Rize	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş

Ek A'nın Devamı

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Çizeri	Sayfa sayısı	Yaş Grubu
19.	Memleketim Bursa	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
20.	Memleketim Adana	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Özgül Önalan	24	3-6 Yaş
21.	Memleketim Denizli	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
22.	Lezzetli Meyveler	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
23.	Leyla'nın Renkli Dünyası	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Kamile İnal	28	3-6 Yaş
24.	Mağaranın içinde Ne Var ?	Aynur Arslan, Gamze Yiğit, Meltem Demir, Feyza Kübra Alpagat	Umut Yağcı	20	3-6 Yaş
25.	Küçük Su Damlası	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Mehmet Ali Karaaslan	20	3-6 Yaş
26.	Kostüm Dolabı	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Merve Sarı	20	3-6 Yaş
27.	Kümesin İçinde Ne Var ?	Aynur Arslan, Gamze Yiğit, Meltem Demir, Feyza Kübra Alpagat	Umut Yağcı	20	3-6 Yaş
28.	Karışık Tost	Nihan Feyman Gök	Merve Sarı	20	3-6 Yaş
29.	Işık Saklanabilir mi ?	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Gamze Yapıcı	20	3-6 Yaş
30.	Kaşmir	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Gamze Yapıcı	20	3-6 Yaş
31.	İglunun İçinde Ne Var ?	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Umut Yağcı	20	3-6 Yaş
32.	Dünya'nın Ateşi Var?	Nihan Feyman Gök	Şahver Doğar	20	3-6 Yaş
33.	İnci ve Lili	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Aslıhan Mestanoğlu	20	3-6 Yaş
34.	Çık Ortaya	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Derya Kocaaslan	32	3-6 Yaş
35.	Çiçekli Pasta	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Gamze Yapıcı	28	3-6 Yaş
36.	Doğum Günüm Ne Zaman ?	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Merve Sarı	20	3-6 Yaş

Ek A'nın Devamı

No	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Çizeri	Sayfa sayısı	Yaş Grubu
37.	Büyüteç	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Serdar Turali	20	3-6 Yaş
38.	Bu Yumurta Kimin ?	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Merve Sarı	20	3-6 Yaş
39.	Çekirdek	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Serdar Turali	28	3-6 Yaş
40.	Bir Yumak Macera	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Serdar Turali	24	3-6 Yaş
41.	Bir Uçurtma İki Çocuk	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Mehmet Ali Karaaslan	20	3-6 Yaş
42.	Bu Kış Uyumasak Olur Mu ?	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Kamile İnal	24	3-6 Yaş
43.	Bir Benek Gördüm Sanki	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Özgül Önalan	20	3-6 Yaş
44.	Bir Ben Bir O	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Emel Atar	20	3-6 Yaş
45.	Bir Sonbahar Günü	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Merve Sarı	20	3-6 Yaş
46.	Biçerdöver Ne Döver ?	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Merve Sarı	20	3-6 Yaş
47.	Beyaz	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Mehmet Ali Karaaslan	28	3-6 Yaş
48.	Bilmeceler	Esma Uçar Baltaş, Ezgi Avcı, Kübra Sönmez, Melek Karaboğa, Zübeyde Cömert	Emel Atar	20	3-6 Yaş
49.	Başka Ne Olur	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Şahver Doğar	24	3-6 Yaş
50.	Ay Peşimi Bırakmıyor	Havva Selvi Utuş, Nebile Yılmaz, Şerife Karabıyık, Yasemin Kuri	Derya Kocaaslan	28	3-6 Yaş
51.	Benimle oynar mısın ?	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Aslıhan Mestanoğlu	20	3-6 Yaş
52.	Abimin Bavulu	Berrin Tercan, Ebru Akgün, Emine Özdemir, Gözde Pergel, Nimet Rifaioğlu	Merve Sarı	28	3-6 Yaş
53.	Ara Bul	Hilal Kaya, Hülya Şerbet Kara, Nilüfer Ertarakçı	Gamze Yapıcı	20	3-6 Yaş